

Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials de Barcelona

2017—2027

**acord
Ciudadà**
per una
Barcelona
Inclusiva

Ajuntament de
Barcelona

L'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats de Barcelona 2017-2027 és el fruit del treball col·lectiu de l'Ajuntament de Barcelona i les entitats de la societat civil barcelonina, aplegats en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

Direcció

Departament de Participació Social.
Àrea de Drets Socials.
Ajuntament de Barcelona

Redacció

Secretaria tècnica de l'Acord Ciutadà
per una Barcelona Inclusiva
(Equ - Estratègies de Qualitat Urbana)

Albert Sales
Josep Villarreal
Emi Pallàs

Coordinació de l'edició

Departament de Comunicació.
Àrea de Drets Socials.
Ajuntament de Barcelona

Abril de 2018

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	5
1. INTRODUCCIÓ	9
2. EMMARCAMENT	11
3. LA SITUACIÓ A LA CIUTAT: PROCESSOS D'INCLUSIÓ I EXCLUSIÓ SOCIAL. LES DIMENSIONS DE LES DESIGUALTATS	29
3.1. Introducció. Característiques de la crisi social i les desigualtats en les ciutats europees mediterrànies	29
3.2. Anàlisi de la situació social de Barcelona	32
3.2.1 Pobresa i desigualtat. Les desigualtats es manifesten a les ciutats avançades	32
3.2.2. Ocupació	38
3.2.3. Educació	41
3.2.4. Salut	44
3.2.5. Habitatge	49
3.2.6. Xarxes de suport relacional i comunitàries	53
3.2.7. Convivència i civisme	55
3.3. La resposta de Barcelona	58
4. VISIÓ DE BARCELONA 2027: EL MODEL SOCIAL DE LA BARCELONA DEL 2027	59
4.1. Els pilars del model social	59
4.2. Reptes per al desenvolupament del model social de ciutat fins al 2027	60
4.3. Afrontar els reptes per avançar cap al model de ciutat de drets socials: a partir dels plans i programes ja en marxa i de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials	65
5. MISSIÓ, LÍNIES ESTRATÈGIQUES I OBJECTIUS	67
5.1. Plantejament de l'Estratègia d'inclusió i reducció de desigualtats socials	67
5.2. Els components de l'Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials	69
5.3. Línies estratègiques i objectius de línia	72
5.4. Principals objectius dels districtes de la ciutat	79

6. DESPLEGAMENT DE L'ESTRATÈGIA EN PROJECTES I SERVEIS	83
7. PLA D'ACCIÓ DE L'ESTRATÈGIA	95
8. FITES COMUNICABLES PER A L'ANY 2027	99
9. AVALUACIÓ I REPROGRAMACIÓ DE L'ESTRATÈGIA	103
9.1. Nivells d'avaluació de l'Estratègia	103
9.2. Indicadors de seguiment i d'avaluació de l'Estratègia	105
9.3. Temporalitat de l'avaluació	111
10. EL PROCÉS D'ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA	113
11. LLISTA D'ENTITATS I ORGANITZACIONS QUE HI PARTICIPEN	117

PRESENTACIÓ

Les polítiques socials de la darrera dècada han estat marcades per la crisi econòmica. Les polítiques d'austeritat i l'erosió dels mecanismes de protecció social han obligat a una gran diversitat d'agents socials a buscar solucions als problemes quotidians de la ciutadania. Des del món local, ens hem trobat les emergències en primera línia. Hem hagut de fer-hi front massa sovint en solitari i sense la complicitat de les altres administracions, i hem mirat de fer més amb menys, ja que les retallades han disminuït els recursos amb què podíem comptar.

La delegació de responsabilitats en les administracions municipals i en la societat civil organitzada ens ha obligat a posar el focus sobre l'atenció a les persones més afectades per l'empobriment i sobre les emergències socials. Des dels governs locals, hem fet pinya amb la societat civil per donar respostes concretes a la gent, i això ens ha apoderat, igual que s'ha apoderat el municipalisme després de la crisi; així hem comprovat, un cop més, que la capacitat de les polítiques de proximitat desbordava en resultats les mesures d'enginyeria política que s'aplicaven a escala estatal i europea.

Avui, els efectes del canvi de tendència en els indicadors macroeconòmics es reparteixen de forma molt desigual entre la població de Barcelona. La recuperació econòmica anunciada conviu amb la persistència de problemàtiques greus que han anat creixent d'una manera alarmant durant els darrers deu anys i que no remetran si no es duen a terme actuacions decidides per lluitar contra les desigualtats.

Des de l'inici del seu mandat, aquest Ajuntament ha apostat per prioritzar la coproducció de les estratègies i les polítiques públiques de ciutat, una orientació que és totalment necessària si volem parlar de la sostenibilitat en la política. La participació de la ciutadania a l'hora de definir els problemes, dissenyar les solucions i, finalment, aplicar-les, fa que obtinguem projectes més sòlids i amb més possibilitats d'èxit. La relació horitzontal entre l'Administració local i la ciutadania ens condueix a unes comunitats més fortes.

Per això, l'Ajuntament de Barcelona i les més de 700 entitats signants de l'Acord ciutadà per una Barcelona inclusiva posem en marxa l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats 2017-2027. Durant un any, els agents socials de la ciutat heu elaborat un full de ruta per orientar les polítiques de Barcelona des de la perspectiva de la inclusió. Ens plantegem com construir una ciutat més inclusiva i generar els espais adients perquè tothom hi pugui desenvolupar el seu projecte de vida, sense deixar de donar resposta a les emergències socials dels barris de Barcelona. Aquest és el camí per assolir una societat més justa i democràtica.

Les fites que fixa aquesta estratègia per al 2027 i el model de ciutat cap al qual ens encamina són fruit del consens d'un ventall ampli d'actors socials. Amb aquesta estratègia, Barcelona considera prioritari reduir les desigualtats de renda i garantir els drets socials dels seus habitants, a fi d'incrementar l'equitat

i les oportunitats formatives i educatives, i d'enfortir les xarxes de suport social i comunitari per eliminar l'estigmatització i la segregació i per reduir les desigualtats territorials.

Més enllà de les declaracions d'intencions, les entitats de l'Acord ciutadà per una Barcelona inclusiva, així com les diverses àrees de l'Ajuntament de Barcelona, aportem prop de 900 projectes diferents per contribuir a assolir els objectius de l'estratègia. Són projectes que estan en marxa o que s'iniciaran pròximament i que donaran lloc a espais de col·laboració nous entre la societat civil i l'Administració municipal.

Amb aquesta estratègia reafirmem el nostre compromís conjunt per garantir una ciutat de drets i oportunitats per a tothom. Però per aconseguir aquesta fita cal que les altres administracions també es corresponsabilitzin o que ens cedeixin les competències i els recursos que ens permetin avançar en la reducció de les desigualtats. Qüestions cabals com ara l'accés a l'habitatge, la lluita contra la pobresa infantil o la cura de la gent gran han de ser prioritàries a Catalunya, Espanya i Europa, de la mateixa manera que ja ho són a Barcelona. Només assolirem la inclusió si totes les administracions fem l'esforç de posar les persones al centre de les nostres polítiques. Aquesta és la resposta que espera de nosaltres la ciutadania.

Ada Colau Ballano

Alcaldessa de Barcelona

L'elaboració de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats 2017-2027 obre una nova etapa en les polítiques socials de Barcelona. Durant un any, l'Ajuntament de Barcelona, les entitats de l'Acord ciutadà per una Barcelona inclusiva i altres actors socials de la ciutat han treballat en la definició d'una estratègia per als propers deu anys perquè l'any 2027 Barcelona sigui un referent de ciutat que garanteix els drets socials de tota la ciutadania, amb responsabilitat pública i comptant amb la col·laboració i el compromís de la iniciativa social i ciutadana.

Els 41 objectius, classificats en 5 línies estratègiques, orienten l'activitat dels actors socials de la ciutat cap a un model de ciutat en el qual s'hagi avançat substancialment en la garantia dels drets socials. Volem que el 2027 Barcelona sigui una ciutat socialment justa, garant de drets, on es respectin i es valorin les diferències i que sigui referent en equitat, respecte, convivència i solidaritat. Una ciutat habitable i hospitalària, que aculli totes les persones que hi treballin i hi visquin, que revitalitzi socialment els seus barris i que faci front als processos d'expulsió causats per la globalització financera. Una ciutat educadora, que obri un ventall ampli d'oportunitats per a tothom al llarg de la vida. Una ciutat feminista, on l'equitat de gènere sigui una realitat. I una ciutat saludable, que tingui cura de tothom i on la sostenibilitat i la justícia ambiental siguin irrenunciables.

Les més de 700 entitats de l'Acord ciutadà han definit el rumb: un seguit d'objectius i fites per assolir, que faran de Barcelona una ciutat cada cop més propera al model consensuat després d'un procés de debat i deliberació. Aquest procés, en si mateix, ha estat un camí molt enriquidor per al conjunt de la ciutat. En un escenari en el qual la millora dels indicadors macroeconòmics impacta de manera molt desigual en zones i grups socials diversos de la ciutat, el debat ha servit per deixar constància que una ciutat més inclusiva ha de ser, per força, una ciutat menys desigual. És per això que aquesta estratègia posa el focus a reduir unes desigualtats que s'han eixamplat durant la crisi i planteja que les polítiques inclusives s'adrecen al conjunt d'habitants de Barcelona i no només als grups més vulnerables.

I el procés d'elaboració no acaba amb el compromís de tots els actors per a un full de ruta cap al 2027. Entitats, sindicats, empreses, grups veïnals i totes les unitats i els departaments de l'Administració municipal han presentat gairebé 900 projectes que ja estan en marxa a la ciutat i que contribueixen a un o a diversos objectius de l'estratègia. Entre aquests projectes hi ha diverses iniciatives per garantir l'accés a oportunitats formatives d'infants i joves, programes d'acompanyament en l'accés a l'habitatge per a persones en situació de vulnerabilitat creats per entitats que atenen persones sense llar, iniciatives de suport a les persones cuidadores, accions d'enfortiment de les xarxes de relació social i del suport comunitari a la gent gran, etcètera. Aquesta llarguíssima llista de projectes concrets són la llavor per anar teixint complicitats en els anys vinents, per multiplicar l'impacte de les iniciatives d'una ciutat en constant moviment.

En un context de transformació de les polítiques urbanes, Barcelona vol ser un punt de referència. Una de les prioritats que la Comissió Europea ha definit per als propers anys és la implantació dels ODS (objectius de desenvolupament sostenible). Amb l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials 2017-2027, tenim el nostre full de ruta per contribuir-hi. Ens centrem en les persones i en la reducció de desigualtats, i fem valer les polítiques inclusives destinades a tota la població, no només als grups més vulnerables. Superar les desigualtats i reduir l'impacte dels factors d'exclusió és l'únic camí cap a la ciutat cohesionada que volem.

Laia Ortiz Castellví

Tinenta d'alcaldia

Àrea de Drets Socials

1. INTRODUCCIÓ

Aquest document recull l'Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027, el nou pla d'inclusió de la ciutat impulsat per l'Ajuntament de Barcelona en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.¹

Aquesta Estratègia pretén articular les actuacions d'inclusió social de l'Ajuntament de Barcelona i dels actors de la ciutat amb un horitzó temporal de deu anys en objectius compartits, i promoure la coproducció a través del treball en xarxa i l'impuls de projectes col·laboratius.

A continuació, els apartats següents descriuen aquesta estratègia de ciutat, que ha implicat al conjunt d'àrees municipals i districtes de la ciutat, xarxes de l'Acord Ciutadà, entitats i organitzacions de la ciutat i moviments socials.

El segon apartat és l'emmarcament polític de l'Estratègia, en el qual es focalitza en la lluita contra les dinàmiques generadores de desigualtats en les seves diverses dimensions. Tot seguit, el tercer apartat descriu la situació a la ciutat amb relació als processos d'inclusió i exclusió social, i la resposta de la ciutat de Barcelona.

En el quart apartat es descriu la visió de la Barcelona que volem per al 2027, que ha estat construïda de manera conjunta entre tots els actors, i es planteja com afrontar els reptes actuals de la ciutat per avançar cap al model de ciutat de drets socials.

El cinquè apartat recull la missió, les línies estratègiques i els objectius de l'Estratègia i, en el següent, es detalla el conjunt de projectes i serveis que s'incorpora a l'Estratègia en el marc dels diversos objectius.

El setè apartat exposa el plantejament del pla d'acció de l'Estratègia, és a dir, els projectes i les xarxes de coproducció que cal impulsar a la ciutat.

El vuitè apartat el conformen les grans fites a les quals es vol arribar l'any 2027, i continua amb la descripció del sistema d'avaluació i de reprogramació de l'Estratègia.

Finalment, els dos darrers apartats recullen el procés d'elaboració de l'Estratègia, així com la llista d'entitats i organitzacions que hi participen amb projectes i accions pròpies.

9

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

1. L'espai compartit entre el Govern de la ciutat i la societat civil per a la inclusió social. Per a més informació, consulteu la pàgina web de l'Acord a: barcelona.cat/barcelonainclusiva

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

2. EMMARCAMENT

Introducció

Les desigualtats socials mostren com els recursos i les oportunitats que tenen les persones de participar plenament en la societat en el terreny econòmic, laboral, polític, cultural, de salut, etc., disminueixen a mesura que la classe social o el nivell socioeconòmic empitjora; i ho fa en forma de gradient.

L'existència de desigualtats socials a la ciutat de Barcelona es coneix des de fa molts anys, així com l'impacte que aquestes desigualtats han tingut. Per exemple, des dels anys noranta han estat múltiples els informes i les publicacions que han mostrat les desigualtats en esperança de vida i molts altres indicadors de salut, amb una clara relació amb les desigualtats socials existents a la ciutat.^{2,3}

Aquestes desigualtats han empitjorat durant aquests anys de crisi financera i han provocat un increment de les situacions de vulnerabilitat i d'exclusió social. La pobresa econòmica, l'atur i la precarietat laboral, les traves per accedir a un habitatge digne o la pèrdua d'aquest, les dificultats d'accés als serveis sanitaris, la falta d'accés a l'educació i la formació, entre molts altres factors, han estès l'exclusió social i han fet la nostra ciutat més desigual i injusta.

La crisi ha colpejat una ciutat amb una llarga trajectòria en el desenvolupament de polítiques d'inclusió. El primer Pla municipal d'inclusió de Barcelona, que es va aprovar el 2005, ja es plantejava, llavors, com aportar a les polítiques del consistori una nova perspectiva amb capacitat de descriure realitats de desigualtat i vulnerabilitat noves i complexes. Posteriorment, l'Ajuntament va impulsar i implementar el Pla per a la inclusió social de Barcelona, que s'ha executat entre el 2012 i el 2015 en un context de crisi i d'adaptació de les polítiques d'inclusió a un nou entorn socioeconòmic. En paral·lel, el compromís de la societat civil barcelonina amb les polítiques inclusives ha anat creixent. Des del 2005, l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva constitueix un espai de participació i de coproducció de polítiques format per institucions i organitzacions de la societat civil que treballen per la inclusió i per la millora de la qualitat de vida dels veïns i veïnes. La trajectòria de l'Acord va facilitar que en el marc del Pla per a la inclusió social 2012-2015 s'elaborés l'Estratègia compartida per una ciutat més inclusiva, una experiència de governança de polítiques compartides que s'han anat implementant amb projectes propis de tots els actors implicats o a través de les xarxes de l'Acord i l'Ajuntament de Barcelona.

El complex context socioeconòmic que ens deixa la crisi i la maduresa de les polítiques inclusives a la ciutat ens plantegen el repte d'elaborar una estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials en la qual els esforços de la societat civil, organitzada de diferents formes, i de l'Ajuntament, s'orientin cap a uns objectius compartits.

2. C. BORRELL, J. R. VIALLABÍ, E. DÍEZ, T. BRUGAL, J. BENACH (2002), "Municipal policies. The example of Barcelona (Chapter 5)", dins Martijntje BAKKER, Johan MACKENBACH (ed.), *Reducing Inequalities in Health: A European Perspective*, London [and New York], Routledge.

3. AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA (ASPB), *La Salut a Barcelona 2015*, Barcelona, Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016.

Malgrat la importància de la crisi i de la seva gestió política, la manera en què les desigualtats i els processos d'exclusió impacten sobre la quotidianitat de la ciutadania no és nova. Des del 2008 vivim amb especial intensitat fenòmens socials provocats per canvis globals i locals que s'inicien ja fa més de tres dècades. En el context de les societats postindustrials, s'han multiplicat els factors que impedeixen, a una part creixent de la ciutadania, portar a terme els seus projectes de vida en condicions d'autonomia personal i d'acord amb els seus valors. En conseqüència, la preocupació social i institucional per la pobresa econòmica s'ha anat estenent cap a la formulació de polítiques orientades a reduir l'exclusió social.

Les institucions europees, les diferents administracions públiques i l'entorn acadèmic han adoptat l'expressió *exclusió social* com un concepte que completa i estén la definició clàssica de pobresa, però quan parlem d'exclusió social hem de considerar que és un procés dinàmic i canviant, amb molts factors que poden desencadenar-la –com ara els relacionats amb aquesta sèrie de recursos i oportunitats que han de tenir les persones per poder participar plenament en la societat en l'àmbit econòmic, laboral i formatiu, polític, cultural, de salut, i que disminueixen en alguns grups socials per l'empitjorament del nivell socioeconòmic o de la mateixa classe social; aquest empitjorament es manifesta com a desigualtats socials. L'ampliació del concepte clàssic de pobresa al d'exclusió permet nous eixos de desigualtat i noves polaritzacions socials que interaccionen entre si per definir l'estructura d'oportunitats de les persones. Es considera que l'exclusió social associada a les profundes desigualtats socials priven les persones de la capacitat de participar en la vida econòmica, social, política i cultural, i sorgeix per la incapacitat dels subsistemes institucionals de garantir els drets de la ciutadania. L'acumulació de fracassos del sistema educatiu, el sanitari, els serveis socials, les institucions de participació civopolítica, la família i els mercats de treball, dona lloc a privacions com aquestes diferències injustes que allunyen les persones de la forma de vida majoritària d'una societat.

De la lluita contra la pobresa a les polítiques inclusives

En els seus orígens, el terme *exclusió social* va ser emprat per posar de manifest l'existència d'una dualització de la societat entre les persones que seguien els estils de vida majoritaris o integrats i una minoria marginada d'aquests projectes vitals acceptats socialment i institucionalment.⁴ L'ús inicial del concepte *exclusió social* a la França dels anys setanta definia la situació de persones i grups socials que desenvolupaven la seva quotidianitat fora de les normes socials hegemòniques de la societat industrial i que quedaven fora de la xarxa pública de protecció social.

Tot i l'extensió dels estats del benestar i l'imponent creixement econòmic posterior a la Segona Guerra Mundial, totes les societats industrials van veure com, en major o menor mesura, persistia la pobresa entre sectors concrets de la ciutadania. En aquest marc, la problematització de la pobresa va portar a cercar les persones que la vivien perquè expliquessin la seva situació. Els dissenys d'intervenció social sobre poblacions empobrides propi de les dècades centrals del segle XX pretenien incidir en situacions individuals i familiars derivades de problemes de salut física o mental, de l'escassa capacitació professional, del consum de tòxics o de la combinació d'aquests i d'altres factors. La persistència de la marginalitat urbana en un marc de fort desenvolupament de les polítiques socials s'atribuïa sovint al sistema de valors i a les conductes inadequades de bona part de la població en situació de pobresa.⁵ Aquesta concepció de la pobresa comporta la culpabilització i estigmatització de les víctimes. La desgràcia s'atribueix a la seva pròpia biografia, i les polítiques que es proposen consisteixen a aplicar estratègies individuals d'assistència i educació social.

Entorn del moviment pels drets civils als Estats Units i de la revolució cultural del Maig del 68 a Europa, sorgeixen discursos crítics contra el tractament de la marginalitat que recuperen la preocupació pels factors estructurals d'empobriment en el marc dels estats del benestar. En l'entorn acadèmic i activista francès es proposa utilitzar utilitzar l'expressió *exclusió social*. Sectors compromesos amb la defensa dels col·lectius subproletaris feien servir aquest terme per referir-se a la situació de marginació dels beneficis del creixement econòmic en què es trobaven els grups "tradicionalment pobres" o els "pobres de sempre". En aquell temps, la noció d'exclusió es referia molt més al procés actiu de marginació d'aquests grups que a la situació individual de trencament amb el mercat laboral i amb les xarxes de suport social. Sota aquesta perspectiva, es considerava que un ampli sector de les persones amb diversitat funcional, part de la gent gran en situacions de precarietat econòmica, persones empobrides econòmicament amb problemes de salut, consumidores de drogues il·legals, persones expulsades del mercat de l'habitatge de manera

4. S. PAUGAM, M. HERNÁNDEZ DÍAZ (2007), *Las formas elementales de la pobreza*, Madrid, Alianza.

5. H. GANS (1990), "Deconstructing the Underclass: The Term's Dangers as a Planning Concept", *Journal of the American Planning Association*, 177, pàg. 271-277.

permanent i individus relacionats amb ambients delictius, constituïen el gruix de la població socialment exclosa.⁶

Durant els anys vuitanta, el concepte *exclusió social* adopta progressivament dues accepcions. D'una banda, en la versió primigènia, la que posa èmfasi en les condicions estructurals que empenyen sectors del proletariat industrial cap als marges de la societat majoritària i que intenta superar la visió unidimensional de l'anàlisi de la pobresa econòmica. D'altra banda, la que busca els factors explicatius de l'exclusió en conductes i valors individuals que porten una petita part de la població a estils de vida marginals basats en activitats delictives, dependència de l'assistència social i els subsidis públics, així com un progressiu allunyament dels valors compartits per la societat majoritària.

L'aposta per la primera d'aquestes accepcions, aquella que centra l'atenció en la relació dels individus amb les estructures socials, els drets i les institucions, és la que ha inspirat l'impuls de les polítiques d'inclusió social. La multidimensionalitat del concepte d'exclusió social ha legitimat que anés substituint el concepte de pobresa en les institucions europees. En la definició adoptada per part d'aquestes institucions es considera l'exclusió com la manca de participació en la vida econòmica, social, política i cultural, i l'allunyament de la forma de vida majoritària de la societat de referència.⁷ L'exclusió social apareixeria quan els individus no veuen garantits els seus drets en algun o en diversos d'aquests àmbits alhora.⁸

Aquesta perspectiva ha d'impulsar una transformació de les polítiques públiques: en lloc de posar l'èmfasi en el disseny de mecanismes d'inserció dirigits a persones i col·lectius amb trajectòries individuals d'empobriment o de trencament amb la societat majoritària, les polítiques d'inclusió plantegen el repte de construir estructures socials i institucionals acollidores amb projectes de vida diversos. Les polítiques centrades en la inserció donen pas a les polítiques inclusives que no focalitzen en l'atenció a una part de la població, sinó que cerquen incidir en les causes estructurals de les desigualtats socials.

6. C. RUGGERI, R. SAITH i F. STEWART (2003), "Everyone Agrees We Need Poverty Reduction, but Not What This Means: Does This Matter?", dins *Paper for WIDER Conference on Inequality, Poverty and Human Well-being*, Helsinki. Recuperat de: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

7. K. DUFFY (1995), *Social Exclusion and Human Dignity in Europe*, Estrasburg, Council of Europe.

8. R. ATKINSON, S. DAVUDI (2003), "The Concept of Social Exclusion in the European Union", *Journal of Common Market Studies*, 38 (3), pàg. 427-448.

Transformacions socials, factors d'exclusió i de desigualtat

Les transformacions socials, polítiques i econòmiques que hem viscut en les darreres dècades, que han dibuixat una nova etapa de la modernitat caracteritzada pel canvi constant, han contribuït a l'extensió i a la diversificació dels riscos socials.⁹ La modernitat industrial ha anat deixant pas al que el pensador polonès Zygmunt Bauman va anomenar ja fa més d'una dècada *modernitat líquida*.¹⁰ Els canvis que desencadenen aquesta transició estan fortament interrelacionats i afecten els àmbits econòmic i productiu, sociodemogràfic i sociocultural.¹¹

Els avenços tecnològics i la globalització han modificat les estructures productives de la industrialització. Els estats que dècades enrere van ser potències industrials han patit un fort procés de desindustrialització amb la deslocalització de la producció cap a altres zones del món. Les societats fordistes, que eren el centre del sistema econòmic, han esdevingut societats postfordistes on les estructures productives organitzades en grans centres de treball han quedat obsoletes. Els conceptes d'especialització, estabilitat i continuïtat, que definien les relacions laborals de la modernitat industrial, han estat substituïts per la flexibilitat, l'adaptabilitat i inestabilitat.¹² La relació de les persones amb el mercat laboral, l'estabilitat dels ingressos econòmics al llarg de la vida adulta i la relació de les llars amb sistemes de protecció social s'han vist profundament modificades per aquests canvis.

Les transformacions sociodemogràfiques també han incidit sobre els riscos socials i les trajectòries d'empobriment o d'exclusió social. L'extensió de la vida i la reducció de la natalitat han comportat un envelliment de la població que impacta en la configuració de les necessitats socials. Trencar amb els mecanismes d'exclusió que converteixen l'envelliment en un factor de risc és un repte que s'agreuja amb l'arribada a edats avançades de persones que hagin desenvolupat la seva trajectòria laboral en l'entorn d'inestabilitat que ha caracteritzat els darrers temps i, en especial, la darrera dècada. D'altra banda, l'etapa vital de la infància i l'adolescència es veu especialment afectada per les desigualtats i l'empobriment. Els infants tenen un risc més elevat de pobresa o exclusió social que la població en general en la majoria de països de la Unió Europea i això n'afecta les trajectòries vitals. La manca de suports suficients a les famílies amb fills i filles menors d'edat, l'excessiu cost de l'habitatge que afecta especialment l'economia de les famílies joves i la precarietat laboral dels pares i mares han convertit el fet de criar infants en un factor de risc d'empobriment o d'exclusió social. Evitar que aquests factors de desigualtat es

9. U. BECK (1998), *La sociedad del riesgo: hacia una nueva modernidad*, Barcelona, Paidós, vol. 78.

10. Z. BAUMAN (2015), *Modernidad líquida*, México [etc.], Fondo de cultura económica.

11. Marta FERNÁNDEZ, Andreu CAMPRUBÍ i Àlex CARAMÉ (2010), "Noves polítiques per a les noves transformacions socials", dins *Polítiques d'inclusió social*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Institut Català d'Assistència i Protecció Social (Inclusió Social), pàg. 19-30.

12. S. PAUGAM, M. HERNÁNDEZ DÍAZ (2007), *Las formas elementales de la pobreza*, Madrid, Alianza.

transmetin entre generacions requereix prioritzar intervencions primerenques en aquesta etapa estratègica del cycle vital.

La mobilitat internacional i el creixement dels fluxos migratoris que tenen com a destinació les societats postindustrials també han modificat els factors d'exclusió social i l'estructura de desigualtats. L'impuls que reben les dinàmiques d'expulsió de persones del seu hàbitat ha estat acompanyat de polítiques cada cop més restrictives pel que fa al control dels moviments migratoris.¹³ La situació administrativa i la nacionalitat s'han convertit en elements determinants a l'hora de definir les oportunitats de les persones per desenvolupar el seu projecte de vida. La reducció de les persones migrants a l'estatut de mà d'obra condemna veïns i veïnes de les nostres ciutats a situacions de vulnerabilitat social i de desigualtat permanent per motiu del seu origen o lloc de naixement.

Finalment, es produeixen canvis socioculturals arrelats en el qüestionament de la divisió tradicional entre esfera pública i privada. En la modernitat industrial, l'esfera pública constituïa l'àmbit en el qual es portaven a terme les activitats productives, i l'esfera privada era l'àmbit familiar i de les cures. Aquests espais, segregats segons la construcció moderna dels rols de gènere, constituïen la base de la divisió sexual del treball. La fi de la modernitat industrial també ha suposat que s'esborrin les línies divisòries entre els espais públic i privat a través de l'obertura del primer a la participació femenina i a la mercantilització de moltes activitats considerades tradicionalment dins l'esfera privada. Malgrat tot, els rols de gènere no han canviat substancialment i s'han estès les dobles jornades de treball entre bona part de les dones ocupades. La societat patriarcal en què vivim, amb persistents desigualtats i discriminacions de gènere en la política, l'economia, el treball (productius i reproductius), la cultura, i en l'organització dels temps i de les feines, suposa un menor poder i una sobrecàrrega per a les dones.

Aquestes transformacions fan encara més palesa la necessitat d'una aproximació multidimensional i dinàmica als obstacles per exercir una plena ciutadania i per a l'exercici dels drets socials. La lluita contra l'exclusió social en totes les seves formes esdevé fonamental per construir societats menys desiguals i, en conseqüència, més justes i cohesionades.

13. S. SASSEN (2014), *Expulsions: brutality and complexity in the global economy*, Cambridge (Mass.), The Belknap Press of Harvard University Press.

Crisi i consolidació dels nous factors d'exclusió

La crisi que s'inicia l'any 2008 genera una gran preocupació social per la pobresa degut a la intensitat amb la qual la destrucció d'ocupació i la falta d'ingressos han afectat les llars catalanes en els darrers anys. Si bé de manera col·loquial s'ha utilitzat el terme *nova pobresa* per fer referència a la reducció dràstica de la qualitat de vida de part de la ciutadania catalana, el cert és que la crisi ha posat de manifest l'impacte de les transformacions socials que hem viscut en les darreres dècades sobre les trajectòries d'exclusió social.

A diferència de períodes de crisi previs, la destrucció d'ocupació que ha viscut el nostre país en els darrers anys ha afectat tots els estrats de la població activa.¹⁴ L'atur s'ha convertit en un fenomen massiu que ha erosionat els ingressos de moltes famílies. La destrucció d'ocupació ha afectat tots els estrats de l'estructura laboral i tots els sectors, però ha afectat amb especial intensitat el sector de la construcció i ha impactat durament sobre la població d'origen estranger.¹⁵ Amb una xarxa de relacions socials més dèbil, unes ocupacions més inestables i una vinculació més feble als mecanismes de protecció social, l'atur és un factor d'exclusió social especialment intens entre les persones de nacionalitat estrangera.

Les polítiques laborals i la conjuntura econòmica han accelerat el creixement de la pobresa laboral. La proporció de persones ocupades amb ingressos per sota del llindar de pobresa ha crescut degut a l'augment de la contractació a temps parcial i temporal. La caiguda salarial ha estat més accentuada en aquells sectors que ja pagaven salaris baixos i que concentren bona part de l'activitat econòmica (com el comerç, l'hostaleria, els serveis a les persones...). Si el primer embat de la crisi va recaure sobre la població immigrant, el segon va impactar sobre tota l'estructura ocupacional, la qual cosa va obstaculitzar l'accés de la gent jove a oportunitats de treball i de vida, i va expulsar del mercat laboral moltes persones i llars que gaudien de certa estabilitat material.

Els problemes socials derivats de les dificultats per fer efectiu el dret a l'habitatge també reben un fort impuls a partir del 2008 i contribueixen a l'extensió dels riscos d'exclusió. Però no es tracta d'un fenomen nou. L'any 2006, el relator especial de les Nacions Unides sobre el Dret a un Habitatge Adequat, Miloon Kothari, va visitar l'Estat espanyol i va emetre un informe en el qual arribava a la conclusió que el dret a l'habitatge havia estat vulnerat sistemàticament amb la col·laboració i connivència de les administracions públiques.¹⁶ L'informe denunciava la mercantilització extrema a la qual s'havia

14. FUNDACIÓN FOESSA (2015), *Empleo precario y protección social: análisis y perspectivas 2015*, Fundación FOESSA. Recuperat de: eapn.es

15. R. M. CASADO i R. DE ARCE BORDA (2010), "Impacto de la crisis laboral sobre la población inmigrante", *Análisis del Real Instituto Elcano (ARI)*, (21) 1.

16. A. ALEMANY i A. COLAU (2013), *Vidas hipotecadas: de la burbuja inmobiliaria al derecho a la vivienda*, Barcelona, Cuadrilátero de Libros.

sotmès el parc d'habitatge estatal. Un cicle vital marcat per la impossibilitat de disposar d'un habitatge digne condueix amb tota probabilitat a patir l'exclusió en altres dimensions de les relacions humanes.¹⁷ Si la falta d'accés a un habitatge constitueix un factor d'exclusió social, patir una execució hipotecària i un desnonament o perdre la residència habitual per impagament del lloguer són fets que marquen amb duresa el cicle vital de les persones. El fort increment de les llars afectades per aquestes situacions extremes ha fet replantejar les respostes socials i institucionals a l'exclusió.

Així mateix, la noció i les situacions de precarietat prenen força en aquest context de crisi multidimensional. Més enllà dels elements de desigualtat econòmica i d'exclusió social vinculats de manera especial al món laboral, el ventall de problemàtiques entorn de l'empitjorament de la salut, la manca o l'accés dificultós a un habitatge de qualitat, la crisi de les cures, la pobresa energètica i de temps personal o per participar en la societat perfilen noves vulnerabilitats que han de ser tingudes en consideració per l'acció de les administracions públiques.

17. S. SARASA i A. SALES (2009), *Itineraris i factors d'exclusió social*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Síndica de Greuges.

Polítiques inclusives en un context postcrisi

Les respostes als impactes de la crisi han modificat els plantejaments de les polítiques socials. L'erosió dels mecanismes de protecció social de l'estat del benestar i el creixement de les situacions d'emergència social es van traduir sobre l'Administració municipal. Degut a la proximitat amb la ciutadania i al repartiment competencial que situa els serveis socials municipals en la primera línia d'atenció en les situacions socials crítiques, els ajuntaments catalans, en general, i el de Barcelona, en particular, han engegat polítiques focalitzades a aturar els efectes més evidents de la crisi, procurant ingressos i cobertura de les necessitats bàsiques a les llars més empobrides a través d'ajudes d'emergència.

Tot i que les actuacions orientades a reduir l'impacte de la crisi sobre les diferents formes d'exclusió social són necessàries, les polítiques inclusives de la ciutat han de recuperar amb més força que mai la missió de modificar les estructures socioeconòmiques per fer efectius els drets socials de tots els seus veïns i veïnes, reforçant les polítiques proactives de reducció de les desigualtats i de les barreres que es troba la població més afectada pels processos d'empobriment i d'exclusió social per desenvolupar projectes de vida autònoms i dignes.

Lluitar contra l'exclusió i les desigualtats en tots els àmbits de la vida

Reduir les desigualtats i lluitar contra l'exclusió significa incidir en un ampli ventall d'àmbits de la vida de les persones. En una vida que es desenvolupa en un context social i institucional, distingirem vuit àmbits en els quals poden operar factors d'exclusió social: la situació econòmica i financera, la relació amb els treballs (siguin o no mercantilitzats), els espais d'exercici de la ciutadania i de participació, la salut i l'autonomia personal, les relacions socials i familiars, els espais de formació i educació, l'habitatge, i l'entorn urbà.

En cadascun d'aquests àmbits es poden identificar molts factors d'exclusió que, acumulats, empenyen les persones a situacions en què no es poden fer efectius els seus drets ni la seva participació en les dinàmiques socials majoritàries. En l'àmbit econòmic i financer, disposar d'ingressos baixos, la inestabilitat de la font d'ingressos o no poder atendre despeses imprevistes, serien alguns factors d'exclusió. En l'àmbit del treball, serien factors d'exclusió rellevants: l'atur, la precarietat laboral, la subocupació, la distribució desigual entre dones i homes dels treballs domèstics i de cures, i la dificultat de compatibilitzar aquestes tasques amb el treball remunerat. En l'exercici de la ciutadania i en l'àmbit de la participació, serien factors d'exclusió les limitacions en reconeixement de drets de la població estrangera, o el desconeixement del teixit associatiu i cívic, o la manca de temps per participar-hi. En l'àmbit de la salut i de l'autonomia personal, podríem destacar la falta d'accés al sistema sanitari, les situacions de dependència o el patiment de trastorns físics o mentals. Pel que fa a les relacions socials i familiars, són factors d'exclusió destacables l'absència de vincles, les situacions de violència intrafamiliar o el deteriorament de les xarxes de relació i de suport social i comunitari. En l'àmbit de l'educació i la formació, tenir un nivell d'estudis baix, una capacitació professional dèbil o el desconeixement de les llengües vehiculars, serien factors d'exclusió rellevants. En la relació amb l'habitatge i l'entorn urbà, podem considerar factors d'exclusió viure en un habitatge sobreocupat, destinar una part desproporcionada dels ingressos a pagar l'habitatge, viure en un barri mal comunicat o en un entorn urbà deteriorat. Alhora, la manca d'accessibilitat física, comunicativa, és un eix de desigualtat i factor d'exclusió en l'accés als serveis i a la participació ciutadana.

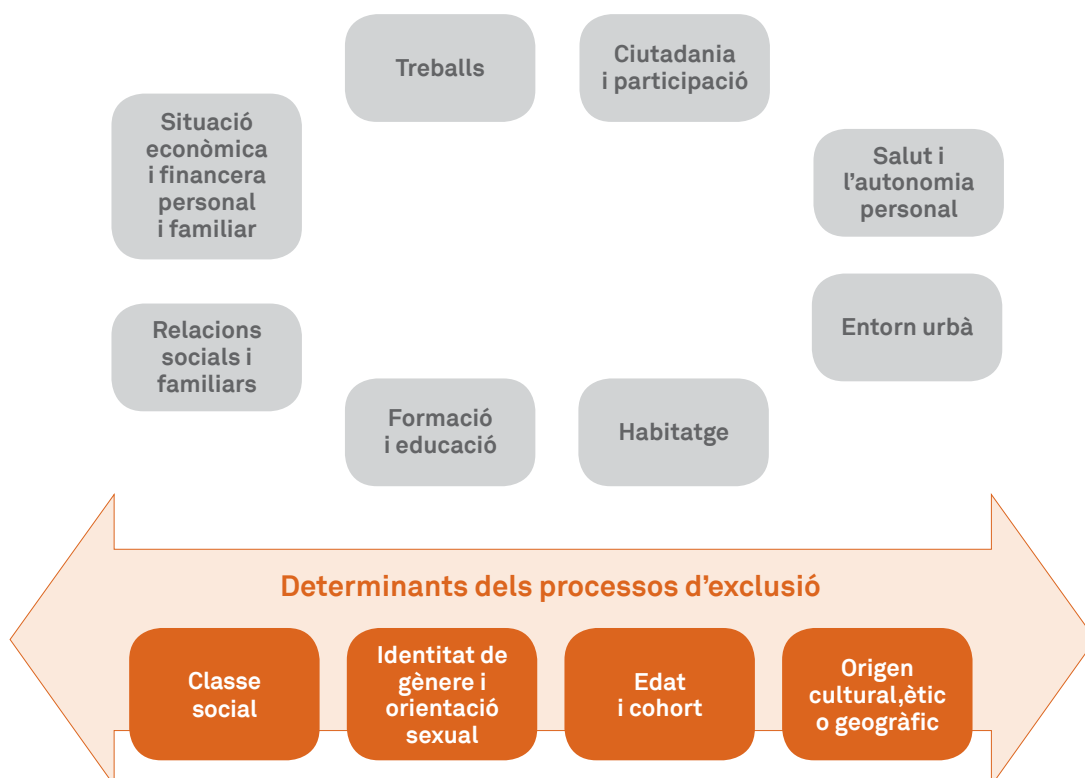
Aquests factors d'exclusió i molts d'altres afecten, amb diferents intensitats i combinats de maneres diverses, totes les persones. L'acumulació de factors i la manera en què interactuen entre ells configuren les oportunitats de les persones per gaudir d'un projecte de vida satisfactori. L'exercici dels drets socials, econòmics i culturals està condicionat a aquesta estructura d'oportunitats.

La possibilitat de patir aquests factors d'exclusió està condicionada per quatre grans determinants de desigualtat que condicionen l'estructura d'oportunitats de les persones. A l'origen de classe de la família, s'hi afegixen l'orientació sexual i la identitat de gènere, l'edat i la cohort, el lloc de naixement, l'origen geogràfic o nacional i la identitat cultural, el territori, barri o entorn de residència.

Àmbits de la vida en que operen els factors d'exclusió social

Context:

Polítiques socials, polítiques macroeconòmiques, mercat laboral, mercat de l'habitatge

21

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

La lògica de les polítiques d'inclusió impulsades per la Unió Europea des d'inicis del segle XXI plantejava que en cadascun dels àmbits en què operen els factors d'exclusió social es produïa una divisió entre la ciutadania amb accés i sense accés a un entorn institucional i a fer efectius els seus drets socials. Seguint aquesta lògica, hi ha un catàleg d'actuacions tradicionalment vinculades a les polítiques d'inclusió que es focalitza en la població afectada de manera més greu i evident pels factors d'exclusió social. El paradigma de la inclusió, però, proposa anar més enllà i emprendre polítiques encaminades a trencar les barreres d'accés creant una institucionalitat que faci possible una diversitat més gran de projectes de vida.

Aquestes barreres, tanmateix, no poden ser considerades de manera dicotòmica. La relació dels individus i les famílies amb l'entorn social depèn d'un gradient de desigualtats que en condiciona les oportunitats. Entenem, doncs, que una

societat més inclusiva és una ciutat amb menys desigualtats¹⁸ i que la reducció de les desigualtats ha de situar-se en el centre de les polítiques encaminades a fer accessibles les institucions i facilitar l'exercici dels drets socials. Es requereixen, doncs, polítiques generalistes adreçades al conjunt de la població i actuacions que combatin les dinàmiques generadores de desigualtats socials en les seves principals dimensions:

- La desigualtat de renda.
- La desigualtat en l'educació i en l'accés a la cultura.
- La desigualtat d'accés als béns associatius i comunitaris i a les xarxes interpersonals.
- L'estigmatització i la segregació social de persones i col·lectius.
- Les desigualtats territorials.

18. J. E. STIGLITZ (2012), *El precio de la desigualdad: el 1 % de población tiene lo que el 99 % necesita*, Tres Cantos, Taurus.

Enfrontar-se als riscos d'exclusió en tots els moments del cicle vital

La recerca i l'evidència empírica generada a partir dels anys noranta mostra que els processos d'exclusió social són dinàmics i que s'expressen amb formes i intensitats diferents al llarg de la vida de les persones. Assumir una concepció dinàmica de l'exclusió social comporta abandonar la idea que les persones en situació d'exclusió pateixen privacions relatives que les situen fora dels estàndards de vida majoritaris per cercar explicacions que posin èmfasi en la interacció entre estructura social, context institucional i circumstàncies de cada individu en cada etapa del cicle de vida.

Els estudis clàssics sobre exclusió social analitzaven l'absència o la debilitat de capacitats i competències necessàries per desenvolupar una vida autònoma. El nivell educatiu, l'estat de salut, els recursos econòmics, les xarxes de relació i les habilitats socials, l'accés a la ciutadania plena, la qualificació professional, etc., es consideraven variables explicatives de les situacions d'exclusió. L'anàlisi dinàmica de l'exclusió social ens permet observar la relació entre les privacions individuals i el funcionament de les institucions socials.¹⁹ Per exemple, un problema de salut greu pot constituir un factor d'exclusió, però tindrà un efecte diferent sobre cada persona en funció de la seva relació amb el mercat laboral, de l'accés als serveis sanitaris, de les xarxes familiars i socials de suport, o dels mecanismes de protecció social als quals pugui accedir. Aquestes interaccions seran molt diferents per una persona que pateixi un problema de salut en el moment d'iniciar la seva vida laboral que després de la jubilació.

Una visió dinàmica de l'exclusió social al llarg del cicle vital ens obliga a parar atenció en tres conceptes: els esdeveniments, les transicions i les trajectòries.²⁰ Els esdeveniments són fets puntuals, com, per exemple, canviar de lloc de treball, tenir un fill o filla, la defunció d'un membre de la llar, patir un desnonament. Les transicions són els canvis que es produeixen en la situació vital dels individus. Molts d'aquests canvis, com l'inici o la finalització de l'educació, l'entrada a l'activitat laboral, la jubilació o la constitució d'una família, estan normativitzats socialment. Altres són imprevisibles, com la viduïtat o perdre l'ocupació i entrar en situació d'atur. Finalment, les trajectòries són les seqüències de transicions que condueixen d'una etapa a l'altra del cicle vital.

Des de la perspectiva de l'anàlisi del cicle vital, les polítiques inclusives haurien de considerar com incidir en la prevenció dels esdeveniments imprevistos en la vida de les persones i en com afavorir la resiliència en moments de ruptura, a tenir cura de les transicions que marquen les trajectòries de vida a fi d'evitar trajectòries d'exclusió. Això significa reforçar la perspectiva inclusiva de les institucions que acompanyen les persones en aquestes transicions.

19. H. SILVER (2007), *The process of social exclusion: the dynamics of an evolving concept*, Department of Sociology Brown University Providence, Rhode Island, USA, CPRC Working Paper 9t.

20. G. H. ELDER Jr. (1985), "Time, Human Agency, and Social Change: Perspectives on the Life Course", *Social Psychology Quarterly*, vol. 57, 1 (1994), pàg 4-15.

Lluitar contra els estigmes i la pobresa desqualificadora

La principal característica de la nova pobresa sorgida de la transformació de les societats industrials europees és el procés de “desqualificació” social que viuen les persones que la pateixen. Quan qui ha articulat la seva biografia al voltant de l'ocupació assalariada queda fora del mercat laboral, les trajectòries d'exclusió social i l'empobriment constitueixen factors de desqualificació. En la mesura que les nostres societats van acceptar com a realitat inqüestionable el mite de la igualtat d'oportunitats, la pobresa es va convertir en una categoria desqualificadora. Si l'èxit social ha de ser el fruit de la feina, caure en la pobresa és un símptoma inequívoc d'un fracàs que els individus han d'aprendre a gestionar.²¹

Segons Paugam (2007), en el procés de desqualificació, les persones passen per tres etapes. En la primera, la de fragilitat, les persones que no aconsegueixen entrar al mercat laboral i que perden la capacitat de generar els seus propis ingressos, prenen consciència de la distància que els separa del gruix de la societat o de la situació que la societat de referència considera desitjable. Comencen a ser identificades com a persones amb problemes socials i tenen la impressió de ser assenyalades pel seu entorn com a “pobres”. En l'etapa de fragilitat, els individus i les llars afectats intenten mantenir-se al marge dels serveis socials o de les organitzacions d'assistència social. Consideren que entrar en aquests circuits com a receptors d'ajuda suposa un reconeixement tàcit de la seva situació de pobresa i una pèrdua de la seva autonomia personal.

La progressiva acceptació de diferents formes d'ajuda i la presa de consciència de la pròpia vulnerabilitat social porta a l'etapa de dependència. Es consideren en situació de dependència aquelles llars que reben assistència dels serveis socials públics o d'organitzacions d'assistència social. Les persones que es troben en aquesta fase són conscients d'haver renunciat a l'exercici d'una professió, a causa de l'exclusió del mercat laboral, i assumeixen, després d'un procés d'adaptació psicològica, la necessitat d'un suport extern a la llar. En aquesta etapa, és habitual que s'atribueixi la situació de necessitat a les responsabilitats familiars o que se'n doni la culpa a circumstàncies externes (com la crisi) per reinterpretar la pròpia situació i tractar de mantenir l'autoestima.

La fase de dependència pot resultar l'avantsala de la tercera etapa del procés de desqualificació: la de ruptura. Es caracteritza per la desaparició dels vincles amb la major part dels serveis socials i les organitzacions d'assistència, i per l'adopció d'estils de vida marginals i orientats a la mera supervivència. El pas a una etapa de ruptura pot desencadenar-se en el moment en què es perden prestacions econòmiques, en situacions de tensió amb els serveis socials que resultin traumàtiques, en moments de malaltia o després d'una acumulació de frustracions que porten l'individu a deixar de considerar els serveis socials o les entitats com un suport (Paugam, 2007). En l'etapa de ruptura, els ajuts en forma

21. J. M. FERNÁNDEZ (2000), “La construcción social de la pobreza en la sociología de Simmel”, *Cuadernos de Trabajo Social*, 13, pàg. 15-32.

de diners o d'aliments es busquen en circuits informals i per mitjà de la caritat social, i es desenvolupen mecanismes de rebuig a la intervenció institucional en la pròpia vida i en les pròpies decisions.

Evitar aquestes trajectòries de desqualificació social i de cronificació de les exclusions és essencial per evitar l'aprofundiment de la fractura social generada per la crisi. Els mecanismes de suport social a les famílies i persones més empobrides han de conviure amb polítiques transformadores, universalistes i que evidencii el vincle entre les dificultats i els interessos del conjunt dels veïns i veïnes de la ciutat.

Prevenir la segregació urbana, les desigualtats entre barris i les dinàmiques d'expulsió

Les expressions de l'exclusió social es distribueixen de manera desigual en l'espai urbà. A les desigualtats entre barris presents tradicionalment a la ciutat, s'hi afegeixen noves dinàmiques de mobilitat, expulsió i atracció de població que estan canviant profundament els veïnats. La pressió de la demanda d'allotjaments turístics, l'interès que genera Barcelona per als inversors immobiliaris i els processos de gentrificació que viuen cada cop més zones de la ciutat, empenyen cada cop més famílies a desplaçar-se a altres municipis.

Es tracta de fenòmens identificats que, en les darreres dues dècades, s'estan estenent ràpidament en alguns barris, i generen una dinàmica d'expulsió causada per les dificultats de les famílies per atendre la despesa en habitatge. La mobilitat forçada de famílies de rendes mitjanes i baixes fora de Barcelona accentua la polarització social i erosiona les xarxes de relació dels veïnats. Com en moltes altres ciutats globals, la mercantilització i financiarització de l'habitatge contribueix de manera determinant a accentuar les desigualtats.²²

Frenar l'expulsió i la polarització requereix un estret vincle entre les polítiques socials i les d'habitatge, així com una planificació de creació d'un parc d'habitatge social i de solucions habitacionals per a col·lectius i persones en situacions de risc que es distribueixi equilibradament pel territori.

22. S. SASSEN (2014), *Expulsions: brutality and complexity in the global economy*, Cambridge (Mass.), The Belknap Press of Harvard University Press.

Garantir la perspectiva de gènere en les polítiques d'inclusió

La diversificació de les formes familiars i les transformacions en els mercats laborals en les societats postindustrials han evidenciat noves formes de desigualtat de gènere que adopten la seva màxima expressió en la feminització de la pobresa. Les dones estan sobrerepresentades entre les persones més empobrides del planeta.²³ A Barcelona i a Catalunya les dones pateixen una vulnerabilitat més gran davant la pobresa que els homes.²⁴

Als anys vuitanta ja hi havia autors que alertaven que les reformes neoliberals dels estats del benestar tenien un impacte diferencial sobre homes i dones, i reforçaven discursos legitimadors de la mercantilització de les tasques de cura i de la retirada del sector públic del suport a les llars en forma de serveis d'atenció a la família i a la infància, serveis educatius i serveis sanitaris. S'ha afirmat que el projecte polític neoliberal ha mantingut la cara masculina de l'estat, mentre que ha reduït substancialment la seva cara femenina, restringint els serveis orientats a la cura de la ciutadania.²⁵

L'impacte de la crisi no s'ha restringit a l'esfera productiva, també ha afectat de manera determinant l'esfera reproductiva. La reducció dels recursos de les llars ha incrementat la necessitat de tots els membres de participar en el mercat laboral, alhora que s'ha registrat un augment de la càrrega de treball domèstic i de cura, que especialment suporten les dones a causa de la reducció de serveis i prestacions públiques.²⁶ Les polítiques d'austeritat desplegades a Europa en resposta a la crisi estan aprofundint, doncs, en les desigualtats de gènere.²⁷

Les polítiques dirigides a reduir les desigualtats i a lluitar contra l'exclusió han d'incorporar actuacions específiques que corregeixin aquesta tendència europea i global. Si no és així, se seguirà reforçant l'organització patriarcal de la societat.²⁸

27

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

23. ONU, Consell Econòmic i Social, "Examen i avaluació de l'aplicació de la Declaració i Plataforma d'Acció de Pequín i els resultats del vint-i-tresè període extraordinari de sessions de l'Assemblea General. Informe del secretari general".

24. A. BELZUNEGUI i F. VALLS (2014) mostren a l'informe *La pobreza en España desde una perspectiva de género* com la convergència de la taxa de risc de pobresa entre homes i dones que s'ha donat a Espanya en els darrers anys de crisi es deu a l'empitjorament de la situació econòmica de les famílies i no considera la distribució intrafamiliar dels recursos. A través de metodologies que aproximen el risc de pobresa sota supòsit d'independència personal, els autors conclouen que la taxa de risc de pobresa és poc sensible a les desigualtats entre homes i dones, i que les dones segueixen patint amb més intensitat i freqüència la pobresa.

25. P. BOURDIEU (2000), *La dominación masculina*, Barcelona, Anagrama.

26. N. ROSETTI (2016), "El concepte d'exclusió social: enfocaments, perspectiva de gènere i polítiques d'inclusió", dins M. de la FUENTE (2015), *Exclusió social i gènere a l'àmbit local: Transversalitat, interseccionalitat i empoderament*, Barcelona, Institut de Ciències Polítiques i Socials.

27. M. KARAMESSINI, J. RUBERY (2013), *Women and austerity: The economic crisis and the future for gender equality*, Abingdon, Routledge, vol. 11.

28. N. ROSETTI (2016), "El concepte d'exclusió social: enfocaments, perspectiva de gènere i polítiques d'inclusió", dins M. de la FUENTE (2015), *Exclusió social i gènere a l'àmbit local: Transversalitat, interseccionalitat i empoderament*, Barcelona, Institut de Ciències Polítiques i Socials.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

3.

LA SITUACIÓ A LA CIUTAT: PROCESSOS D'INCLUSIÓ I EXCLUSIÓ SOCIAL. LES DIMENSIONS DE LES DESIGUALTATS

3.1. Introducció. Característiques de la crisi social i les desigualtats en les ciutats europees mediterrànies

Aquest apartat pretén situar de manera sintètica l'anàlisi de la situació social en el context de la crisi social per poder entendre'l millor i, sobretot, per clarificar els desafiaments que planteja, les possibilitats i les capacitats que tenim a Barcelona per donar-hi resposta.

El primer que cal considerar és que ens trobem davant d'una **crisi social molt important que ha estat qualificada com a estructural i que, alhora, és expressió d'un canvi d'era cap a una societat** denominada *societat xarxa* o *digital* que afecta el conjunt de les estructures socials i institucionals.

Aquest canvi tan important s'inicia en el si d'una estructura social, econòmica, cultural i institucional antiga, i comporta importants contradiccions i fractures socials. Un de les més notòries és la que ha provocat l'arribada de fluxos mundials de persones expulsades dels seus països per la misèria, la guerra o la persecució política, entre d'altres, i que busquen aixopluc en les ciutats europees més desenvolupades. En aquestes, la seva població de rebuda està en situacions d'agreujament de les desigualtats i pobresa amb una reducció de les inversions socials com a conseqüència d'unes polítiques macroeconòmiques supranacionals inadequades. Aquestes contradiccions són utilitzades, no poques vegades, per ideologies xenòfobes que busquen l'enfrontament entre les persones vulnerables.

La configuració de la nova era no està determinada. El temps i procés de canvi, juntament amb els resultats, seran molt diferents en funció de les polítiques que s'apliquin, i és per aquest motiu que el futur està fonamentalment obert.

També cal tenir en compte que **no podem confondre la crisi social amb la recessió econòmica.** Aquesta, en les crisis estructurals, acostuma a començar després de la crisi social, i a acabar abans de manera inestable. El darrer exemple, el tenim amb la crisi europea de l'any 29, en què la recessió econòmica iniciada aquell any ja havia desaparegut a mitjans i finals dels anys trenta en bona part dels països europeus. Però la crisi social que la va provocar no es va començar a superar fins a l'any 45, amb l'aparició de l'estat del benestar, que va suposar un canvi en totes les esferes en relació amb l'Europa dels darrers trenta anys.

En la crisi actual, i en el marc de la Unió Europea, no pocs països estan fora de la recessió econòmica, malgrat que la superació d'aquesta sigui inestable, perquè les desigualtats i la pobresa que la van generar no només continuen, sinó que s'agregen. Per aquesta raó, cal una resposta de tipus social i global en cadascuna de les ciutats.

Les ciutats no han provocat la crisi social (malgrat que no poques polítiques urbanes l'han agreujat), sinó que aquesta és conseqüència d'unes polítiques econòmiques nacionals i macronacionals centrades en la reducció de les despeses socials, de l'impuls de la globalització financera i d'una política cultural (valors individualistes centrats en el lucre) i institucional (entendre l'Administració pública com una empresa) determinades.

La crisi social es manifesta fonamentalment en les ciutats on viu el 78% de la població europea. Tanmateix, **les ciutats són clau per donar-hi una resposta integral**, per la seva capacitat d'articular polítiques que impliquen el conjunt social i la ciutadania en la construcció de la ciutat com un bé compartit i, alhora, fan efectiu el dret a la ciutat per a totes les persones.

Així, cal preguntar: **quins són els principals temes crítics que afecten la situació social de les ciutats en l'Europa mediterrània actualment?**

1. Les desigualtats socials són el principal factor de la crisi social, d'inestabilitat econòmica i un dels elements determinants de la direcció que prendrà el canvi d'era.
2. Les desigualtats de renda es manifesten en les ciutats avançades, i concretament a Barcelona, en quatre dimensions clau que qüestionen el dret a la ciutat i el dret al barri, per a moltes persones i grups socials:
 - a) Dualització social: creixen poc els sectors de renda alta, augmenten molt els de renda baixa, disminueixen les rendes mitjanes.
 - b) Polarització social: els sectors més rics es fan més rics, i els pobres, més pobres.
 - c) Expulsió dels sectors més vulnerables de l'habitatge: en uns barris l'expulsió genera desertització de la funció de residència (més allotjaments turístics, per exemple) i, en d'altres, gentrificació, és a dir, la substitució de sectors de renda baixa pels de renda més alta.
 - d) La dinàmica de la desigualtat incideix de manera asimètrica en les variables següents: gènere, edat, diversitats funcionals, origen geogràfic i cultural de la població.
3. La desigualtat social es manifesta com un fet multidimensional; no és només de renda. En la perspectiva de la societat del coneixement o societat xarxa hi ha tres desigualtats que emergeixen amb força: les desigualtats educatives, les culturals i les d'accés a les tecnologies (fractura digital).
4. Les desigualtats agreugen els processos de vulnerabilitat i exclusió social. En especial, la polarització, la dualització social i l'expulsió incideixen en l'ampliació de la vulnerabilitat i els processos d'exclusió, ja que cada cop posen en perill o sostenen directament més persones dels àmbits en què es considera adient participar: nivell de renda suficient, habitatge, ocupació, vincles socials, sanitat, ensenyament, benestar social.
5. En gairebé totes les ciutats existeix una correlació entre els barris més pobres i la feblesa del seu teixit associatiu, que incideix en la capacitat d'una resposta resilient. (És a dir, es constata el que s'anomena una manca de capital social.)
6. Les dinàmiques de desigualtat estan donant lloc a "nous" fenòmens socials: pobresa en les treballadores i treballadors assalariats, allunyament

prolongat de l'ocupació, exclusió massiva de l'habitatge, el seu impacte en les desigualtats de la salut –en especial, la dependència de l'esperança de vida de la situació social en què viuen les persones – i en les violències de gènere i familiar (infantojuvenil i persones grans).

7. La tendència a patir un trastorn mental, com l'ansietat o la depressió, en persones adultes augmenta en els anys de recessió i aprofundiment de la crisi social.
8. Les persones en situació d'exclusió residencial s'incrementen a partir de la recessió de l'any 2008, i la xifra es manté en l'actualitat. A Barcelona es calcula que 12.904 persones viuen en aquesta situació.
9. Hi ha una manca de capacitats dels i les joves per aconseguir una garantia d'ingressos que n'asseguri l'autonomia i els projectes de vida.
10. L'emergència d'actituds exclusives produeix una situació de precarietat generalitzada que, unida a una reducció de les inversions socials, es tradueix en un rebuig cap als altres que es troben en situacions socials similars, i s'incrementen les actituds racistes i xenòfobes envers les persones que procedeixen de tercers països, així com l'estigmatització cap a les persones més pobres i vulnerables.
11. Incerteses i turbulències que provoca la globalització del que és social per la inestabilitat de les polítiques públiques: evolució de l'acord de la Unió Europea sobre refugiats, la dinàmica de les polítiques de restricció/expansió de les inversions públiques i socials, les evolucions polítiques en els governs dels països de la Unió Europea, i de la mateixa Unió Europea, així com en els països més influents en l'economia, la societat i la sostenibilitat global.
12. Exigència de replantejar les polítiques públiques cap a la nova governança de xarxes o de coproducció –també en l'àmbit de ciutat–, consistent a articular els recursos públics i la iniciativa social i privada, així com el compromís ciutadà i les dinàmiques comunitàries, per donar respostes resilients i sinèrgiques cap als desafiaments socials i avançar en drets socials.

3.2. Anàlisi de la situació social de Barcelona²⁹

3.2.1. Pobresa i desigualtat. Les desigualtats es manifesten a les ciutats avançades

Polarització social i distribució desigual dels ingressos

L'any 2015, la renda familiar disponible (RFD) era de 19.775 euros. Des de l'any 2008 fins l'any 2015, la diferència entre la renda familiar disponible per capita entre el barri més ric i el barri més pobre de la ciutat ha anat creixent de manera sostinguda tot i el petit decrement els anys 2012 i 2013. Durant aquest període, concretament l'any 2015, es va assolir la màxima diferència, en què el barri amb una RFD més alta tenia una renda 7,26 cops més gran que el barri més ric.

Amb això, es vol subratllar que la ciutat presenta una distribució desigual dels ingressos i, per tant, desigualtat econòmica. A més, s'observa que les desigualtats extremes entre les rendes més elevades i les rendes més baixes continuen incrementant-se, i representen un 39,2% les rendes molt baixes i baixes (vegeu el gràfic 1). Observant el gràfic 1, es veu com des del 2007 les rendes baixes van avançar de manera molt intensa durant el primer quadrienni, i des del 2011, s'han anat mantenint en una posició propera al 40%.

Emperò, i d'acord amb el Departament d'Estudis i Programació (2016) de l'Ajuntament de Barcelona, l'agrupació de la població segons els tres grans estrats de renda permet seguir considerant Barcelona com una ciutat de rendes mitjanes, amb un 44,2% de la població ubicada en aquest segment.

Si ens concentrem en la seva distribució territorial, es pot dir que es distribueix de manera desigual entre els districtes i barris que conformen la ciutat. Segons les dades del Departament de Recerca i Coneixement publicades per Barcelona Economia (2015)³⁰ podem observar el següent: l'Eixample, les Corts i Sarrià-Sant Gervasi es configuren com els tres districtes amb un índex de renda familiar disponible més elevat al llarg del període 2006-2015. Entre aquests destaca

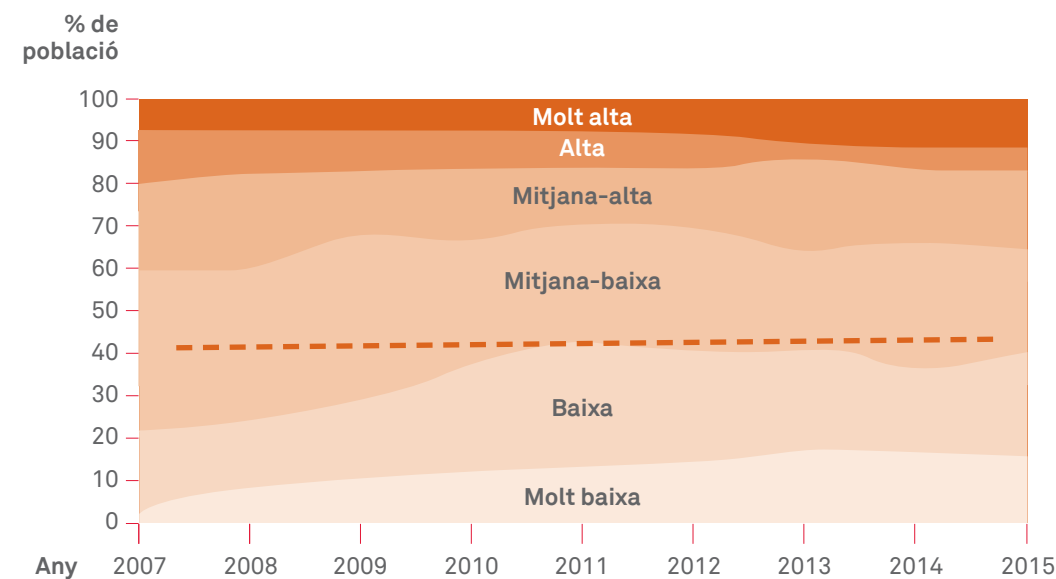
29. Per elaborar aquest apartat, s'han utilitzat les dades de les enquestes següents, entre d'altres:

- Dades estadístiques de Barcelona. Ajuntament de Barcelona: estadistica.bcn.cat
- Enquesta de victimització de Barcelona: ajuntament.barcelona.cat/prevencio
- Enquesta de valors socials a Barcelona (2014): bcnroc.ajuntament.barcelona.cat
- Enquesta Factors de risc a l'escola secundària (FRESC) de l'Agència de Salut Pública de Barcelona: www.aspb.cat
- Enquesta de salut de Barcelona de l'Agència de Salut Pública de Barcelona: aspb.cat
- Estadística municipal i revistes de Barcelona Economia: barcelonaeconomia.bcn.cat
- Idescat, Institut d'Estadística de Catalunya: idescat.cat
- Institut Nacional d'Estadística: ine.es

30. Barcelona Economia (2014). Distribució territorial de la renda familiar disponible per capita a Barcelona. Recuperat de: ajuntament.barcelona.cat/barcelonaeconomia

el districte de Sarrià-Sant Gervasi, amb un índex de renda familiar disponible mitjà, en el període, de 188.³¹

Gràfic 1. Evolució de la població de Barcelona per grans grups de renda familiar disponible (RFD) per càpita

33

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Font: Dictamen Desigualtats i vulnerabilitats a Barcelona. Consell de Ciutat. Abril 2017

D'altra banda, Nou Barris, Ciutat Vella i Sants-Montjuïc són els districtes que presenten un índex de renda familiar disponible més baix en el període 2006-2010, moment on el districte de Sant Andreu substitueix Ciutat Vella com el tercer districte amb l'índex més baix. Aquests tres districtes han vist reduït el seu índex de renda familiar disponible en el període 2006-2015, i han assolit valors de 22,5%, 12,7% i 4,2%, respectivament.

La distribució territorial de l'índex de renda familiar disponible presenta una elevada concentració territorial per barris: l'any 2015, sis dels deu barris amb un índex de renda familiar disponible més alt estaven ubicats al districte de Sarrià-Sant Gervasi i les Corts. Mentre que nou dels deu barris amb l'índex de renda familiar disponible més baix estan localitzats al districte de Nou Barris.

31. Vegeu la dada a: ajuntament.barcelona.cat/barcelonaeconomia

D'altra banda, l'índex de desigualtat S80/20 mesura la desigualtat en la distribució de la renda en termes de distància. Aquest indicador s'interpreta com la renda que s'obté pel quintil superior (és a dir, el 20% de la població amb un nivell econòmic més alt) en relació amb la del quintil inferior (el 20% de la població amb un nivell econòmic més baix). L'any 2011 aquesta mesura prenia un valor de 6,1, i indicava que el 20% de la població amb rendes més altes és 6,1 cops més rica que el 20% de la població amb rendes més baixes. Aquest grau de desigualtat era més gran que la resta de l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB), que presentava un valor de 5,2. Finalment, respecte a l'any 2006 l'índex S80/20 ha augmentat un 27% a Barcelona (i un 40,5% a la resta de l'àrea metropolitana).

Pel que fa a la desigualtat, l'índex de Gini és un dels indicadors de mesura que també s'utilitzen. L'índex permet quantificar la diferència d'ingressos entre les persones d'un país (de 0, igualtat perfecte, a 1, desigualtat absoluta). L'any 2011, la ciutat de Barcelona s'erigia com un territori significativament desigual segons el coeficient de Gini (0,346) i se situa per sobre de Catalunya (0,332) i de la província de Barcelona (0,323). D'acord amb el Departament de Recerca i Coneixement (2013), la desigualtat a la ciutat de Barcelona s'explica principalment per l'allunyament de les rendes superiors de la renda mitjana de la població. De fet, respecte a l'any 2006, anys previs a l'inici de la crisi econòmica, la distància ha augmentat considerablement, concretament, 3,8 punts percentuals.

Augment del risc a la pobresa i exclusió social

La pobresa i l'exclusió social es mesuren a partir de la taxa de risc de pobresa o exclusió social (AROE, sigla de l'anglès *at risk of poverty and social exclusion*). Aquesta taxa és un indicador que forma part dels *indicadors de l'Estratègia de l'EUROPA 2020* de la Unió Europea. Es delimita a partir d'uns criteris establerts per Eurostat, que es tradueix en el percentatge de la població que està, com a mínim, en alguna d'aquestes situacions: en risc de pobresa, que té privació material severa³² o que té una intensitat de treball baixa.³³

32. La població amb privació material severa és la població que presenta una mancança forçada d'almenys quatre dels nou ítems següents: 1. Pagar sense endarreriments despeses relacionades amb l'habitatge (hipoteca o lloguer, rebuts del gas, comunitat) o de compres ajornades; 2. Poder anar de vacances almenys una setmana a l'any; 3. Poder fer un àpat de carn, pollastre o peix (o l'equivalent vegetarià) almenys cada dos dies; 4. Poder atendre despeses imprevistes; 5. Poder tenir un telèfon (incloent-hi el telèfon mòbil); 6. Poder tenir una televisió; 7. Poder tenir una rentadora; 8. Poder tenir un cotxe, i 9. Poder mantenir l'habitatge a una temperatura adient. idescat.cat

33. La intensitat de treball a la llar es calcula dividint la suma dels mesos que han treballat els membres en edat activa entre la suma dels mesos en què aquests membres haurien pogut treballar, durant l'any anterior a l'enquesta. Les persones en edat activa són les que tenen entre 18 a 59 anys i que no són fills dependents (fills dependents són els menors de 16 anys i els que tenen entre 16 i 24 anys, que viuen almenys amb un dels pares i que són econòmicament inactius). Per això, aquesta variable no s'aplica en el cas de les persones de 60 i més anys. La intensitat de treball es mesura en valors que van del 0 a l'1. (Ídem).

El percentatge de persones pobres o en risc d'exclusió social a la ciutat de Barcelona l'any 2011 ascendia al 27,7%, una taxa inferior a les de la província de Barcelona (28,4%) i la de Catalunya (29,4%). L'any 2016 un 22,5% de la població catalana estava en risc de pobresa o exclusió social. Pel que fa a la informació territorial, la taxa AROPE se situa en el 19% a l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB), i el 16,9% a Barcelona (disminueix en 10,8 punts percentuals).

Una altra manera de mesurar la pobresa és a partir de la taxa de risc de pobresa de la població de 16 anys i més, que és el percentatge de persones que queden per sota del llindar de pobresa. L'any 2011 la taxa de risc de pobresa de la població de 16 anys i més era del 18,6%³⁴ per a la població de Barcelona. En el període 2006-2011 s'ha produït un increment del risc de pobresa entre la població barcelonina, malgrat que aquest augment ha estat diferent en funció de la intensitat de la pobresa mesurada.

L'any 2016, l'indicador relatiu de risc de pobresa (que mesura la proporció de persones que tenen ingressos baixos en relació amb el conjunt de la població) se situa en el 15,4% en el conjunt de l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB) i fins al 12,2% a la ciutat de Barcelona. Aquestes taxes són inferiors a la mitjana catalana, que se situa en el 19,2%.

La proporció de població en risc de pobresa, calculada a partir dels estàndards acceptats oficialment a escala europea –amb rendes situades per sota del 60% de la mitjana de la distribució total de la renda personal disponible equivalent–, ha augmentat a la ciutat 2,5 punts percentuals (del 16,1% al 18,6%). Tot i així, dins de la ciutat les taxes diferien en funció del sexe de la ciutadania. Per a les dones, el risc relatiu de pobresa és superior (19,7%) al dels homes (17,4%), cosa que mostra l'efecte de feminització de la pobresa.

I és que les desigualtats agreugen els processos de vulnerabilitat i exclusió social. Especialment, la polarització, la dualització i l'expulsió social incideixen en l'augment de les desigualtats i l'ampliació de la vulnerabilitat i els processos d'exclusió, ja que cada cop posen en perill o sostenen directament més persones dels àmbits en què es considera adient participar: habitatge, ocupació, vincles socials, sanitat, ensenyament i benestar social, etc.

Finalment, l'índex sintètic de desenvolupament/vulnerabilitat social (ISDVS) pretén ser una eina de suport per a l'avaluació i el seguiment de les desigualtats socials als diferents barris de la ciutat de Barcelona per als anys 2011-2015 i posteriors. És un índex que resumeix l'estat de cada àrea geogràfica analitzada combinant tres dimensions bàsiques de desenvolupament/vulnerabilitat: salut, educació i economia. El càlcul de l'ISDVS es fa sobre la base de quatre indicadors corresponents a les tres dimensions esmentades: salut (esperança de vida en néixer), educació (percentatge de població amb estudis primaris o menys i

34. Valor expressat segons el llindar català.

percentatge de població amb estudis superiors) i economia (renda familiar disponible per capita). La taula següent mostra els valors de referència de ciutat:

Taula 1. Valor mitjà mínim i màxim dels indicadors que componen l'ISDVS.
Barcelona, 2015

	Barri	Esperança de vida (2009-2013)	% Estudis primaris o menys (2015)	Taxa d'estudis superiors (2015)	Renda familiar disponible (2015, en €)	Índex Sintètic de vulnerabilitat social
Valor mitjà	Barcelona	83,4	24,7	29,4	19.775	802,5
Valor mínim	La Marina del Prat Vermell - AEI Zona Franca	75,2	53,9	4,2	7.306	564,8
Valor màxim	Les Tres Torres	85,9	8,3	51,7	42.334	956

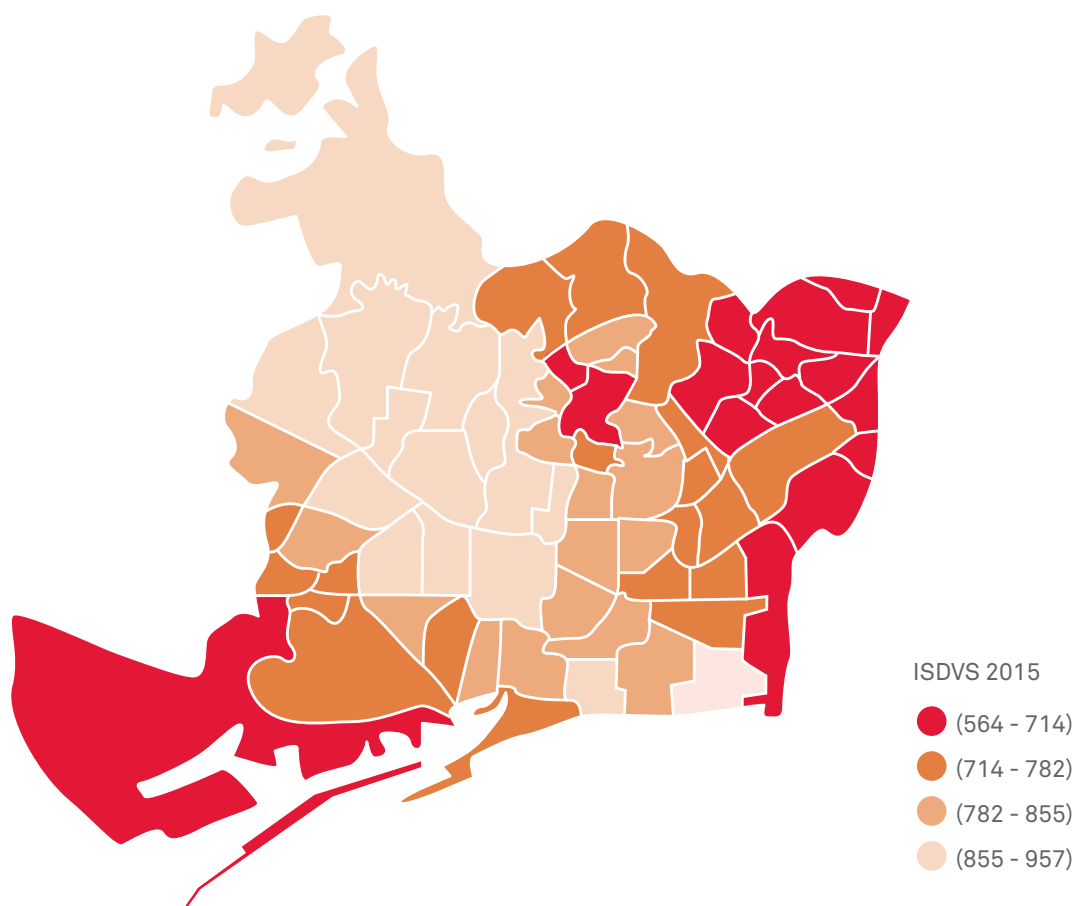
Font: Departament de Recerca i Coneixement de l'Àrea de Drets Socials.

L'any 2015, el valor de l'índex sintètic de vulnerabilitat social de Barcelona era de 802,5.

El barri de la ciutat que presenta un índex de vulnerabilitat més baix (més vulnerable) és el barri de la Marina del Prat Vermell (564,8). Les Tres Torres és el barri que té el valor més elevat amb un valor de 956 (menys vulnerabilitat). Alhora, hi ha una accentuada concentració geogràfica per nivells d'ISDVS. Més de la meitat dels barris amb menor valor d'ISDVS es localitzen en àrees frontereres de la ciutat.

Finalment, cal afirmar que l'any 2011, el valor de l'índex era 1,73 vegades més elevat per al conjunt dels 5 barris més ben situats respecte als 5 barris més mal situats. L'any 2015 aquesta xifra era d'1,61 vegades més gran (càlculs efectuats considerant la ràtio entre la mitjana de l'ISDVS dels 5 barris amb un índex més elevat i els 5 barris amb un índex menor).

Gràfic 2. Índex sintètic de desenvolupament/vulnerabilitat social de Barcelona. 2015

37

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Font: Dictamen Desigualtats i vulnerabilitats a Barcelona. Consell de Ciutat. Abril 2017

Les desigualtats durant la infància agreugen els processos de vulnerabilitat social

En l'anàlisi de la desigualtat i l'exclusió social ens podem fixar en el col·lectiu específic de la població infantil, menor de 16 anys. L'any 2016, aquest col·lectiu engloba 201.896 infants de 0 a 15 anys, que representa el 12,6% de la població.

D'acord amb el *Baròmetre de la infància i les famílies* (CIIMU, 2014),³⁵ la situació de les famílies ha canviat en aquests darrers anys de crisi econòmica. A tall d'exemple, la taxa de risc de pobresa monetària per als menors de 16 anys era del 20,4% l'any 2011, i mostrava una vulnerabilitat més gran de la població més

35. CIIMU- CONSORCI INSTITUT D'INFÀNCIA I MÓN URBÀ (2014), *Baròmetre de la infància i les famílies*, 2014, Barcelona, Ajuntament de Barcelona.

jove de la ciutat per sobre de la resta de població (amb una taxa del 18,6%). Si s'analitzen amb detall les variables que defineixen la privació material severa, s'observa que la taxa ascendeix al 12,5% en la població més jove.

Si bé ens centrem en els valors que assoleix la taxa de persones pobres o en risc d'exclusió social en la població de menors de 16 anys, l'any 2011 ascendia al 29,2%, fet que implica que gairebé 3 de cada 10 menors eren pobres o estaven exclosos socialment. Aquesta taxa, com passa en els cas del conjunt de la població, és lleugerament menor que la del conjunt de Catalunya (33,8%).

Segons el *Baròmetre de la infància i les famílies* (CIIMU, 2014), les situacions de vulnerabilitat a la infància afecten negativament aspectes determinants per al desenvolupament de la persona. Així, viure en una llar amb nivells de renda baixos, en un habitatge amb males condicions o estar exposat a nutrició inadequada durant la infància, influeix negativament en la salut de les persones, així com en el desenvolupament cognitiu, els resultats educatius o la predisposició a comportaments asocials.

Finalment, i seguint les conclusions de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (2015), en els barris de rendes més baixes la proporció de famílies que manifesten que tenen dificultats per arribar a final de mes és del 37,2%, en contrast amb els barris de rendes més altes, on la xifra baixa fins al 14,8%. Un altre exemple: el 13,3% dels menors de 16 anys de la ciutat viuen en llars on no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada durant els mesos d'hivern i, als barris de rendes més baixes, aquest percentatge arriba fins al 25,9%.

3.2.2. Ocupació

Les desigualtats afecten el mercat i les oportunitats de feina

L'any 2016, el nombre de persones aturades a Barcelona era de 82.597 i constava d'una taxa d'atur d'11,6%. Val a dir que entre els anys 2007 i 2016 la taxa d'atur s'ha doblat, i ha passat del 5,5% a l'actual 11,6%. Durant aquest període, l'atur registrat a la ciutat descriu una trajectòria ascendent des del 2007 fins al 2012, any en què arriba al 18,8%. A partir de llavors, inicia una tendència descendent que no arriba a recuperar els valors anteriors a la crisi. L'any 2016 no s'observen diferències significatives en la incidència de l'atur entre homes i dones, però durant el període 2010-2012, les taxes d'atur dels homes són superiors a les de les dones. D'altra banda, la taxa d'atur presenta una incidència més gran en els grups de joves de 16 a 24 anys, amb un 19,6% de persones desocupades l'any 2016 i un màxim del 43,6% el 2012. Per tant, es pot dir que hi ha una manca d'oportunitats per al grup de joves per aconseguir una garantia d'ingressos que asseguri la seva autonomia i projecte de vida.

Endemés, l'evolució del percentatge de persones aturades de molt llarga durada no ha seguit la mateixa trajectòria que la taxa d'atur general (ascendent des del 2007 fins al 2012 i descendent des d'aleshores). Al contrari, ha continuat amb la tendència creixent des del 2009, amb un valor del 8,1%, fins a l'actualitat, en què l'atur de molt llarga durada afecta el 40,3% de les persones desocupades.

Des del desembre del 2009 fins a l'abril del 2016, el nombre de dones sense feina durant més d'un any ha crescut un 34,1%. En el mateix període, l'increment ha estat del 32,5% en el cas dels homes. Cal destacar que l'atur femení de llarga durada és superior al masculí durant tot aquest període, amb un percentatge que no ha baixat mai del 52,5% i que a l'abril del 2016 ha superat, per primera vegada, el límit del 56%.

Altrament, cal assenyalar que l'any 2016 la temporalitat dels contractes de treball era del 19,6%. Això suposa que augmenta 2 punts percentuals respecte a l'any 2008, i indica que gairebé 1 de cada 5 ocupats assalariats treballa amb contracte temporal. El nombre de contractes temporals de les dones dobla el dels homes, i els contractes a temps parcial es tripliquen en el cas de les dones (el 25,2% davant el 7,9% dels homes). Aquesta parcialitat està directament relacionada amb la necessitat de tenir cura dels infants, de la gent gran, de persones adultes malaltes, amb discapacitat, i altres obligacions familiars i personals. Entre els homes, aquest motiu només s'al·lega en l'1,8%.

39

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Taula 2. Evolució de la taxa específica d'atur per a Barcelona

	2012	2013	2014	2015	2016
Taxa específica d'atur a Barcelona	18,8%	17,2%	16,4%	13,3%	11,6%
Segons sexe					
Homes	21,3%	16,9%	15,8%	12,4%	11,5%
Dones	16,1%	17,5%	17,0%	14,1%	11,7%

Font: Departament d'Estadística Municipal de l'Ajuntament de Barcelona a partir de l'Enquesta de la població activa. INE.

Taula 3. Evolució de la taxa específica d'atur per a Catalunya

	2012	2013	2014	2015	2016
Taxa específica d'atur a Catalunya	24,0%	22,0%	20,0%	17,9%	15,0%

Font: Enquesta de la població activa. INE.

La reducció del nombre d'aturats és generalitzada al conjunt de Barcelona i Catalunya respecte a l'any 2012 (vegeu les taules 2 i 3). Així, el nombre de persones desocupades a Barcelona en aquest període ha disminuït en 7,2 punts percentuals, i a Catalunya en 9 punts percentuals.

Cobertura insuficient i pobresa laboral

Alhora, les dades relacionades amb la taxa de cobertura de l'atur (relació entre el nombre de persones beneficiàries de prestacions per atur i l'atur registrat) mostren que l'evolució de la cobertura ha estat decreixent des de l'any 2009. En altres paraules, ha sofert un descens del 30,7%, i ha passat del 71,1% de cobertura de la població aturada l'any 2009 fins al 49,3% actual. Alhora, les dades de la taxa de risc de pobresa o exclusió social³⁶ tant a Catalunya com a Espanya, elaborades per la Encuesta de Condiciones de Vida (ECV), de l'INE, es mantenen elevades i lleugerament alcistes des de l'any 2011.³⁷

La taxa de cobertura de l'atur ha baixat 11 punts percentuals entre el 2011 i el 2015, tal com s'observa a la taula següent:

Taula 4. Evolució de la taxa de cobertura de l'atur, 2009-2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
L'atur a Barcelona	71,1%	66,4%	60,4%	58,1%	55,0%	52,8%	49,3%

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya. Elaboració del Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona Nota: Dada anual referida al mes de desembre. Última dada referida al gener del 2015.

Les darreres dades sobre prestacions per atur, segons Comissions Obreres (2016),³⁸ indiquen una davallada del nombre de persones beneficiàries de prestacions, tant contributives com assistencialistes, mentre que l'atur de llarga i molta llarga durada s'incrementa. Actualment, les prestacions assistencialistes, que són les que es perceben un cop s'esgota la prestació per atur i només

36. La taxa de risc de pobresa de l'ECV-2014 és el percentatge de persones que tenen uns ingressos per sota el llindar de pobresa.

37. Font: ine.es

38. Nota de premsa de Comissions Obreres (2016): ajuntamentbarcelona.ccoo.cat

si es reuneixen determinats requisits, guanyen presència en el sistema de prestacions, i arriben fins al 54% del total, segons dades de CCOO l'any 2016. Això era diferent als anys anteriors a la crisi, on les prestacions contributives tenien un pes més gran en el sistema de prestacions per atur, i comptabilitzaven fins al 73% del total de persones beneficiàries, de manera que deixaven en un segon pla les prestacions de tipus assistencial (26% subsidis i 1,2% renda activa d'inserció).

Així mateix, l'any 2011 a Barcelona es va més que duplicar el percentatge d'ocupats que vivien amb rendes inferiors al llindar de risc de pobresa. La taxa de pobresa laboral per a l'any 2011 se situava en el 12,8%, mentre que el 2006 era del 5,6%.

Desigualtat salarial entre homes i dones. La persistència de la bretxa salarial

La bretxa salarial mostra el desglossament del salari brut anual segons el sexe. L'any 2015, el valor del salari brut anual mitjà dels residents de Barcelona era de 28.861 euros. Aquesta xifra no ha experimentat diferències significatives al llarg del període 2010 i 2015, en què s'ha situat al voltant dels 28.700 euros. Tot i així, les diferències de salaris en els dos sexes són persistents. El sou mitjà dels homes durant el període ha estat, de mitjana, de 32.803 euros, i el de les dones ha estat de 24.717 euros; una mitjana de 8.086 euros menys.

Tot i així, respecte a l'any 2010 la bretxa de gènere s'ha reduït en un 6,83%: l'any 2010 el salari mitjà de les dones era un 75,5% del salari mitjà dels homes, mentre que l'any 2015 era del 77,24%. Cal tenir en compte, però, que les dades no més reflecteixen a la població assalariada.

41

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

3.2.3. Educació

Creixement de la iniquitat educativa i la segregació escolar

Com passa amb la distribució desigual de la riquesa, també des del punt de vista educatiu Barcelona és una ciutat amb un greu dèficit d'equitat, segons recull l'informe *Oportunitats educatives a Barcelona*. La mala distribució territorial i les condicions socioeconòmiques de les famílies que viuen en cada districte són les principals causants, segons l'informe, de la iniquitat. L'estudi constata que hi ha zones on es registra una escolarització més baixa dels infants d'entre 0 i 2 anys, on es produeix més segregació escolar i on es donen pitjors resultats educatius.

L'índex d'escolarització d'infants de 0-2 anys, relació entre el nombre d'infants totals de la ciutat i el nombre d'infants escolaritzats, ha experimentat una

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

tendència a l'alça en el període 2006-2015. En el curs 2014-2015 és del 42,3%, un 13,4% superior al del curs 2006-2007 (37,3%).

Tot i l'existència del dret a l'escolaritat i de l'obligació de l'Administració pública de vetllar pel seu compliment, encara es manifesten iniquitats educatives i un grau d'intervenció pública desigual a l'hora de garantir el desenvolupament ple de la infància i l'adolescència en l'àmbit educatiu (CDE, 2017).³⁹

En definitiva, i segons l'informe *Oportunitats educatives a Barcelona* (2017), els contextos familiars dels infants i adolescents de Barcelona presenten diferents nivells instructius i de renda, els quals condicionen l'accés i la tria educativa, així com la diversitat social afecta fenòmens com la segregació escolar.

Important absentisme escolar i abandonament prematur dels estudis

L'absentisme escolar és un problema educatiu, i també social, perquè evidencia les desigualtats econòmiques, socials i culturals de la nostra societat. Alhora, reflecteix les situacions de desafecció i de conflicte que viuen alguns adolescents. Aquesta desafecció envers l'aprenentatge s'acostuma a traduir en absentisme escolar, el qual acaba desembocant en l'abandonament prematur dels estudis (Valiente, Zancajo i Tarriño, 2014).⁴⁰ Ara bé, cal destacar que l'absentisme i l'abandonament escolar no només es presenten com a conseqüències del fracàs escolar, sinó que aquests també poden ser l'anticipació d'aquest fracàs.

L'any 2017, a la ciutat de Barcelona, l'índex d'abandonament prematur dels estudis (percentatge de joves d'entre 18 i 24 anys que ha assolit com a màxim la primera etapa de l'educació secundària respecte al total de població del mateix grup d'edat i que en les últimes quatre setmanes no han seguit cap tipus d'estudi o formació inclòs en els plans oficials d'estudi) se situa en el 9,5%; percentatge que representa un creixement de l'11,8% respecte a l'any passat, però un 7,8% de decreixement respecte al 2014.

L'absentisme escolar (referit a l'absència reiterada i no justificada de l'infant o jove en edat d'escolaritat obligatòria o de segona etapa d'educació infantil al centre on està matriculat) revela una tendència a la baixa des del curs escolar 2007-2008 (amb un valor de l'1,49%) fins al curs 2011-2012 (0,63%), moment en què s'inverteix la tendència i s'arriba a un 0,77% d'absentisme el curs escolar 2014-2015.

39. CDE - COMISSIÓ D'EDUCACIÓ I UNIVERSITATS (2017), *Oportunitats educatives a Barcelona: l'educació de la infància i l'adolescència a la ciutat*, Barcelona, Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

40. O. VALIENTE, A. ZANCAJO i A. TARRIÑO (2014), *La formació professional i l'ocupació a Catalunya: Una ullada als indicadors des d'una perspectiva comparada*, Barcelona, Fundació Jaume Bofill. fbofil.lcat

En el cas de la seva distribució territorial, s'observa que els tres districtes amb un índex més elevat d'absentisme escolar són Nou Barris (2,29%), Sants-Montjuïc (1,84%) i Ciutat Vella (1,33%); i els tres districtes amb un índex d'absentisme escolar més baix són Sarrià-Sant Gervasi (0,12%), les Corts (0,20%) i l'Eixample (0,38%).

El fracàs escolar, una problemàtica que va més enllà del sistema educatiu

Altrament, el fracàs escolar és una de les problemàtiques que preocupen els diferents sistemes educatius, però també la societat.

El percentatge d'alumnat que no supera les proves de competències bàsiques a 4t d'ESO a la ciutat de Barcelona se situa en un 11,5% el curs 2013-2014. La diferència entre la mitjana de ciutat i el districte amb el valor més elevat, Ciutat Vella (35,5%), és de més de 24 punts percentuals. Ciutat Vella (35,5%), Nou Barris (20,6%) i, en menor mesura, Sants-Montjuïc (17,3%), són els districtes amb un percentatge més alt d'alumnes que no assoleixen les competències bàsiques en finalitzar 4t d'ESO.

Pel que fa a la taxa d'èxit a 4t d'ESO (alumnes que obtenen el graduat sobre alumnes matriculats), ha anat creixent en els darrers 10 anys, al llarg dels diferents cursos escolars, i s'ha situat en el 88,8% el curs escolar 2015-2016.

Des d'un punt de vista territorial, per al curs 2014-2015, s'observa que Sarrià-Sant Gervasi (94,3%), les Corts (93,7%) i l'Eixample (90,2%) tenen la taxa d'èxit més alta de la ciutat, a diferència dels districtes de Ciutat Vella (75,9%), Nou Barris (80,9%) i Sant Martí (83,1%), que presenten la taxa d'èxit més baixa. Com es pot veure, la diferència entre el districte amb la taxa més alta d'èxit a 4t d'ESO, Sarrià-Sant Gervasi (94,3%), i el districte amb la taxa més baixa, Ciutat Vella (75,9%), és de pràcticament 19 punts percentuals.

A tall descriptiu, la taxa de població amb estudis superiors (estudis universitaris i cicles formatius de grau superior, CFGS) presenta una tendència creixent en els darrers 7 anys, i se situa, l'any 2016, en el 29,98% en l'àmbit de ciutat, quasi 8 punts per sobre respecte a l'any 2009. També trobem diferències segons el sexe, per exemple, l'any 2016 la taxa de les dones supera la mitjana de la ciutat amb un percentatge del 30,7%; no passa així amb els homes, on el percentatge només arriba al 29,1%. En particular, Ciutat Vella és el districte on la diferència entre la taxa de població amb estudis superiors de les dones (31,81%) i la dels homes (26,51%) és més gran, ja que assoleix 5,3 punts de diferència.

En relació amb la seva distribució territorial, es parla de gairebé 35 punts de diferència entre el districte amb la taxa més alta de població amb estudis superiors (Sarrià-Sant Gervasi amb un 49,18%) i el districte amb la taxa més baixa (Nou Barris amb un 13,3%).

Com a descripció, l'any 2016 la taxa de població amb estudis primaris o menys a la ciutat de Barcelona era d'un 22,12%, xifra que s'ha reduït en més de 13 punts percentuals en els darrers 7 anys. En termes generals, Nou Barris (34,85%), Ciutat Vella (29,31%) i Sants-Montjuïc (27,15%) presenten els valors més elevats de la ciutat. Breument, el diferencial entre el districte amb la taxa més elevada –Nou Barris, 34,85%– i el districte amb la més reduïda –Sarrià-Sant Gervasi amb un 7,44%– l'any 2016 era de 27,41 punts percentuals.

Finalment, l'any 2016 la taxa de població de dones amb estudis primaris o menys se situava en un 24,21%, més de 4 punts de diferència respecte a la masculina en el conjunt de Barcelona; a excepció del districte de Ciutat Vella, on la taxa de les dones és inferior a la dels homes (un 28,35% respecte a un 30,17%).

3.2.4. Salut

L'esperança de vida mostra una tendència positiva a tota la ciutat però amb grans diferències territorials

D'acord amb dades de l'Agència de Salut Pública de Barcelona,⁴¹ l'any 2014 l'esperança de vida en néixer va augmentar a 80,7 anys en els homes i a 86,6 anys en les dones (80,0 anys en homes i 86,2 anys en les dones el 2011). L'esperança de vida ha mostrat una tendència positiva i continuada al llarg dels anys en ambdós sexes. Així, per exemple, en el període 2009-2013 l'esperança de vida a la ciutat de Barcelona era de 83,44 anys i en el període 2007-2011 era de 82,83 anys.

La ciutat de Barcelona mostra una tendència superior respecte a Catalunya, i assoleix valors més elevats durant tots els períodes estudiats. Per exemple, durant el 2009-2013 Catalunya assolí una esperança de vida de 82,65 anys (respecte a 83,44 anys a Barcelona), i en el període 2007-2011, un valor de 82,20 (a diferència de Barcelona que assolí 82,83).

Específicament, cal comentar que les Corts és el districte amb una esperança de vida més elevada (amb valors de 85,6 anys), mentre que Ciutat Vella és el districte que mostra el valor més baix (81,0 anys).

Cal assenyalar que hi ha dificultats en comparar l'esperança de vida en els 73 barris per qüestions d'inestabilitat estadística, sobretot en els barris amb menys població, però diferents mètodes contrasten desigualtats en esperança de vida entre els barris. Així, per exemple, agregant els 5 barris amb una esperança de vida més alta i més baixa, per al període 2010-2012 el rang de l'esperança de vida va ser de 73,7 a 83,1 en homes, i de 82,4 a 88,8 en dones. Un altre mètode,

41. Font: aspb.cat

més robust, que utilitza la informació de tots els barris per construir un model de regressió lineal, que, a més, ajusta segons la renda familiar disponible, quantifica els dos valors extrems d'esperança de vida en 6,5 anys en els homes i 1,8 en les dones (període 2010-2012).

L'indicador de l'esperança de vida, com l'índex de renda familiar disponible, presenta una elevada concentració territorial, i mostra els valors més elevats a la franja oest de la ciutat, districtes de les Corts i Sarrià-Sant Gervasi, i els més baixos a la franja nord, fonamentalment el districte de Nou Barris.

Així mateix, si ens centrem en la taxa estandarditzada d'anys potencials de vida perduts, és a dir, la mortalitat prematura, ha experimentat una tendència a la baixa en els darrers anys. L'any 2015 la taxa té un valor de 2.388,5 a Barcelona, xifra que és un 25% més baixa que la de l'any 2006, on assolí un valor de 3.183,6. Aquesta taxa també presenta desigualtats territorials.

En aquest cas, els districtes de Sants - Montjuïc, Nou Barris i l'Eixample són els districtes amb un descens més gran en el període 2006-2015. Pel que fa als barris, 66 dels 73 barris han experimentat un descens en la taxa de mortalitat prematura entre els anys 2011-2015.⁴²

45

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Disminueixen els naixements en dones adolescents

La prevenció dels embarassos no previstos permet a les adolescents que acabin l'educació i adquireixin els coneixements fonamentals per al creixement personal. Tenir un fill o filla en l'adolescència comporta tenir més limitades les oportunitats laborals i econòmiques en el futur, i serioses dificultats materials i socials (ASPB, 2015).⁴³

La taxa de fecunditat en adolescents es defineix com el nombre de nascuts vius dividit per la població de dones d'entre 15 i 19 anys (per 1.000). En altres paraules, pel que fa al nombre de naixements per cada 1.000 dones d'entre 15 i 19 anys, des de l'any 2008 i fins al 2015 s'observa una disminució dels naixements en dones adolescents en conjunt a Barcelona.

No obstant això, els embarassos en dones adolescents que provenen de països de rendes baixes mostra una taxa que triplica la de les dones nascudes a la ciutat: l'any 2015 les taxes eren, respectivament, de 17,8 i 3,4 per 1.000 dones.

Els embarassos en dones adolescents mostren un clar gradient de desigualtat per nivell d'estudis, i són les dones amb nivell d'estudis primaris les que

42. Existeixen dades en l'àmbit de barri des de l'any 2007 i les observacions es duen a terme sobre la base de períodes quinquennals. Cal tenir en compte que en territoris on el volum de població és més baix, la significació de la dada és més baixa, pel fet que, tot i treballar amb dades quinquennals, les mostres són reduïdes.

43. AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA (ASPB) (2015), *La Salut a Barcelona 2014*, Barcelona, Agència de Salut Pública de Barcelona, Consorci Sanitari de Barcelona.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

mostren una taxa de fecunditat més elevada (13,1 per 1.000 dones en els anys 2007-2015), i les dones adolescents amb estudis postobligatoris tenen una taxa de fecunditat més baixa (5,8 per 1.000 dones).

La distribució de la fecunditat en dones adolescents no és homogènia a la ciutat, sinó que mostra un patró lligat a la pobresa dels barris. Els barris més desfavorits, com els de Vallbona, Torre Baró, la Trinitat Nova, Ciutat Meridiana i les Roquetes del districte de Nou Barris, el barri de Baró de Viver a Sant Andreu, el barri de la Marina del Prat Vermell al districte de Sants-Montjuïc, i el barri del Besos i el Maresme al districte de Sant Martí són els barris que presenten una freqüència més gran de naixements en dones adolescents. Per contra, els barris que tenen la taxa més reduïda són els següents: Sant Gervasi - la Bonanova (0,3), Sant Gervasi - Galvany (0,7), el Putxet i el Farró (1,2), la Maternitat i Sant Ramon (1,4), la Salut (1,6); 3 dels quals estan situats al districte de Sarrià-Sant Gervasi.

En altres paraules, 6 dels 10 barris amb la taxa de fecunditat adolescent més baixa es concentren en els districtes de Sarrià-Sant Gervasi i les Corts. D'altra banda, 7 dels 10 barris amb la taxa més elevada estan ubicats als districtes de Nou Barris i Sant Andreu. En definitiva, hi ha una diferència de 35,8 naixements per 1.000 dones entre el barri amb la taxa més reduïda, Sant Gervasi-la Bonanova (0,3), i el barri amb la més elevada, la Trinitat Nova (36,1).

En l'àmbit de districte, el districte que presenta una taxa de fecunditat adolescent més elevada l'any 2015 és Nou Barris (14,5), seguit de Ciutat Vella (10,4). El districte de Sarrià-Sant Gervasi és el que té la taxa més baixa; quelcom continu des de l'any 2010.

Si ho comparem amb l'àmbit català, podem veure que a Catalunya, des de l'any 2008 també ha disminuït la taxa de fecunditat, i ha assolit valors més alts que a Barcelona, a excepció del període 2010-2014, que assoleix un valor de 7,5 (respecte a 8,6 a Barcelona). Durant el període 2011-2015, la taxa de fecunditat adolescent tant de Catalunya com de Barcelona assoleix valors similars: un 6,9 i un 6,7, respectivament.

Finalment, cal dir que, en les adolescents, tant la taxa d'embarassos, la taxa d'interrupcions voluntàries dels embarassos (IVE)⁴⁴ com la taxa la de fecunditat, han disminuït, especialment entre el 2011 i el 2015.⁴⁵ Concretament, durant aquest període, la taxa IVE era de 15,4 per 1.000 dones de 15 a 19 anys, i la de fecunditat de 6,7 per 1.000 dones de 15 a 19 anys.

44. La taxa d'embarassos de dones de 15 a 19 anys es defineix com el nombre de nascuts vius de dones de 15 a 19 anys i IVE en dones de 15 a 19 anys per cada 1.000 dones en aquesta edat. En canvi, la taxa d'interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) en edat fèrtil és el nombre d'avortaments dividit per la població de dones de 15 a 19 anys per 1.000.

45. Font: Agència de Salut Pública de Barcelona i Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona (dades de fecunditat).

Cal assenyalar que la disminució de la taxa d'interrupció voluntària dels embarassos no ha anat seguida d'un augment de la fecunditat. En altres paraules, les dones adolescents han reduït els embarassos no planificats (Pérez, Llimona, Rodríguez-Sanz, Miranda, Prats, Pasarin, 2015).⁴⁶ Tot i aquesta disminució global, els embarassos en adolescents es distribueixen de manera desigual als barris de la ciutat i mostren un patró associat a una més gran vulnerabilitat i pobresa dels barris.

El consum de drogues també presenta diferències territorials: més consum als districtes i barris més vulnerables

L'índex de consum problemàtic de drogues (ICPD) és un valor numèric que ordena els barris en funció de la seva problemàtica relacionada amb el consum de drogues a partir de diferents indicadors (iniciis de tractament per trastorn d'ús de substàncies, mortalitat per reacció aguda al consum de drogues, urgències hospitalàries amb consum de substàncies i xeringues recollides al carrer). Els barris o districtes que tenen una puntuació més alta són aquells que presenten una problemàtica més gran associada al consum de drogues.

Així doncs, l'any 2016, a Barcelona, el districte que presentava una problemàtica més gran era Ciutat Vella, seguit de Nou Barris i Sants-Montjuïc. Els districtes que presentaven una problemàtica més baixa eren els districtes de les Corts, Gràcia o l'Eixample.

D'aquesta manera, barris com la Marina del Prat Vermell, Baró de Viver, Torre Baró, la Barceloneta, el Raval o Canyelles són barris que presenten una pitjor problemàtica, mentre que els barris de Pedralbes, Diagonal Mar o la Maternitat i Sant Ramon presenten molt poca problemàtica associada al consum de drogues.

La tuberculosi, més freqüent en els barris de renda baixa

La incidència de la tuberculosi a la ciutat presenta una tendència a la baixa. En el període 2006-2016 la taxa de tuberculosi ha disminuït un 41,7%. L'any 2016 la incidència ha disminuït més d'un 7% respecte a l'any anterior (de 17,4 casos per cada 100.000 habitants el 2015 a 16,16 el 2016).

Segons dades del Servei d'Epidemiologia de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, és en la població immigrant on el descens ha estat més important. La malaltia és més freqüent en els homes que en les dones. L'any 2016, la taxa era un 68,9% més elevada en els homes que en les dones.

46. G. PÉREZ, P. LLIMONA, M. RODRÍGUEZ-SANZ, M. MIRANDA, A. PRATS, M. PASARIN (2015), *La salut sexual i reproductiva a la ciutat de Barcelona: Any 2014*, Barcelona, Agència de Salut Pública de Barcelona. Recuperrat de: aspb.cat

La malaltia ha estat més freqüent al districte de Ciutat Vella, amb una taxa de tuberculosi de 43,84 casos per cada 100.000 habitants el 2016.

D'acord amb l'informe La Salut a Barcelona 2015, si s'agrupen els barris de la ciutat per la renda familiar disponible, s'observa que la malaltia és més freqüent en els barris de renda baixa, i la freqüència va disminuint a mesura que augmenta la renda, tant en homes com en dones. Els últims anys, barris com la Marina del Prat Vermell o la Trinitat Vella ocupen les primeres posicions del rànquing de barris amb una taxa més alta de tuberculosi.⁴⁷

La percepció de la salut, com molts altres indicadors de salut, està influenciada per variables sociodemogràfiques, especialment, pel nivell d'estudis i el nivell econòmic

A la ciutat de Barcelona, l'any 2016 el percentatge de persones que diuen que tenen una mala salut percebuda és del 18,8%; valor que coincideix amb el de l'any 2011.

Segons el sexe, el percentatge assoleix valors diferents. Així, el valor en les dones (20,6%) és superior al dels homes (16,9%) en més de 3,5 punts percentuals. Aquesta diferència entre dones i homes s'ha reduït respecte al període 2011, on la diferència era de 6,2 punts percentuals.

Ahora, també s'observa un gradient per edat, quant a la mala salut autopercebuda: a més edat, pitjor estat de salut declarat. En altres paraules, les persones de més de 65 anys són les que tenen una autopercepció de mala salut més elevada (42,10%).

Pel que fa als indicadors socioeconòmics, nivell educatiu i classe ocupacional, s'observa un gradient social. Les persones amb menys formació o amb nivell socioeconòmic baix presenten pitjors indicadors de salut autopercebuda. És a dir, segons el nivell de formació, les persones sense estudis són les que tenen una taxa de mala salut autopercebuda més elevada (56,50%), concretament, 46,4 punts més alta que els universitaris amb un percentatge de 10,10 (recordem que la població sense estudis es concentra en franges d'edat més elevada).

De la mateixa manera, les persones amb classe ocupacional menys privilegiada són les que tenen una autopercepció de mala salut més gran (28,10%); 16,7 punts més alta que les persones amb un classe ocupacional avantatjada.

En relació amb la salut mental, podem parlar de la taxa de persones amb mala salut mental autopercebuda. En aquest cas, l'any 2016 la taxa de persones amb mala salut autopercebuda és del 18,1%, un 18,3% més que l'any 2006.

47. A l'hora d'interpretar les dades, cal tenir en compte que en territoris on el volum de població és més baix, la significació de la dada és més baixa, pel fet que, tot i treballar amb dades quinquennals, les mostres són reduïdes.

Les dones presenten en tots els anys pitjors indicadors de salut que els homes, tot i que la diferència entre sexes s'ha anat reduint en els últims anys. L'any 2006, hi havia una diferència de 9,1 punts percentuals en la taxa de mala salut percebuda d'homes i dones. Aquesta diferència l'any 2016 és de 2,9 punts, degut a l'augment de la taxa de mala salut mental autopercebuda dels homes.

L'any 2016, el percentatge de mala salut mental més elevat correspon a la franja d'edat de 65 anys i més (20,5). En aquesta taxa, també s'hi distingeix un gradient social, és a dir, les persones amb menys formació o amb nivell socioeconòmic baix presenten pitjors indicadors tant de salut autopercebuda com de salut mental que els d'un nivell educatiu més alt o amb un nivell econòmic alt. Concretament, l'any 2016, hi havia 24 punts percentuals de diferència entre les persones sense estudis i aquelles que tenen estudis universitaris. En el cas de la classe ocupacional, són 12,1 punts percentuals els que separen la població amb classe ocupacional alta de la baixa.

Finalment, cal fer esment que la població de Catalunya i dels països desenvolupats té millors indicadors que la població de la resta de l'Estat espanyol i de països en vies de desenvolupament.

49

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

3.2.5. Habitatge

Una de cada cinc llars dedica més del 40% de la renda anual a despeses de l'habitatge

En primer lloc, podem parlar dels indicadors que mesuren el percentatge de la renda anual disponible de les famílies dedicada a l'adquisició de l'habitatge, és a dir, de l'esforç econòmic dedicat a l'habitatge. Així, veiem que el cost del lloguer respecte a la renda familiar disponible (RFD) ha patit un descens des de l'any 2009, any de plena crisi immobiliària, i ha baixat un 30,8% l'any 2012 (ha passat del 26% al 18%).

En relació amb el lloguer, podem observar l'evolució del preu mitjà de lloguer mensual (és a dir, el preu per metre quadrat). L'evolució està dividida en dues parts. Una primera part amb un descens que comprèn des del 2007 fins al 2014, en què la davallada és de l'11%, i una segona part amb un ascens iniciat el 2015 fins a l'any actual, en què els preus han recuperat els nivells de l'any 2008 (el punt més alt del període) fins a situar-se als 12,2 euros/m². En total, durant aquest període s'ha incrementat un 6,3%.

Pel que fa a la distribució territorial dels preus de lloguer, tots els districtes han experimentat la mateixa evolució descrita anteriorment, encara que amb diferències. Al districte amb els preus més elevats del període, Sarrià-Sant Gervasi, els preus de lloguer han crescut un 12% entre els anys 2007 i 2016 i

gairebé no han sofert cap davallada. Tot i així, el districte on més s'han devaluat els preus de lloguer ha estat Nou Barris, amb una baixada del 10% dels preus. Finalment, el districte que ha experimentat un augment més gran durant el període ha estat Ciutat Vella, amb un increment del 19,8%.

D'altra banda, si parlem de l'adquisició d'habitatge, podem esmentar, en relació amb la compra d'obra nova i, per tant, el percentatge d'hipoteca respecte a la RFD, que la RFD dedicada a la compra d'habitatge d'obra nova ha baixat del 57,8% l'any 2009 fins al 35,3% el 2016, cosa que representa un 38,9% menys, segons dades proporcionades per Habitatge de Barcelona. Tanmateix, cal tenir en compte que és el mercat amb menys transaccions dutes a terme el 2015.

Si ens centrem en la compra d'habitatge de segona mà, l'esforç econòmic que les famílies dediquen a la compra d'habitatge de segona mà ha disminuït en un 19,4% de l'any 2009 a l'any 2015 (de 35,5% i 28,6%). Aquest mercat és més dinàmic que el de compra d'obra nova.

En relació amb la propietat d'habitatge nou (quota mensual en el percentatge de la RFD), i segons dades publicades a la pàgina web de Barcelona Economia,⁴⁸ l'esforç econòmic dedicat a l'habitatge nou de propietat, mesurat per la quota mensual de la hipoteca com a percentatge de la RFD, ha sofert una davallada del 35,5% del 2007 (51%) al 2015 (33%). Tot i així, cal dir que des del 2012 aquest indicador s'ha estabilitzat i, fins i tot, ha augmentat lleugerament. D'altra banda, pel que fa a la propietat d'habitatge de segona mà, l'esforç econòmic dedicat a l'habitatge de segona mà, mesurat per la quota mensual de la hipoteca com a percentatge de la RFD, ha sofert una davallada del 33,95% del 2007 (44,6%) al 2015 (29,5%), tot i que s'ha estabilitzat des del 2009 en valors propers al 30%.

Alhora, la taxa de sobrecàrrega de les despeses d'habitatge, és a dir, el percentatge de llars que dediquen més del 40% de la renda anual familiar a l'habitatge l'any 2011 era del 21,9%. En altres paraules, 1 de cada 5 llars es troba en aquesta situació. La taxa de sobrecàrrega dels que tenen menys recursos afecta el 35% de les famílies amb menys ingressos per un 1,9% de les famílies amb més ingressos.

En aquest sentit, l'any 2011, el percentatge de llars que han patit algun endarreriment en pagaments dels rebuts d'hipoteca o lloguer és del 5,9%. En el cas d'endarreriments en el pagament de rebuts de serveis, la xifra és del 9,3% de les llars. Igualment, les llars que arriben a final de mes amb dificultat o amb molta dificultat han experimentat una davallada del 9,2% del 2011 al 2016 (del 27,9% al 25,5%), cosa que reflecteix una lleugera millora d'aquelles llars amb més problemes econòmics.

Cal esmentar, també, el percentatge de persones que no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (ja sigui durant els mesos freds o els

48. Barcelona Economia: barcelonaeconomia.bcn.cat

càlids).⁴⁹ Així, d'acord amb l'*Enquesta de salut de Barcelona*, realitzada per l'Agència de Salut Pública de Barcelona, l'any 2016 el percentatge de persones que no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada durant els mesos freds és el 9,1%. La diferència entre els districtes amb un percentatge més alt i més baix de persones que no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada és de 16,5 punts percentuals. També, cal comentar que l'any 2016, el percentatge d'edificis que tenen alguna deficiència a la ciutat de Barcelona, és a dir, goteres, humitats, insectes o rates, fums i gasos, entre d'altres, és del 19,2%.

Finalment, tal com s'esmenta a l'apartat de salut amb les dades de l'*Enquesta de condicions de vida* de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), l'any 2011 a Barcelona hi havia un 9,1% de llars que no podien mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (durant els mesos freds o càlids).

51

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

L'habitatge, a Barcelona, és un dels principals factors d'exclusió social

Les dades de llançaments acordats aglutinen informació referent a llançaments d'habitatges habituals, segones residències i locals comercials. L'any 2015, el nombre de llançaments acordats ha estat de 3.098. Durant el període del qual es tenen dades, 2013-2015, han sofert una davallada del 5,8%, la qual cosa representa 191 llançaments menys.

Tanmateix, el nombre de persones sense llar (seguint les categories ETHOS: sense sostre, vivint al carrer, habitatge inadequat, en assentaments, altres situacions –com les cases d'acollida o els albergs–) ha patit oscil·lacions importants durant el període 2008-2015. En general, s'ha incrementat en un 38,8% (de 2.017 persones l'any 2008 a 2.799 persones l'any 2015), tot i que l'any 2012 es va registrar un màxim de 3.126 persones comptades. Cal recalcar que la situació més freqüent per a les persones sense llar és l'estada en centres d'acollida (albergs, etc.) que donen refugi a entre un 50% i un 60% del total de persones sense llar.

També cal dir que hi ha hagut un petit increment del parc d'habitatge públic i protegit de la ciutat. El nombre d'habitatges de lloguer protegit ha experimentat un augment del 3,7% des de l'any 2011 fins a l'any 2016, en nombres absoluts, de 10.201 a 10.583. Alhora, i respecte a l'any 2015, el percentatge d'habitatges de lloguer protegit en relació amb el parc residencial principal ha crescut un 0,6%.

Tot i així, aquestes dades encara són inferiors en relació amb els països del nostre entorn. Dels prop de 680.000 habitatges principals existents a la ciutat, tot just 10.583 són de lloguer protegit, fet que representa aproximadament un 1,5% del parc residencial principal. El percentatge d'habitatges de lloguer destinat a polítiques socials s'amplia prop d'un 6% si considerem els habitatges de lloguer

49. Aquest indicador és equivalent al concepte que s'utilitza per a la taxa de pobresa energètica.

cedits a l'Ajuntament a través de diferents programes, els habitatges d'inclusió de la ciutat, els habitatges que els bancs tenen a lloguer social amb clients que no han pogut fer-se càrrec de la hipoteca, els habitatges amb contractes de renda antiga, i els habitatges que reben ajuts al lloguer. Tot i així, s'està lluny encara dels percentatges de lloguer assequible de ciutats veïnes com Amsterdam (48%), Berlín (30%), Londres (23%) o París (17%).

Les dades que aporten més informació en relació amb la demanda d'habitatge amb protecció pública a la ciutat són les del Registre de Sol·licitants d'Habitatge amb Protecció Oficial de Barcelona (RSHPOB), ja que la seva inscripció és condició imprescindible per accedir a un habitatge amb protecció oficial (sigui públic o privat) a la ciutat. A finals del 2015, es comptabilitzaven 53.889 persones inscrites al Registre que formaven 28.238 unitats de convivència (UC). D'aquestes, 18.838 (66,70%) es trobaven en situació de vulnerabilitat econòmica severa que, juntament amb altres factors, podria desencadenar situacions d'exclusió residencial: 4.936 UC (17,5%) declaren ingressos anuals entre 0 i 0,37 índex de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) (és a dir, d'entre 0 a 3.976,07 euros) i 13.902 UC (49,2%) declaren ingressos anuals entre 0,37 i 1,40 IRSC (de 3.976,07 a 14.910,28 euros). D'altra banda, 6.387 UC (22,6%) declaren ingressos anuals entre 1,40 i 2,33 IRSC (és a dir, de 14.910,28 a 24.850,48 euros).

En conjunt, la demanda d'habitatge amb protecció pública registrada en el RSHPOB es correspon principalment al que, d'acord amb la Llei 18/2007 del dret a l'habitatge, s'anomena *contingent especial* en comptabilitzar un 89,3% de les llars demandants amb ingressos inferiors a 2,33 IRSC.

Barcelona té una mitjana baixa de vulnerabilitat residencial, però té importants desequilibris territorials

La vulnerabilitat residencial s'ha construït a partir d'un índex sintètic que incorpora indicadors de tipus socioeconòmics (expressen fragilitat econòmica, necessitats d'ajuts per a la subsistència o per al manteniment de l'habitatge, etc.), socioespacials (perfilen els àmbits de la diversitat i de la necessitat de la gestió de la convivència cultural a fi d'encaminar-se cap una interculturalitat, el canvi social i generacional, el sobreenvelliment, la dependència senil, etc.) i urbanístics i sociourbanístics (aporten les característiques espacials i funcionals dels habitatges, la qualitat i categoria de l'edifici, l'estat de conservació i manteniment, el règim de tinença, la capacitat d'accés a l'habitatge, etc.). A partir de l'estudi d'aquest índex, bona part de la ciutat presenta un baix nivell de vulnerabilitat.

Si observem la seva distribució territorial, els districtes de l'Eixample i les Corts no presenten zones amb un moderat o baix nivell de vulnerabilitat, exceptuant l'illa de la Colònia Castells, en procés de transformació. El districte de Sants-Montjuïc, a banda dels àmbits més extrems, presenta uns àmbits vulnerables concentrats al Poble-sec i a Hostafrancs. Mentre que el districte de Sarrià-Sant

Gervasi presenta un baix nivell de vulnerabilitat en l'àmbit central. Tanmateix, en el seu àmbit de muntanya, concretament a Vallvidrera i les Planes, hi ha un sector de risc acusat. El districte de Gràcia també ofereix una imatge força resistent en gairebé tot el seu conjunt.

D'altra banda, el districte de Sant Andreu se situa, en tota la seva extensió més central, en una posició de vulnerabilitat moderada i baixa, únicament destaquen els àmbits nord i est en el Front Marítim del Besòs, el Bon Pastor i Baró de Viver, en els quals s'identifiquen zones d'extrema fragilitat.

Els districtes d'Horta-Guinardó i Nou Barris concentren una part important dels àmbits més desfavorits. Hi ha una situació de vulnerabilitat acusada que afecta diferents barris tant de fragilitat socioeconòmica com físicourbanística dels edificis i habitatges, que exigeix encara unes vies de millora que cal continuar desplegant.

En una situació de més alt nivell de vulnerabilitat hi ha el districte de Ciutat Vella i, particularment, el Raval, el Gòtic sud, però també l'extrem nord-est de la ciutat: Ciutat Meridiana, Torre Baró, Vallbona, la Trinitat Vella, Can Peguera, la Clota, així com alguns espais de la Trinitat Nova, les Roquetes i el Carmel. Els barris del Besòs i el Maresme i el Bon Pastor, així com les Marines i alguns punts del districte de Sants-Montjuïc. Finalment, el districte de Sant Martí es caracteritza per ser un districte en transformació, sobre el qual encara caldrà explorar la seva evolució de futur, doncs; destaquen en el seu sector Besòs els àmbits més vulnerables, mentre que en les zones centrals, els sectors en transformació presenten situacions més moderades.

53

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

3.2.6. Xarxes de suport relacional i comunitàries

Les xarxes de suport relacional i comunitàries, importants per prevenir processos d'exclusió social

L'any 2011, el percentatge de persones de 16 anys i més que no acudeixen a ningú en cas de manca de recursos econòmics representava un 7,5% del total de població d'aquesta franja d'edat; un percentatge inferior de més de 6 punts respecte a l'any 2006. En el cas de les dones, aquest percentatge assolía un valor de 10,10%; valor que duplica el dels homes que assoleix un valor de 4,9%. Cal anotar que aquesta diferència era pràcticament nul·la l'any 2006, previ a la crisi social, política i econòmica. En termes d'edat, el percentatge de persones que no acudeix a ningú en cas de manca de recursos econòmics és més reduït entre els 50-64 anys.⁵⁰

50. Cal considerar que es van introduir alguns canvis metodològics que fan que la sèrie no sigui estrictament comparable. La grandària de la mostra no garanteix la significació de les dades desglossades segons grup d'edat.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

L'any 2011, el percentatge de persones de 16 anys i més que no acudeixen a ningú en cas de malaltia era d'un 2,3% del total de població en aquesta mateixa franja d'edat, la meitat del que representava l'any 2006 (4,5%). Aquest percentatge en el cas de les dones (3,4%) mostrava un valor molt superior al dels homes (0,5%). Com s'ha comentat abans amb l'anterior indicador, aquest diferencial era pràcticament inexistent l'any 2006. En aquest cas, la franja d'edat on el percentatge de persones que no acudeix a ningú en cas de malaltia és més reduït se situa entre els 50-64 anys.

En relació amb això, podem veure que l'any 2011, el percentatge de persones excloses de les relacions socials representava un 18,20% de la població; aquest percentatge era d'un 11,6% l'any 2006. Aquesta tendència creixent s'ha donat tant en homes com en dones, i ha arribat a un 19,20% en el cas dels homes i a un 17,20% en el de les dones.

Pel que fa al nombre de persones més grans de 80 anys que viuen soles, ha anat creixent en els darrers 7 anys i s'ha situat l'any 2016 en 42.797 persones. D'elles, un 81% són dones, proporció que es manté aproximadament igual en tots els districtes. Els tres districtes que concentren més persones més grans de 80 anys que viuen soles són l'Eixample (7.967), Sant Martí (5.587) i Nou Barris (4.880). Ciutat Vella és el districte amb menor nombre de persones més grans de 80 anys que viuen soles, amb un total de 2.143. En aquest punt, es pot afegir que el percentatge de persones de 65 anys i més que no tenen algú per parlar dels seus problemes personals i familiars tant com voldrien era del 10,6% l'any 2016. Aquesta xifra és similar a l'observada l'any 2006 (10%), però és un 28% inferior a la del 2011 (14,7%).

L'any 2016, el percentatge de llars en les quals viu alguna persona que necessita ajuda pel fet de ser gran o perquè té una malaltia crònica i que no té satisfetes les necessitats de cura en el domicili és del 34,7%.

Finalment, dades del qüestionari de suport social funcional DUKE⁵¹ indicaven que el valor mitjà de l'escala Duke de suport social per a Barcelona era del 85,8 l'any 2016; valor més elevat que els anys 2011 i 2006, on s'assolien valors de 84 i 82,1, respectivament.

L'objectiu del qüestionari de suport social funcional Duke és mesurar el suport social funcional percebut sota l'assumpció que la qualitat del suport social és un predictor de l'estat de salut i benestar de les persones. El valor de l'indicador pot oscil·lar de 0 a 100; com més alt és el valor, més gran és el suport social percebut.

51. Font: Enquesta de salut de Barcelona (2011) seguint W. E. BROADHEAD, S. H. GEHLBACH, F. V. DEGRUY i B. H. KAPLAN, "The Duke-UNC functional social support questionnaire: measurement of social support in family medicine patients", *Medical Care*.

3.2.7. Convivència i civisme

Tendència positiva cap a una percepció més gran de seguretat i civisme

El nivell de percepció de seguretat a la Ciutat Comtal s'obté a partir de les dades de l'*Enquesta de victimització*.

Les dades mostren que el nivell de percepció de seguretat es manté força estable durant el període 2009-2015 amb una tendència cap a una percepció més gran de seguretat, especialment l'any 2014 (vegeu la taula 5). Cal destacar que el nivell de seguretat al barri ha estat habitualment més elevat que el nivell de seguretat percebuda a la ciutat.

Taula 5. Evolució nivell de seguretat a la ciutat i per districtes

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nivell de seguretat a la ciutat	5,6	5,7	5,6	5,4	5,6	5,7	6,0	6,1	6,2
<i>Segons districte</i>									
Ciutat Vella	5,7	5,8	5,5	5,4	5,6	5,6	6,1	6,3	nd
Eixample	5,5	5,7	5,7	5,5	5,7	5,8	6,0	6,2	nd
Sants-Montjuïc	5,6	5,7	5,4	5,6	5,6	5,6	5,8	6,1	nd
Les Corts	5,5	5,6	5,5	5,4	5,7	5,7	5,9	6,2	nd
Sarrià-Sant Gervasi	5,4	5,5	5,4	5,2	5,6	5,6	6,1	6,0	nd
Gràcia	5,8	5,7	5,8	5,6	5,8	5,7	6,1	6,1	nd
Horta-Guinardó	5,6	5,7	5,6	5,3	5,5	5,8	6,0	6,1	nd
Nou Barris	5,6	5,7	5,7	5,6	5,4	5,6	5,9	6,2	nd
Sant Andreu	5,6	5,8	5,5	5,5	5,6	5,7	5,9	5,8	nd
Sant Martí	5,5	5,6	5,5	5,4	5,6	5,6	6,0	6,1	nd

Font: Enquesta de victimització 2014. Nota: El nivell de seguretat percebut pot prendre el rang de 0 a 10, essent 0 gens de seguretat i 10 molta seguretat.

El nivell de seguretat tant al barri com a la ciutat ha augmentat al llarg del temps (entre els anys 2006 i 2016 ha augmentat un 19,2% el nivell de seguretat a la ciutat, i un 6,8% al barri). No obstant això, cal destacar que l'any 2013 es va registrar una davallada del nivell de percepció de seguretat a districtes com

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

Gràcia, Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí. Pel que fa al 2015, també s'observa una disminució del nivell de seguretat a alguns districtes de la ciutat: Ciutat Vella, Sants-Montjuïc, Sarrià-Sant Gervasi, Gràcia i Sant Andreu.

Les persones que viuen a Sant Andreu són les que perceben un nivell de seguretat a la ciutat més baix (5,8 el 2016). Pel que fa al barri, les persones que viuen a Ciutat Vella són les que perceben un nivell de seguretat al barri més baix (5,2 el 2016).

L'any 2006 la distància entre el nivell de seguretat al barri i a la ciutat era de 0,7 punts. Al llarg del temps aquesta distància s'ha anat escurçant, i s'ha situat el 2016 en 0,1 punts. En detall, els homes perceben un nivell de seguretat superior a les dones, i els joves d'entre 16 i 29 anys acostumen a percebre nivells de seguretat a la ciutat més elevats.

En el cas del nivell de percepció del civisme, és, al llarg dels anys, molt homogeni entre sexes i entre els diferents districtes. Aquest índex s'ha mantingut molt estable des de l'any 2008. L'any 2015 se situa en 5,7 punts en una escala de 0 (gens de civisme) a 10 (molt de civisme).

L'índex de percepció de civisme al barri es comporta de manera similar però sempre se situa per sobre del de ciutat, per exemple, l'any 2015 se situa en 6,1 punts. En aquest cas, les diferències entre sexes no són significatives, però sí que ho són les que es mostren en l'àmbit de districte. Les persones que viuen al districte de Ciutat Vella perceben un nivell de civisme més baix. L'any 2015 el nivell de civisme percebut pels residents a Ciutat Vella era de 4,5 punts, 1,6 punts per sota del de ciutat.

La convivència continua sent positiva malgrat la crisi

L'any 2014 el percentatge de persones que pensaven que els immigrants treuen recursos dels serveis públics⁵² era del 22,5% de les persones entrevistades, xifra molt similar a l'observada el 2006 (22,9%). L'any 2010, en un context de crisi econòmica, el percentatge de persones que pensaven que els immigrants treuen recursos dels serveis públics era del 30,1%.

D'altra banda, el percentatge de persones que han patit un conflicte cívic o de convivència en el seu barri en el darrer any ha experimentat una tendència creixent en els darrers 4 anys, i s'ha situat en el 15,2% l'any 2015, un 65,2% més elevat que el de l'any 2011 (9,2%).

A més, el percentatge de persones que pensen que és millor per a un país que hi convisqui gent de costums i tradicions diferents ha experimentat una tendència

52. La periodicitat de l'Enquesta de valors socials és quadriennal. Les dades disponibles corresponen als anys 2006, 2010 i 2014.

creixent, i s'ha situat en un 83,1% l'any 2014, és a dir, un 34% més elevat que el de l'any 2006 (62%).

Discriminació, un fenomen amb perfil femení

D'acord amb l'*Enquesta de salut de Barcelona*, l'any 2016 a Barcelona un 12,8% de les persones diuen que han patit algun tipus de discriminació. El tipus de discriminació que més persones manifesten que han patit és la discriminació pel seu sexe (7,3%).

L'any 2016, un 26,1% dels adolescents (13-19 anys) afirmava haver patit discriminació (per sexe, país d'origen o ètnia, per orientació sexual o per discapacitat) en els últims 12 mesos. El percentatge de dones que afirmen haver-ne patit (30,7%) és superior al dels homes (21,7%).

El percentatge de joves víctimes d'assetjament a l'entorn escolar (*bullying*) ha estat del 4,6% dels adolescents (13-19 anys) l'any 2016. El percentatge de dones que manifesten haver-lo patit (5,4%) és superior al dels homes (3,8%). Alhora, s'observa que els adolescents d'entre 17-19 anys pateixen assetjament en menor mesura (2,8%), aproximadament la meitat respecte als adolescents d'entre 13 i 17 anys (5,7%).

Si ens centrem en el *cyberbullying* o ciberassetjament escolar, és a dir, en el percentatge de joves víctimes d'assetjament a l'entorn escolar a través d'internet, ha estat del 8,4% dels adolescents (13-19 anys) l'any 2016. El percentatge de dones que manifesten haver-lo patit (12,2%) és superior al dels homes (4,8%).

3.3. La resposta de Barcelona

Com s'ha pogut comprovar, la ciutat de Barcelona, igual que totes les ciutats de l'Europa mediterrània, ha vist incrementats els processos de desigualtat social i precarització social a partir del 2008.

Des d'aquest any, la ciutat ha reaccionat de la manera següent:

- L'Ajuntament de Barcelona ha incrementat substancialment el seu pressupost per fer front a l'exclusió social; així, per exemple, el pressupost de l'Àrea de Drets Socials –sense incloure despeses de personal propi– ha passat de 262.147.378 euros l'any 2015 a 343.686.600 euros l'any 2016 i a 415.544.199 euros l'any 2017; alhora que des de les diverses àrees s'estan impulsant molts plans i programes de tipus sectorial relacionats amb la inclusió social.⁵³
- Les entitats socials han augmentat les seves prestacions a les persones incrementant els seus treballadors i canalitzant el compromís social de la ciutadania sota la forma de voluntariat social.
- S'han desplegat i enfortit nous moviments socials orientats a fer efectiu el dret a la ciutat i, en especial, els drets socials de les persones.

Ara bé, el que realment singularitza la ciutat de Barcelona és la resposta que dona a uns desafiaments molt comuns entre totes les ciutats europees mediterrànies.

A través de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials 2017-2027 s'articularen, sota objectius compartits, **892 projectes i serveis impulsats per 167 entitats socials, xarxes i departaments o organismes municipals**; a més, es promourà el desplegament de noves xarxes d'acció i projectes tractor per coproduir projectes d'inclusió social en temes transversals i clau per reduir les desigualtats socials a la ciutat.

Aquesta capacitat d'organització i acció conjunta, en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, és el que diferencia l'acció social de Barcelona de qualsevol altre ciutat.

En el seu conjunt, l'acció social de la ciutat ha aconseguit resistir millor els processos d'exclusió social, en comparació amb el conjunt de l'àrea metropolitana de Barcelona, Catalunya i de les grans ciutats de l'Estat espanyol, tal com es recull a l'avaluació del Pla d'inclusió social 2012-2015 de Barcelona i la de l'Estratègia compartida de l'Acord Ciutadà.

53. Consulteu al Document TOP: buidat de plans relacionats amb la inclusió social a la ciutat de Barcelona a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: barcelona.cat/barcelonainclusiva

4.

VISIÓ DE BARCELONA 2027: EL MODEL SOCIAL DE LA BARCELONA DEL 2027

4.1. Els pilars del model social

En la perspectiva oberta pel darrer Pla d'inclusió social 2012-2015 de l'Ajuntament de Barcelona i per l'Estratègia compartida per una ciutat més inclusiva de l'Acord Ciutadà del 2014, ens disposem a anar més enllà i renovar, enfortir i ampliar els compromisos d'acció entre les entitats de l'Acord i les diferents àrees de l'Ajuntament, amb els plans i programes que incideixen en els processos d'inclusió/exclusió social, amb l'objectiu que **l'any 2027 la ciutat de Barcelona sigui un referent europeu i mediterrani de ciutat que garanteix els drets socials de tota la ciutadania, amb responsabilitat pública i comptant amb la col·laboració i el compromís de la iniciativa social i ciutadana, on es produeixen noves oportunitats per a la igualtat social.**

Volem **garantir una ciutat l'any 2027 que hagi avançat substancialment en drets socials** i s'hagin consolidat els pilars perquè Barcelona sigui:

- **Una ciutat socialment justa, diversa i intercultural**, garant dels drets socials i civils, que respecta i valora les diferències, i referent en equitat, respecte, convivència i solidaritat.
- **Una ciutat habitable i acollidora**, que acull amb dignitat i cooperació totes les persones que viuen i treballen a la ciutat, que revitalitza socialment els seus barris i fa front als processos d'expulsió residencial o gentrificació (causats pels processos de globalització financera) que comporten un canvi en la composició social del veïnat.
- **Una ciutat educadora**, que obre un ampli ventall d'oportunitats per tothom al llarg de tota la vida.
- **Una ciutat feminista**, en què l'equitat de gènere és una realitat i una ciutat de referència per la universalització del dret a la diversitat d'orientació sexual i identitat de gènere.
- **Una ciutat saludable que té cura de tothom**, que ofereix uns serveis accessibles i un entorn adequat per al desenvolupament individual i col·lectiu, amb sostenibilitat i justícia ambiental, cohesió, i una ciutadania apoderada, activa i socialment compromesa.

4.2. Reptes per al desenvolupament del model social de ciutat fins el 2027

Per fer un avenç substancial en el model de ciutat, ens disposem de manera coordinada i sinèrgica a afrontar els reptes següents:

- A.** Els reptes per fer **una ciutat socialment justa, diversa i intercultural**, garant dels drets socials i civils, que respecta i valora les diferències, i referent en equitat, respecte, convivència i solidaritat, són:

La garantia de rendes i de la cobertura de necessitats fonamentals

- Amb polítiques de transferència de rendes per a persones i famílies en risc social a conseqüència de l'atur de llarga durada, la precarització salarial o altres situacions que agreugin la situació de pobresa econòmica i posin en risc la seva subsistència a la ciutat.
- Garantia de les necessitats bàsiques en matèria d'alimentació, de l'accés als subministraments bàsics a la llar en un model de ciutat sostenible energèticament, i d'accés físic i econòmic a la mobilitat per a tota la ciutat.
- Establiment de plans i programes amb mesures d'acció positives en els sectors socials més afectats per les situacions de desigualtat i pobresa.

L'ocupació de qualitat i l'economia social

- Augment de la inversió a la ciutat que promogui un model econòmic divers i plural que generi més ocupació i de més qualitat, amb més oportunitats per a la igualtat en l'ocupació, prioritàriament per a dones, joves i persones adultes a partir dels 45 anys i amb discapacitats, tot mantenint les oportunitats laborals i socials de les persones en atur de llarga durada.
- Desenvolupament de polítiques actives en matèria d'ocupació que intervinguin en el mercat laboral a fi de dignificar-lo fent front a l'atur i la precarització laboral específica dels i les joves, les dones i les persones més grans de 45 anys.
- Fer de l'Ajuntament i del conjunt d'agents participants en l'Estratègia d'inclusió actors clau en la generació d'ocupació en condicions dignes, tant pel que fa al contingut de valor dels llocs de treball com en aspectes de qualitat contractual i salarial.
- Impuls de la concertació empresarial i social per implantar activitats econòmiques de valor afegit, arrossegant les ocupacions perifèriques a estàndards mínims de dignitat contractual i salarial que permetin la subsistència de les persones amb menys capacitats curriculars o formatives.
- Promoció del desenvolupament de l'economia social i solidària com a alternativa d'activitat econòmica socialment inclusiva, així com la generació de les condicions normatives necessàries perquè aquesta mena d'empreses tinguin més oportunitats d'aconseguir contractes públics.

Els drets de ciutadania

- Cobertura dels drets bàsics per a una vida digna, autònoma i saludable de totes les persones, en la perspectiva dels drets socials i de l'apoderament personal i comunitari, especialment, de les persones vulnerables i en risc d'exclusió.
- Barcelona, com a ciutat referent mundial dels drets de ciutadania i dels valors d'equitat, respecte, convivència, solidaritat i poderament individual i comunitari. Una ciutat que lluita contra qualsevol tipus d'estigmatització, discriminació i segregació social, i dona prioritat a la prevenció de la violència sobre les persones.
- Enfortiment dels processos desenvolupats en la societat civil per aconseguir una ciutadania activa i compromesa amb la solidaritat i la convivència, vigilant l'acompliment dels drets de la ciutadania, i amb responsabilitats per part de les administracions, la societat civil i el mercat.
- Reconeixement dels drets de totes les persones que viuen al carrer.
- Promoció de projectes que superin tota forma d'estigmatització i marginació social que impacten en les vides de les persones i els grups a conseqüència de la diversitat d'orígens, les diferents identitats individuals o les creences culturals, sense més restricció que la derivada dels drets humans fonamentals i universals.
- La garantia de l'accessibilitat de tota la ciutadania als serveis que ofereix el municipi, de manera que ningú en quedi exclòs, sigui per raons juridicopolítiques (regularització de la residència), diversitat funcional, vulnerabilitat econòmica, dependència conjuntural o permanent (per motius de salut o per disminució de la capacitat autònoma).
- L'afrontament de les diverses formes d'aïllament i segregació social, impulsant des de la proximitat territorial l'articulació de xarxes comunitàries, espais relacionals, i la participació de les persones ateses en situació d'exclusió social severa en la configuració dels propis projectes i serveis d'inclusió social.

61

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

B. Els reptes per fer una **ciutat habitable i acollidora**, que acull amb dignitat i cooperació totes les persones que viuen i treballen a la ciutat, que revitalitza socialment els seus barris i fa front als processos d'expulsió residencial o gentrificació (causats pels processos de globalització financera) que comporten un canvi en la composició social del veïnat, són els següents:

- Reducció substancial de l'expulsió residencial, tant sota la forma de desnonaments i pèrdua de l'habitatge com per la inaccessibilitat d'amplis sectors socials, en especial de la població jove, al dret a l'habitatge, garantint l'accessibilitat i el manteniment als habitatges, amb una

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

ampliació i renovació del parc d'habitatge públic i de lloguer assequible, el foment de noves formes d'habitatge, estratègies per fer front a la gentrificació i la reducció de l'ús turístic dels habitatges.

- Concentració de les intervencions urbanístiques en l'habitabilitat dels barris i en la generació d'un parc públic d'habitatge que garanteixi l'accés popular a aquest bé comú. Específicament, reforçar els serveis d'atenció als casos d'exclusió residencial severa, el sensellarisme i les víctimes més vulnerables dels processos de gentrificació.
- Millora i dignificació dels barris, posant la vida quotidiana al centre, tot enfortint el teixit associatiu, la cohesió, la convivència, el capital social, la connectivitat i la creació dels elements de centralitat en els barris més vulnerables. Inversió, pel que fa a planificació urbana, en els barris més desfavorits per generar entorns promotors de qualitat de vida dels veïns i veïnes.
- Promoció d'una mobilitat activa (caminant, amb bicicleta i transport públic) a tots els barris per assegurar una millor qualitat de l'aire i afavorir la salut.
- Lluita contra el canvi climàtic i els seus efectes, assegurant el criteri de justícia ambiental en l'àmbit territorial.

C. Els reptes per fer **una ciutat educadora**, que obre un ampli ventall d'oportunitats per a tothom el llarg de tota la vida, són els següents:

- Increment de la inversió en infància per superar la reproducció de les desigualtats, garantint l'interès superior de l'infant segons la *Convenció sobre els drets de l'infant*, per assegurar una igualació de les oportunitats en l'educació entre els barris, la reducció de la segregació escolar i el foment de l'educació inclusiva i integrada.
- Garantia de l'educació al llarg de la vida, així com d'una atenció socio-educativa de qualitat en la petita infància 0-6, i en especial 0-3, i les seves famílies, com a factor decisiu per prevenir les desigualtats socials futures i com un dels instruments d'igualtat de gènere.
- El reforç i la garantia d'accés universal als recursos públics en educació infantil i en altres serveis de suport a les famílies en la criança dels infants. Promoure el dret a l'educació informal o en el lleure i, en conseqüència, generar les condicions per proporcionar aquests serveis arreu del territori.
- L'accent en les estratègies educatives i la implementació dels serveis per assegurar l'èxit educatiu, especialment entre la població adolescent i jove, considerant les necessitats especials, els determinants socials i culturals, així com el mateix model educatiu i l'interès dels i les joves per l'educació formal. Actuació incisiva en la franja d'edat entre els 12 i els 16 anys.

- El desenvolupament de més línies educatives i formatives en l'àmbit professional connectades amb la demanda laboral de l'activitat empresarial local, i assegurar l'acompanyament dels itineraris personals, especialment entre els joves que tenen la seva primera experiència laboral.
- La reducció de la bretxa digital de la població per raons d'edat, gènere, capacitat adquisitiva i manca d'accessibilitat dels productes digitals.

D. Els reptes per fer una **ciutat feminista**, en què l'equitat de gènere és una realitat, i una ciutat de referència per la universalització del dret a la diversitat d'orientació sexual i identitat de gènere, són els següents:

- El foment de la igualtat de gènere en l'ús del temps, el treball productiu i reproductiu, la participació política, la publicitat, l'educació, etc.
- La promoció de la qualificació i l'acreditació professional, així com la permanència en el mercat de treball per a dones i dones trans en situació de vulnerabilitat.
- El foment de la dignificació dels sectors més feminitzats i combatre la segregació ocupacional.
- El desplegament d'un canvi institucional per reduir les desigualtats de gènere i aconseguir unes institucions plenament obertes a la diversitat sexual.
- L'orientació de l'economia per a la vida i una millor i més igualitària organització del temps i distribució de les cures.
- El desplegament de l'acció positiva en totes les polítiques públiques a la ciutat amb els grups LGBTI per garantir una ciutat plenament oberta i l'accés als drets de ciutadania per part de tothom.
- La garantia d'una Barcelona lliure de violències a totes les persones i, específicament, al col·lectiu LGBTI.

63

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

E. Els reptes per fer una **ciutat saludable que pren cura de tothom**, que ofereix uns serveis accessibles i un entorn adequat per al desenvolupament individual i col·lectiu, amb sostenibilitat i justícia ambiental, cohesió, i una ciutadania apoderada, activa i socialment compromesa, són els següents:

- Reducció significativa de les desigualtats en salut, a partir de la prioritització d'accions en els barris identificats amb els pitjors indicadors socioeconòmics i de salut.
- L'augment d'oportunitats per a la pràctica esportiva al llarg de tota la vida i, especialment, entre els joves, les dones i les persones amb diversitat funcional, pels seus beneficis en salut, transmissió de valors i integració social.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

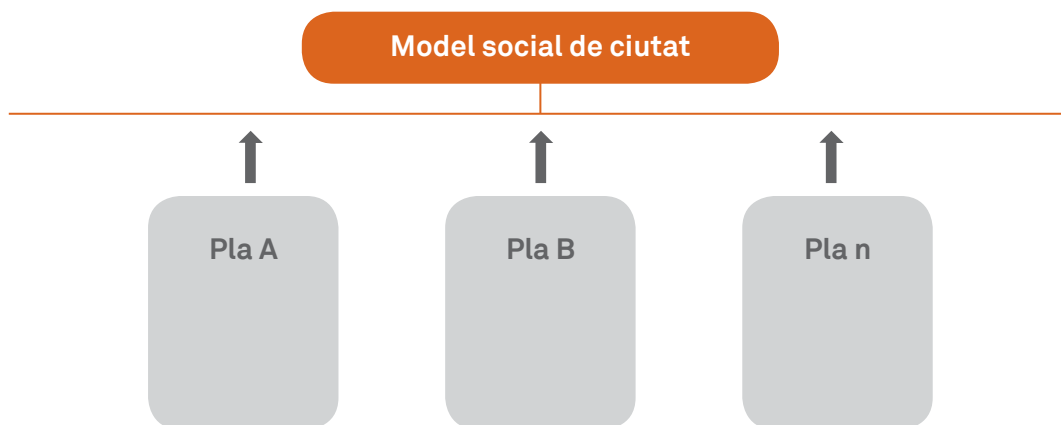
- L'augment dels serveis i iniciatives socials per donar resposta a les necessitats de les persones amb malaltia o dependència i d'aquelles que les cuiden.
- La garantia del respecte als drets de les persones amb problemes de salut mental, de serveis accessibles, segurs i eficaços per satisfer les seves necessitats, del seu accés a les oportunitats per aconseguir una bona qualitat de vida, i lluitant contra l'estigmatització i discriminació a què estan sotmeses.
- Una ciutat amigable, que promogui un envelliment saludable, actiu, basat en l'autonomia personal i social de les persones grans i el seu protagonisme en fer ciutat.
- La promoció d'una ciutadania activa i socialment compromesa desplegant formes de col·laboració per a la coproducció ciutadana de projectes i accions per a la justícia social.
- La innovació en les formes de participació democràtica des de la proximitat, tot prenent com a unitat bàsica d'intervenció el barri, per tal que el conjunt de la política pública de la ciutat disposi de consensos socials significatius més enllà de les organitzacions i entitats que habitualment participen.

4.3. Afrontar els reptes per avançar cap al model de ciutat de drets socials: a partir dels plans i programes ja en marxa i de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials

Per fer front als reptes de ciutat i avançar cap al model social de ciutat inclusiva, en la perspectiva del 2027, es desenvoluparan dos grans tipus d'actuació: **una actuació extensa i sectorial i una actuació intensa i transversal.**

L'**actuació extensa i sectorial**, es constitueix pels plans i programes en marxa de tipus sectorial, dirigits a un àmbit d'actuació (habitatge, ocupació, acció social, salut mental, esports, drogodependències, ensenyament, etc.) o a un grup social específic (gent gran, infants, joves, immigrants, persones sense llar, etc.), que ja s'estan desenvolupant o es pensen desenvolupar pels actors públics, de la iniciativa social i les xarxes i grups d'impuls i seguiment de l'Acord.

L'actuació extensa i sectorial respon a l'esquema següent:

65

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Els principals plans i programes sectorials en marxa, que formen part de l'actuació àmplia i sectorial per aconseguir el model social de ciutat al qual s'aspira, i que s'han analitzat per desenvolupar aquesta estratègia, són 37, i han estat recollits al *Document TOP: Temes crítics, objectius i propostes*.⁵⁴

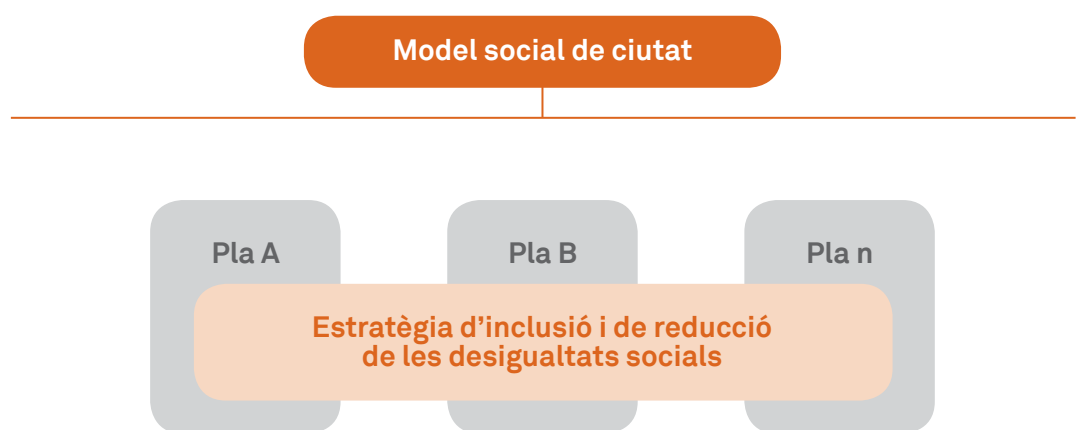
Aquesta actuació àmplia es considera absolutament necessària per aconseguir el model social de ciutat, però és insuficient. Cal avançar més per incidir de manera coordinada, complementària i sinèrgica en els processos de desigualtat social,⁵⁵ que siguin abastables en l'àmbit de la ciutat, i que estan en l'origen dels processos d'inclusió.

54. Per a una descripció més detallada d'aquests plans, vegeu el *Document TOP: buidat de plans relacionats amb la inclusió social a la ciutat de Barcelona* a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: barcelona.cat/barcelonainclusiva

55. Els processos de desigualtat social no es poden afrontar només des d'una perspectiva local, atès que hi ha molts factors –salari, pensions, política educativa, aspectes macroeconòmics, etc.– que no depenen de la ciutat, sinó de l'àmbit estatal, europeu i global. Per tant, entenem la lluita contra les desigualtats des de les competències i incumbències que entre tots podem desenvolupar a la ciutat.

Per aquest motiu, cal un segon model d'actuació, una **actuació estratègica intensa i transversal**, centrada en els temes clau que estan en l'origen de les desigualtats socials que afecten totes les persones que viuen a Barcelona.

Ens cal coordinar i dotar d'un caràcter sinèrgic tots els projectes i accions dels actors socials que més incideixin en els objectius transversals per reduir les desigualtats. És a dir, ens cal una estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats que tingui la funcionalitat que s'assenyala en aquest esquema:

El conjunt de plans i programes en marxa a la nostra ciutat van cadascun en direccions paral·leles, i l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials col·loca els diversos plans i programes en una sola direcció i articula les forces de cadascun d'ells de manera que sigui sinèrgica. Per tant, la força resultant de l'Estratègia acaba sent superior a la suma de cadascun dels plans per avançar a més velocitat i no perdre el rumb de la visió o model social inclusiu al qual cal arribar.

5. MISSIÓ, LÍNIES ESTRATÈGIQUES I OBJECTIUS

5.1. Plantejament de l'Estratègia d'inclusió i reducció de desigualtats socials

A l'apartat 4, s'ha assenyalat que el conjunt de plans i programes en marxa són necessaris però insuficients per avançar de manera decidida cap al model social de ciutat. Es tracta de **disposar d'una estratègia transversal i centrada en objectius clarament estratègics o clau, de gran impacte i mesurables**.

No es pretén recollir tots els projectes i les accions en l'àmbit de la inclusió que ja estan sent desenvolupats pels plans sectorials esmentats per part de l'Ajuntament i les entitats socials de l'Acord Ciutadà, sinó centrar-se en aquells que compleixin les tres característiques següents:

1. Que siguin els que més impacte tenen en els determinants clau de la inclusió social i la salut.
2. Impliquin una coproducció entre àrees, entitats del tercer sector, organitzacions, universitats, col·legis, moviments socials, etc.
3. Es produeixi un clar compromís d'articular recursos en els projectes.

En aquesta perspectiva, es considera important situar-nos en la **perspectiva de reducció de les desigualtats**, per trobar els objectius estratègics d'alt impacte en els determinants clau de la inclusió social i la salut, per les raons següents:

- a) És un fet àmpliament reconegut, i figura en l'emmarcament, que la desigualtat iniciada a Europa i els Estats Units a la segona meitat dels anys vuitanta és la principal causant de la crisi social encara vigent i la recessió econòmica ja finalitzada per motius conjunturals, però que pot reproduir-se de nou amb una pujada dels preus del petroli o un canvi en la política monetària actual del Banc Central Europeu. Per tant, centrar-nos en les desigualtats té uns fonaments analítics àmpliament contrastats.
- b) Centrar-nos en els determinants de l'exclusió social, i en els objectius que impacten en els mateixos factors generadors d'exclusió per superar-ne/reduir-ne els efectes, ens permetrà passar d'una estratègia omnicomprendiva, que ho engloba tot, a una estratègia que se centra en allò que és més important.

Les desigualtats són determinants de la participació (o no) de la ciutadania en els àmbits d'inclusió/exclusió social: econòmic, laboral, formatiu, socio-sanitari, residencial, relacional, ciutadania, participació i territoris, tal com establim en l'emmarcament.

Els àmbits d'inclusió/exclusió són, precisament, els que són considerats determinants de la salut; per tant, les desigualtats són, alhora, els principals determinants tant de la inclusió com de la salut. És un plantejament que es dirigeix a les arrels i no a les conseqüències dels processos d'exclusió social en l'àmbit de la ciutat.

- c) Es diferencia i singularitza clarament aquesta Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials d'altres d'estratègies o plans anteriors,

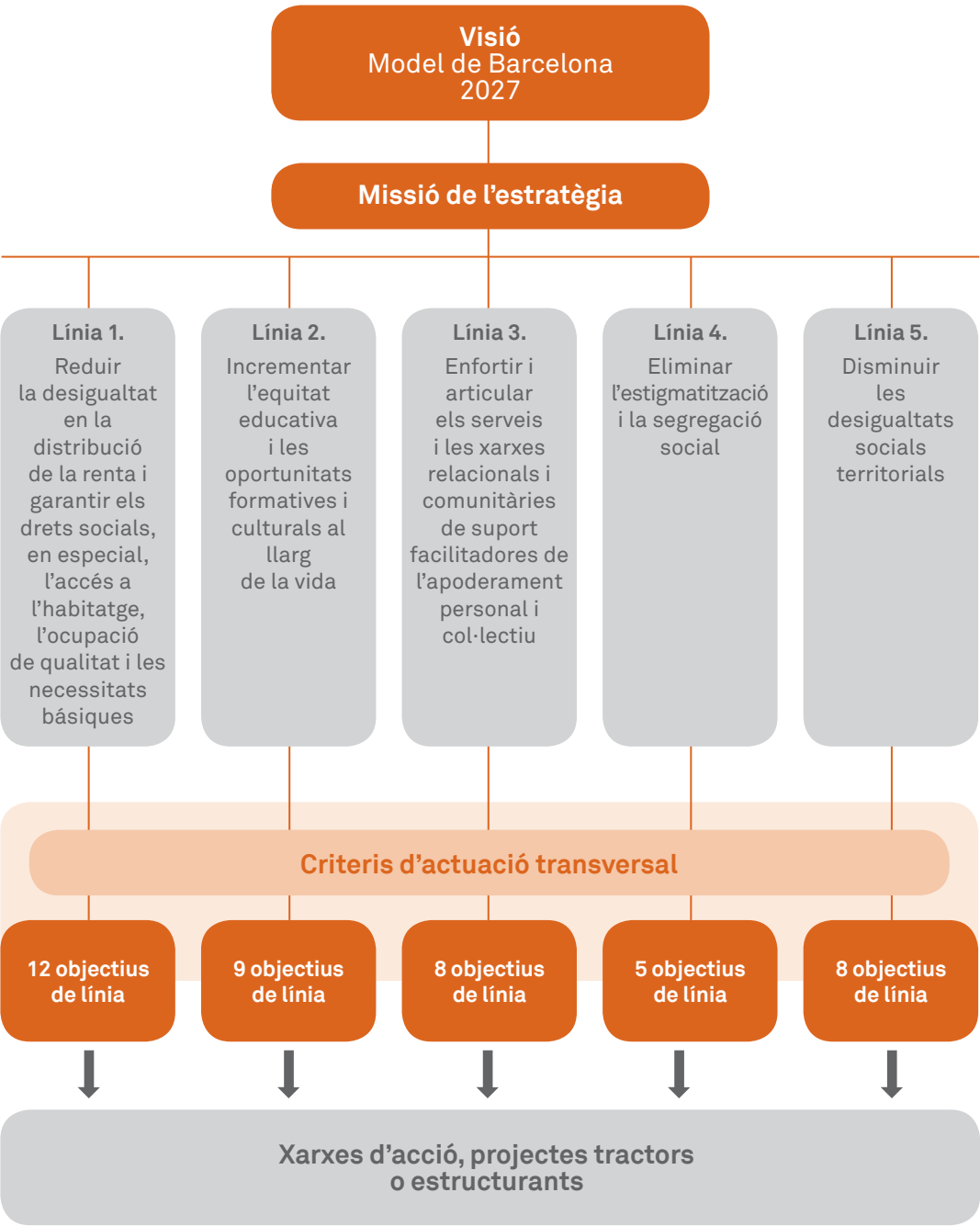
d'una banda, per l'amplitud dels actors implicats i, d'altra banda, per la focalització dels seus objectius en els orígens dels processos d'exclusió.

En la perspectiva d'articular les sinergies dels diferents plans i programes, així com els nous objectius sorgits del procés d'elaboració de l'Estratègia, **s'han identificat les cinc dimensions de la desigualtat social que més influencien els processos d'inclusió/exclusió social:**

- **La desigualtat de renda**, tant en la seva vessant d'ingressos com de despeses, pels seus impactes negatius en obstaculitzar l'accés ciutadà als drets fonamentals (garantia d'ingressos, habitatge, subministraments bàsics, ocupació digna).
- **La desigualtat en l'educació i en l'accés a la cultura** al llarg de tota la vida originada en l'entorn econòmic, social, territorial i familiar en el qual viuen les persones, i que condiciona les seves capacitats d'aprenentatge al llarg de tota la vida. És una dimensió clau en una societat que es configura com a societat de xarxes o del coneixement.
- **Les desigualtats en l'accés als béns associatius i comunitaris o xarxes entre persones** que són bàsiques per al progrés de les persones i de les comunitats en el territori. Els territoris amb més capacitat de progrés i resiliència són aquells que disposen d'un teixit associatiu més ampli i d'una ciutadania amb més capacitat de col·laborar per construir el bé comú.
- **L'estigmatització i la segregació social de persones i col·lectius** de manera diferenciada en relació amb la renda, l'educació, la cultura o el territori en què viu; hi ha persones o col·lectius que són objecte de rebuig i segregació per amplis grups socials. Aquesta segregació social, per si mateixa, obstaculitza o impedeix la participació d'aquestes persones o col·lectius en els drets i les responsabilitats de la vida col·lectiva. La lluita contra aquesta desigualtat es relaciona amb l'aprofundiment de tenir una ciutat més plural, respectuosa en la diferència, solidària i de convivència.
- **Les desigualtats territorials**, que, d'una banda, són conseqüència de les altres desigualtats, i d'altra banda, el mateix territori en constituir l'entorn més pròxim en el qual viuen i es relacionen les persones, constitueix un factor independent generador de desigualtats.

Les dimensions de les desigualtats que constitueixen els principals determinants de la inclusió social i de la salut es configuren de manera asimètrica en funció d'altres variables com són el gènere, l'edat, la diversitat funcional, la procedència geogràfica, cultural o ètnica, la diversitat sexual, i que també seran objecte de tractament a través de les línies estratègiques o dels criteris transversals d'actuació.

5.2. Els components de l'Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials

L'Estratègia consta dels components següents:

a) **Visió model de futur** o model social de Barcelona 2027 que ja hem especificat en el capítol anterior, i que ha estat elaborat en el procés de confecció de l'Estratègia.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

a) Missió. La seva finalitat operativa és:

1. Aconseguir que tots els plans de l'Ajuntament de Barcelona i de les entitats de l'Acord Ciutadà tinguin com a marc de referència les finalitats descrites i identificades en el model social de Barcelona 2027.
2. Articular, en les línies estratègiques i els objectius de línia, els projectes, accions i recursos tant del conjunt de l'Ajuntament de Barcelona (àrees municipals i districtes) com de les entitats socials de la ciutat.
3. Gestionar la coproducció a través del treball en xarxa per desplegar noves xarxes i nous projectes estructurants o tractors.

b) Línies estratègiques. Línies coincidents amb les dimensions de les desigualtats que constitueixen els itineraris que cal seguir per incidir en el model social de Barcelona 2027:

1. Reduir la desigualtat en la distribució de la renda i garantir els drets socials, en especial, l'accés a l'habitatge, l'ocupació de qualitat i les necessitats bàsiques.
2. Incrementar l'equitat educativa i les oportunitats formatives i culturals al llarg de la vida.
3. Enfortir i articular els serveis i les xarxes relacionals i comunitàries de suport facilitadores de l'apoderament personal i col·lectiu.
4. Eliminar l'estigmatització i la segregació social.
5. Disminuir les desigualtats socials territorials.

c) Criteris d'actuació transversals. Criteris que travessen tots els objectius de les línies estratègiques, de manera que per descriure i el desplegar els objectius de línia en projectes i accions, s'haurà de demostrar que compleixen els set criteris d'actuació transversals següents:

-
- d.1.** Enfortiment del **caràcter equitatiu i inclusiu de l'Ajuntament i dels actors socials de l'Acord Ciutadà**: qualitat de l'ocupació, qualitat en la contractació, clàusules socials i igualtat d'oportunitats.
-
- d.2.** Els criteris per assolir **l'equitat de gènere** que s'estableixen en el Pla per la justícia de gènere (2016-2020).
-
- d.3.** L'impuls de la **governança democràtica i de xarxes: coproducció de serveis**, projectes de treball en xarxes, transversalitat, participació i compromís social de la ciutadania, cultura cooperativa i organització comunitària de la ciutadania.
-

d.4. Diversitat funcional, que reclama el reconeixement de la diferència i el respecte per la dignitat de la persona amb capacitats diferents garantint l'adaptació de l'entorn per a un accés fàcil a tota la ciutadania, amb criteris d'accessibilitat universal.

d.5. Impulsar l'economia social i solidària com a agent transformador de la mirada socioeconòmica de la realitat urbana.

d.6. Donar una perspectiva metropolitana a la reducció de les desigualtats socials. Es tracta que els objectius de línies o els projectes estructurants o tractors s'articulin amb altres plans similars de ciutat tant de la regió metropolitana com a escala internacional.

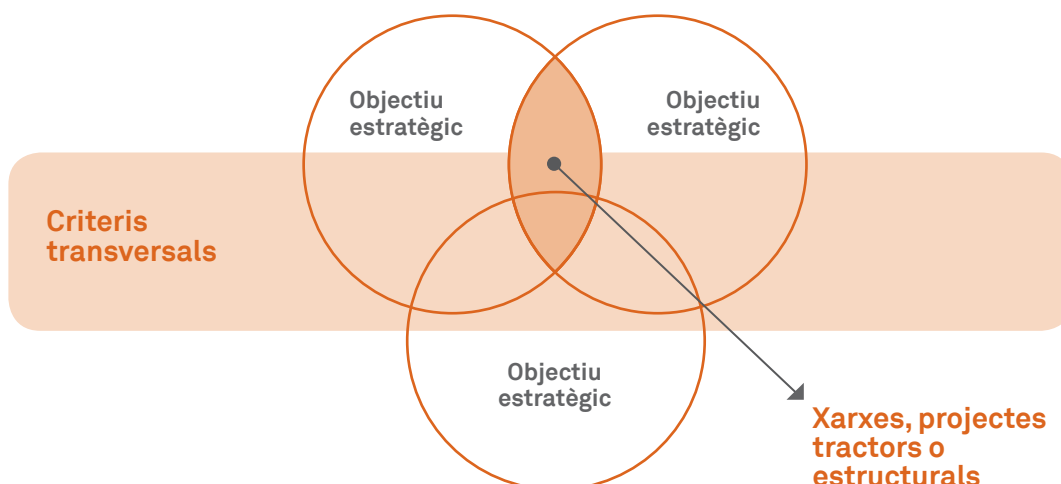
d.7. Tenir en compte el cicle de vida. La reducció de les desigualtats s'ha d'acompanyar de la trajectòria del cicle de vida perquè les necessitats i demandes socials tenen expressions diferents en funció de l'episodi d'edat que es visqui, és a dir, requereixen una perspectiva diacrònica.

71

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

- d) Objectius de línia.** Les línies són els itineraris o les rutes que cal seguir per arribar al model social de Barcelona 2027. Cada una d'aquestes línies conté uns objectius de línia (en total, 42 objectius) que seran els que impacten amb intensitat en les diferents línies estratègiques.
- e) Projectes estructurants: noves xarxes, nous projectes tractors i projectes de promoció i seguiment.** Seran projectes clau per reduir les desigualtats socials a la ciutat i transversals a les línies estratègiques. Tal com mostra l'esquema següent, aquests projectes i xarxes articularan accions tant de les entitats socials com de les àrees i els departaments municipals perquè es duguin a terme de manera coproduïda.

5.3. Línies estratètiques i objectius de línia

LÍNIA 1:

Reduir la desigualtat en la distribució de la renda i garantir els drets socials, en especial, l'accés a l'habitatge, l'ocupació de qualitat i les necessitats bàsiques.

OBJECTIUS:

Ingressos, despeses i imposició

- 1.1. Avançar cap a la renda garantida de ciutadania, assegurant transferències de rendes a la població més vulnerable.
- 1.2. Donar un caràcter més redistributiu als impostos i a les inversions (despeses) municipals.
- 1.3. Impulsar la tarifació social del conjunt de serveis de la ciutat per garantir-ne l'accés universal.

Treball remunerat, domèstic i de cures

- 1.4. Avançar cap a un salari mínim o referència de ciutat amb l'objectiu d'establir una remuneració suficient perquè un treballador o treballadora i la seva família puguin viure dignament.
- 1.5. Augmentar les oportunitats d'ocupació digna, inclusiva i de qualitat a la ciutat, per persones de tots els nivells de qualificació i amb perspectiva de gènere.
- 1.6. Promoure l'actuació socialment responsable de les empreses del territori, amb criteris de sostenibilitat integral econòmica, social i mediambiental (per promoure condicions de treball dignes, corresponsabilitat en l'atenció de la cura, oportunitats de desenvolupament professional, etc.).
- 1.7. Avançar en una redistribució més igualitària dels treballs domèstics i de cures i el seu reconeixement.

Habitatge

- 1.8. Aconseguir una àmplia oferta d'habitatge assequible, incrementar el parc d'habitatge públic de lloguer i fomentar noves formes d'habitatge cooperatiu.
- 1.9. Posar fi a la situació actual a la ciutat d'habitatge inadequat i insegur definit en la tipologia europea d'exclusió residencial (ETHOS) i garantir l'accessibilitat física a l'accés i interior dels habitatges.

- 1.10. Fer front a l'exclusió residencial i relacional dels col·lectius més vulnerables dotant-los d'acompanyament en els seus itineraris d'inclusió.

Necessitats bàsiques

- 1.11. Fer més accessible i assequible una alimentació adequada i saludable, en un marc d'impuls de la política alimentària a la ciutat.
- 1.12. Combatre la pobresa energètica en un marc d'impuls de la transició energètica a la ciutat.

LÍNIA 2:

Incrementar l'equitat educativa i les oportunitats formatives i culturals al llarg de la vida.

OBJECTIUS:

- 2.1 Incrementar l'èxit escolar i reduir l'absentisme i l'abandonament escolar igualant les taxes entre els diferents barris, millorant les condicions d'escolarització i reduint la segregació escolar.
- 2.2 Ampliar, diversificar i millorar l'equitat en l'accés als serveis educatius i de criança a la petita infància i les seves famílies, impulsant la coeducació als centres educatius de la ciutat.
- 2.3 Reordenar i promoure l'educació al llarg de la vida i l'oferta de formació de les persones adultes amb equitat de gènere.
- 2.4 Enfortir els programes i activitats educatives, socials i de salut amb criteris d'acció positiva cap a les persones i famílies més vulnerables, tenint en compte l'opinió, la participació i l'apoderament dels infants.
- 2.5 Millorar les capacitats per a l'ocupació i la igualtat de drets d'accés de les persones en situació d'atur, amb especial atenció a la desocupació de llarga durada.
- 2.6 Promoure i assegurar l'accés universal amb equitat a activitats de lleure, culturals, esportives i de joc, en especial, en la infància i l'adolescència.
- 2.7 Reduir l'escletxa digital per la garantia en l'accés a la cultura i l'educació.
- 2.8 Fomentar el caràcter de bé comú, divers i col·lectiu de la cultura, garantint-ne l'accés de tota la ciutadania com un motor autèntic de progrés individual i col·lectiu.
- 2.9 Fomentar la igualtat i la no discriminació i vetllar per les oportunitats en l'educació de la infància i l'adolescència, a fi de no provocar desigualtats socials i reduir les existents.

LÍNIA 3:

Enfortir i articular els serveis i les xarxes relacionals i comunitàries de suport facilitadores de l'apoderament personal i col·lectiu.

OBJECTIUS:

- 3.1. Enfortir els serveis de suport i cura i garantir-ne l'accessibilitat a tota la ciutadania, de manera que ningú en quedi exclòs, sigui per raons juridicopolítiques, diversitat funcional, dependència o vulnerabilitat econòmica.
- 3.2. Apoderar la ciutadania en la defensa dels seus drets desenvolupant la seva capacitat d'organitzar-se i establir objectius i actuacions de millora col·lectiva, enfortint el seu compromís en la producció d'acció social, especialment en els barris més vulnerables.
- 3.3. Impulsar una millor i més igualitària organització del temps i la democratització de la cura.
- 3.4. Donar una dimensió comunitària al conjunt dels serveis d'atenció a les persones per avançar en la construcció d'un sistema comunitari de polítiques socials.
- 3.5. Facilitar les condicions per a la permanència al domicili i als barris de les persones fràgils o en situacions de risc social, amb els suports logístics, professionals i socials necessaris, i afavorir la vida independent de les persones amb discapacitat /diversitat funcional.
- 3.6. Garantir la ciutat com a espai de vida, oferint espais públics i equipaments que permetin usos diversos que afavoreixin la relació amb els altres, així com la convivència i la relació intergeneracional i intercultural.
- 3.7. Multiplicar l'acció coordinada de la societat civil i l'Administració pública per a la millora de la salut de la població i la resposta a les necessitats de cura.
- 3.8. Augmentar el suport a les persones que cuiden familiars malalts i dependents.

75

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

LÍNIA 4:

Eliminar l'estigmatització i la segregació social.

OBJECTIUS:

- 4.1. Abolir la violència en totes les seves manifestacions i lluitar contra la xenofòbia, aporofòbia, islamofòbia, LGTBIfòbia, edatisme i altres actituds discriminatòries.
- 4.2. Generar coneixement i estratègies comunicatives que permetin transformar la percepció social estigmatitzadora, desmuntar estereotips i lluitar contra la discriminació a partir de models positius d'acció.
- 4.3. Garantir els drets de les persones amb problemes d'estigmatització social.
- 4.4. Construir col·lectivament i inclusivament la convivència i la percepció de seguretat en tots els àmbits i des de la perspectiva del cicle vital.
- 4.5. Prevenir i evitar l'aïllament de les persones en institucions i espais segregats.

LÍNIA 5:

Disminuir les desigualtats socials territorials.

OBJECTIUS:

- 5.1. Mantenir l'ús residencial i les persones residents que ho vulguin en els barris en procés de millora urbana, i evitar l'expulsió dels barris per motius d'insuficiència econòmica.
- 5.2. Obstaculitzar les pràctiques especulatives en l'habitatge i l'espai urbà en general.
- 5.3. Desenvolupar el Pla de barris en aquells barris on hi hagi índexs més elevats de desigualtat social incidint-hi amb reformes integrals.
- 5.4. Garantir una mobilitat equitativa i sostenible per a tothom i lluitar contra el canvi climàtic i els seus efectes, assegurant el criteri de justícia ambiental.
- 5.5. Desenvolupar uns barris més resilients socialment, amb capacitat de fer front als seus reptes, impactes o situacions de crisi d'una manera proactiva.
- 5.6. Promoure plans de desenvolupament econòmic en els districtes amb un índex més alt de vulnerabilitat pel que fa a proximitat, incorporant-hi l'economia social i solidària, les formes productives, cooperatives i comunitàries i el teixit comercial de petites i mitjanes empreses.
- 5.7. Apropar els serveis al territori i a les necessitats de les persones.
- 5.8. Garantir el dret a la salut mitjançant la reducció de les desigualtats socials en els territoris.

5.4. Principals objectius dels districtes de la ciutat

El procés d'elaboració d'aquesta estratègia també ha implicat els diversos territoris de la ciutat de Barcelona, que han identificat els principals objectius i accions que cal impulsar a la ciutat per als propers deu anys en funció de les seves realitats, necessitats i prioritats.

A continuació, es recullen els principals objectius i temes prioritaris per a la inclusió i la reducció de les desigualtats socials a cada districte:

Districte de Ciutat Vella

- Garantir el dret a l'habitatge, prevenint les situacions d'exclusió social, i les condicions d'un habitatge digne.
- Afavorir la igualtat d'oportunitats tant en l'educació formal com no formal en la franja 0-18.
- Afavorir la convivència en l'espai públic enfortint la vida veïnal i prevenint o evitant usos excloents.
- Fer un abordatge intercultural com a eix transversal del conjunt d'actuacions del districte.
- Garantir l'atenció social als centres de serveis socials (CSS) millorant els temps d'espera en l'accessibilitat i en la prestació de serveis.
- Potenciar el treball en xarxa envers la infància en risc.
- Promoure la prevenció, la detecció i atenció de situacions de risc i d'aïllament en els persones grans.
- Afavorir la convivència en comunitats de veïns amb greus problemàtiques socials, sanitàries i de patologies estructurals dels edificis.
- Desenvolupar les accions previstes al Pla de barris.

Districte de l'Eixample

- Garantir el dret a l'envelliment digne, actiu, divers, autònom i saludable.
- Potenciar el treball en xarxa, comunitari i en els barris.
- Treballar de manera transversal temes de violència (gent gran, escolar, assetjament, etc.).

Districte Sants-Montjuïc

- Promoure l'ocupació de qualitat, especialment millorant la de les persones amb més dificultats per entrar al mercat laboral, potenciant el treball en xarxa i la coordinació amb els serveis municipals i les entitats del tercer sector, i millorant les estratègies, eines, metodologia i protocols dels diferents actors territorials que treballen en la inserció laboral.
- Promoure la responsabilitat social de les empreses i sectors presents al districte i crear circuits formatius que permetin al teixit empresarial contractar al territori.
- Lluitar contra l'empobriment de gènere a través de programes per fomentar el desenvolupament d'iniciatives d'economia social i solidària impulsats per dones.
- Desenvolupar l'economia de proximitat, donant suport personalitzat i assessorament al comerç de proximitat i millorant la igualtat d'accés per persones amb diversitat funcional i visual a botigues i equipaments culturals.
- Promoure el suport a la infància 0-16, potenciant el treball en xarxa entre les entitats d'educació formal i no formal per afavorir la igualtat d'oportunitats i la millora dels indicadors educatius.
- Promoure, estendre i fomentar les xarxes de suport per impulsar la prevenció, la detecció i atenció de situacions de risc i d'aïllament en les persones grans.
- Donar suport al treball comunitari, enfortir l'associacionisme i treballar amb les entitats el retorn al territori de la seva activitat.
- Millorar, fomentar i promoure la participació i accés igualitari a la festa major, especialment de persones d'origen cultural divers, fomentant la gestió de les festes per part de l'associacionisme, i millorant la transparència, l'avaluació i la gestió de les festes.
- Fomentar el dret a l'habitatge, potenciant el treball cooperatiu i en xarxa dels diferents agents implicats, enfortint la línia de rehabilitació d'habitatges i lluitant contra la gentrificació.
- Fomentar el dret a la mobilitat i l'accés igualitari als mitjans de transport.
- Fomentar el dret a l'esport a través de beques per donar-hi igualtat d'accés.
- Desenvolupar les accions previstes al Pla de barris i PDE.

79

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Districte de les Corts

- Promoure la innovació en l'eix de treball en el triangle Centre Cívic Joan Oliver *Pere Quart*, especialitzat en innovació social, l'Ateneu de Fabricació de les Corts i la nova biblioteca del districte Montserrat Abelló.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

- Promoure la cultura de proximitat i la possibilitat que tots els ciutadans i ciutadanes del Districte puguin accedir a la cultura.
- Promoure l'envelliment actiu de la població del Districte.
- Lluitar contra l'aïllament de les persones grans.
- Treballar amb les entitats per crear un entorn de col·laboració comunitària i retorn en el territori.
- Promoció l'educació en el lleure i donar suport a l'educació reglada.
- Disminuir la prevalença de consum de drogues i problemes associats mitjançant activitats preventives selectives aprofitant els vincles comunitaris i de solidaritat.
- Donar suport a les famílies cuidadores tant de manera grupal com individual, vetllant pel dret de la família a tenir cura de les persones del seu nucli.
- Reforçar i ampliar el treball en xarxa per ampliar la detecció de situacions de vulnerabilitat i suport a la gent gran, i millorar les estratègies, eines i metodologia dels professionals.
- Fomentar el suport a tot tipus de famílies en referència a les habilitats parentals.
- Donar suport a les famílies monoparentals constituïdes bàsicament per dones.
- Potenciar el suport a persones (bàsicament homes) que viuen sols i que tenen especial vulnerabilitat.

Districte de Sarrià-Sant Gervasi

- Impulsar i promoure accions adreçades a persones amb discapacitat i entitats que treballen en aquest àmbit.
- Prioritzar accions al voltant dels temes següents:
 - Persones vulnerables.
 - Infància.
 - Gent gran.

Districte de Gràcia

- Impulsar accions per a la promoció activa de la vellesa, prevenció de l'aïllament i assistència a les persones grans. Especialment a la Salut i el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova.
- Donar resposta a la gentrificació a partir dels eixos de la diagnosi i la responsabilitat, especialment a la Vila de Gràcia i el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova.

- Millorar l'accessibilitat als serveis (millora de la ubicació dels CSS, accessibilitat a persones amb diversitat funcional).
- Desplegar diferents rendes segons la situació familiar, fomentar espais com el districte saludable.
- Fomentar la igualtat de les oportunitats educatives.
- Impulsar l'ocupació de qualitat i l'emprenedoria juvenil.

Districte d'Horta-Guinardó

- Impulsar accions per promoure l'ocupació.
- Obrir un nou equipament per a la gent gran a Sant Genís dels Agudells, projecte gent gran vulnerable.
- Impulsar el Pla de barris als barris de Sant Genís dels Agudells i la Teixonera.
- Impulsar el programa Salut als barris del Carmel, Sant Genís dels Agudells i la Teixonera.
- Lluitar contra la pobresa energètica, a través del Punt d'Assessorament Energètic.
- Promoure els feminismes.
- Millorar l'espai urbà, el verd i la biodiversitat.

81

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Districte de Nou Barris

- Impulsar les accions previstes al Pla d'acció per a la cohesió de Nou Barris 2016-2019, en relació amb els quatre eixos prioritaris identificats: atenció social, habitatge, ocupació i treball i educació i infància.
- Intervenir per resoldre problemes d'habitatge, especialment per temes d'ocupacions perniciosos que generen inseguretat al barri i per la concentració d'habitatge públic.
- Promoure la inserció laboral, d'aturats en general i dels joves en particular, a fi de garantir els recursos econòmics mínims.
- Donar protagonisme a les entitats en la gestió d'equipaments municipals.
- Millorar l'atenció a la infància com a grup molt vulnerable.
- Promoure la convivència en determinats barris.
- Desenvolupar les accions previstes al Pla de barris.

Districte de Sant Andreu

- Intervenir per resoldre problemes d'habitatge, especialment per temes d'ocupacions perniciosos que generen inseguretat al barri i per la concentració d'habitatge públic (per exemple, al barri de Baró de Viver).
- Millorar la inserció laboral, d'aturats en general i dels joves en particular, a fi de garantir els recursos econòmics mínims.
- Donar protagonisme a les entitats en la gestió d'equipaments municipals.
- Promoure especialment l'atenció a la infància, joves i gent gran.
- Impulsar projectes de promoció de la convivència al Bon Pastor, la Trinitat Vella i Baró de Viver.
- Augmentar les accions conjuntes entre serveis, entitats i les persones que viuen al territori, buscant una perspectiva transversal amb l'objectiu de millorar el benestar dels col·lectius i persones més vulnerables.
- Desenvolupar les accions previstes al Pla de barris.

Districte de Sant Martí

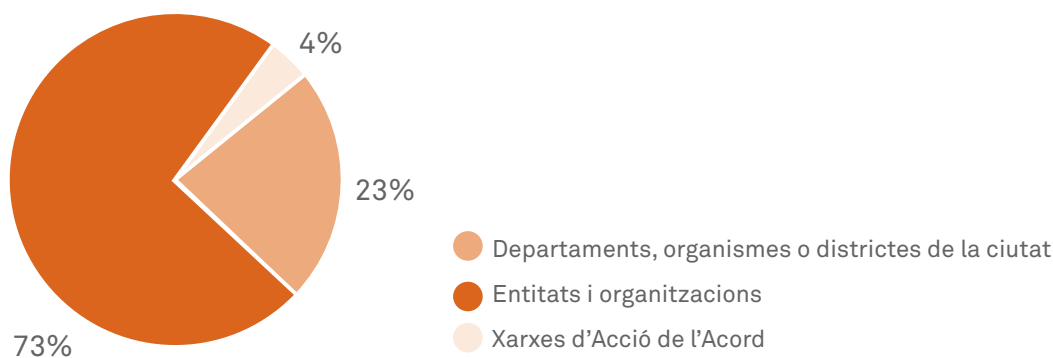
- Impulsar accions en els temes principals: la vulnerabilitat, l'ocupació i l'educació.
- Prioritzar els barris amb rendes més baixes i nivells d'instrucció i ocupació més baixos per treballar de manera integral.
- Potenciar i crear plans d'ocupació (polígons industrials amb Sant Adrià).
- Treballar de manera específica amb dones per crear cooperatives d'economia social.
- Obrir els espais d'educació fent arranjaments necessaris per a l'ús dels diferents col·lectius i entitats dels barris.
- Fer una prova pilot a les escoles del Besòs en relació amb la jornada intensiva (menjador i activitats de lleure incloses per a tothom).
- Desenvolupar les accions previstes al Pla de barris.

6. DESPLEGAMENT DE L'ESTRATÈGIA EN PROJECTES I SERVEIS

A continuació, es detalla com es concreta la participació en l'Estratègia, molt especialment, el total de projectes i serveis incorporats.

A l'Estratègia hi participen directament 167 entitats, organitzacions, xarxes i departaments municipals.⁵⁶ D'aquestes 167, 38 són departaments, organismes o districtes de la ciutat; 7, xarxes d'acció de l'Acord, i 122, entitats i organitzacions socials.

Gràfic 3. Participació a l'Estratègia

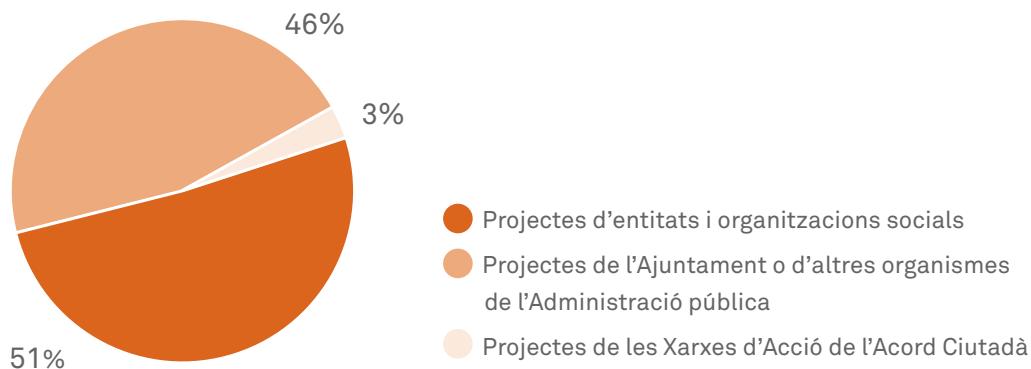
83

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Aquesta participació es concreta en un total de 892 projectes i serveis que impacten en la reducció de les desigualtats socials i en els objectius establerts. D'aquests projectes, 460 s'impulsen per entitats i organitzacions socials, 408 per departaments i districtes de l'Ajuntament o des d'altres organismes de l'Administració pública i 24 projectes per les xarxes d'acció de l'Acord.

Gràfic 4. Projectes i serveis incorporats a l'Estratègia

56. Aquesta xifra inclou el total d'entitats que han participat directament amb projectes i serveis propis. Si es té en compte la participació en el procés d'elaboració de l'Estratègia de manera global en la qual s'ha implicat el conjunt de membres de les xarxes d'acció, hi han participat un total de 317 actors (272 entitats, 38 departaments i Administració pública i 7 xarxes d'acció de l'Acord Ciutadà).

A continuació, es mostra el total d'accions introduïdes en les diverses línies estratègiques:

LÍNIA 1	Reduir la desigualtat en la distribució de la renda i garantir els drets socials, en especial, l'accés a l'habitatge, l'ocupació de qualitat i les necessitats bàsiques.	232
LÍNIA 2	Incrementar l'equitat educativa i les oportunitats formatives i culturals al llarg de la vida.	210
LÍNIA 3	Enfortir i articular els serveis i les xarxes relacionals i comunitàries de suport facilitadores de l'apoderament personal i col·lectiu.	279
LÍNIA 4	Eliminar l'estigmatització i la segregació social.	97
LÍNIA 5	Disminuir les desigualtats socials territorials.	74

LÍNIA 1:

Reduir la desigualtat en la distribució de la renda i garantir els drets socials, en especial, l'accés a l'habitatge, l'ocupació de qualitat i les necessitats bàsiques.

En el marc d'aquesta línia, s'hi han incorporat 232 projectes i serveis. D'aquests, 139 són impulsats per entitats i organitzacions socials, 84 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 9 per xarxes d'acció de l'Acord.

A continuació, es recull el detall per objectius de línia:

- 1.1 Avançar cap a la renda garantida de ciutadania, assegurant transferències de rendes a la població més vulnerable.

4 projectes (2 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 32 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.2 Donar un caràcter més redistributiu als impostos i a les inversions (despeses) municipals.

3 projectes (3 projectes incorporats per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.3 Impulsar lla tarificació social del conjunt de serveis de la ciutat per garantir-ne l'accés universal.

2 projectes (2 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.4 Avançar cap a un salari mínim o referència de ciutat amb l'objectiu d'establir una remuneració suficient perquè un treballador o treballadora i la seva família puguin viure dignament.

2 projectes (2 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials).

- 1.5 Augmentar les oportunitats d'ocupació digna, inclusiva i de qualitat a la ciutat, per persones de tots els nivells de qualificació i amb perspectiva de gènere.

71 projectes (41 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 30 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.6 Promoure l'actuació socialment responsable de les empreses del territori, amb criteris de sostenibilitat integral econòmica, social i mediambiental (per promoure condicions de treball dignes, corresponsabilitat en l'atenció de la cura, oportunitats de desenvolupament professional, etc.).

17 projectes (7 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 5 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 5 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 1.7 Avançar en una redistribució més igualitària dels treballs domèstics i de cures i el seu reconeixement.

5 projectes (5 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.8 Aconseguir una àmplia oferta d'habitatge assequible, incrementar el parc d'habitatge públic de lloguer i fomentar noves formes d'habitatge cooperatiu.

21 projectes (9 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 12 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.9 Posar fi a la situació actual a la ciutat d'habitatge inadequat i insegur definit en la tipologia europea d'exclusió residencial (ETHOS) i garantir l'accessibilitat física a l'accés i interior dels habitatges.

5 projectes (2 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 3 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

- 1.10 Fer front a l'exclusió residencial i relacional dels col·lectius més vulnerables dotant-los d'acompanyament en els seus itineraris d'inclusió.

66 projectes (49 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 13 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 4 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 1.11 Fer més accessible i assequible una alimentació adequada i saludable, en un marc d'impuls de la política alimentària a la ciutat.

28 projectes (22 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 6 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 1.12 Combatre la pobresa energètica en un marc d'impuls de la transició energètica a la ciutat.

8 projectes (5 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 3 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

LÍNIA 2:

Incrementar l'equitat educativa i les oportunitats formatives i culturals al llarg de la vida.

En el marc d'aquesta línia, s'hi han incorporat 210 projectes i serveis. D'aquests, 116 són impulsats per entitats i organitzacions socials, 92 per departaments, organismes o districtes de la ciutat i 2 per xarxes d'acció de l'Acord.

A continuació, es recull el detall per objectius de línia:

- 2.1. Incrementar l'èxit escolar i reduir l'absentisme i l'abandonament escolar igualant les taxes entre els diferents barris, millorant les condicions d'escolarització i reduint la segregació escolar.

30 projectes (15 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 15 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 2.2. Ampliar, diversificar i millorar l'equitat en l'accés als serveis educatius i de criança a la petita infància i les seves famílies, impulsant la coeducació als centres educatius de la ciutat.

12 projectes (6 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 6 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 2.3. Reordenar i promoure l'educació al llarg de la vida i l'oferta de formació de les persones adultes amb equitat de gènere.

17 projectes (9 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 8 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 2.4. Enfortir els programes i activitats educatives, socials i de salut amb criteris d'acció positiva cap a les persones i famílies més vulnerables, tenint en compte l'opinió, la participació i l'apoderament dels infants.

54 projectes (36 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 16 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 2 per una xarxa d'acció de l'Acord).

- 2.5. Millorar les capacitats per a l'ocupació i la igualtat de drets d'accés de les persones en situació d'atur, amb especial atenció a la desocupació de llarga durada.

23 projectes (17 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 6 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

- 2.6. Promoure i assegurar l'accés universal amb equitat a activitats de lleure, culturals, esportives i de joc, en especial, en la infància i l'adolescència.

35 projectes (17 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 18 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 2.7. Reduir la bretxa digital per garantir l'accés a la cultura i l'educació.

9 projectes (3 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 6 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 2.8. Fomentar el caràcter de bé comú, divers i col·lectiu de la cultura, garantint-ne l'accés de tota la ciutadania com un motor autèntic de progrés individual i col·lectiu.

14 projectes (3 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 11 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 2.9. Fomentar la igualtat i la no discriminació i vetllar per les oportunitats en l'educació de la infància i l'adolescència, a fi de no provocar desigualtats socials i reduir les existents.

16 projectes (10 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 6 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

LÍNIA 3:

Enfortir i articular els serveis i les xarxes relacionals i comunitàries de suport facilitadores de l'apoderament personal i col·lectiu.

En el marc d'aquesta línia, s'hi han incorporat 279 projectes i serveis. D'aquests, 139 són impulsats per entitats i organitzacions socials, 130 per departaments, organismes o districtes de la ciutat i 10 per xarxes d'acció de l'Acord.

A continuació, es recull el detall per objectius de línia:

- 3.1. Enfortir els serveis de suport i cura i garantir-ne l'accessibilitat a tota la ciutadania, de manera que ningú en quedi exclòs, sigui per raons juridico-polítiques, diversitat funcional, dependència o vulnerabilitat econòmica.

62 projectes (49 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 13 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 3.2. Apoderar la ciutadania en la defensa dels seus drets desenvolupant la seva capacitat d'organitzar-se i establir objectius i actuacions de millora col·lectiva, enfortint el seu compromís en la producció d'acció social, especialment en els barris més vulnerables.

52 projectes (23 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 27 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 2 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 3.3. Impulsar una millor i més igualitària organització del temps i la democratització de la cura.

12 projectes (3 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 4 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 5 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 3.4. Donar una dimensió comunitària al conjunt dels serveis d'atenció a les persones per avançar en la construcció d'un sistema comunitari de polítiques socials.

31 projectes (14 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 16 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 1 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 3.5. Facilitar les condicions per a la permanència al domicili i als barris de les persones fràgils o en situacions de risc social, amb els suports logístics, professionals i socials necessaris, i afavorir la vida independent de les persones amb discapacitat / diversitat funcional.

33 projectes (18 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 15 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 3.6. Garantir la ciutat com a espai de vida, oferint espais públics i equipaments que permetin usos diversos que afavoreixin la relació amb els altres, així com la convivència i la relació intergeneracional i intercultural.

49 projectes (11 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 38 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 3.7. Multiplicar l'acció coordinada de la societat civil i l'Administració pública per a la millora de la salut de la població i la resposta a les necessitats de cura.

29 projectes (17 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 132 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 3.8. Augmentar el suport a les persones que cuiden familiars malalts i dependents.

11 projectes (4 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 5 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 2 per xarxes d'acció de l'Acord).

LÍNIA 4:

Eliminar l'estigmatització i la segregació social.

En el marc d'aquesta línia, s'hi han incorporat 97 projectes i serveis. D'aquests, 50 són impulsats per entitats i organitzacions socials, 44 per departaments, organismes o districtes de la ciutat, i 3 per xarxes d'acció de l'Acord.

A continuació, es recull el detall per objectius de línia:

- 4.1. Abolir la violència en totes les seves manifestacions i lluitar contra la xenofòbia, aporofòbia, islamofòbia, LGTBIfòbia, edatisme i altres actituds discriminatòries.

17 projectes (11 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 5 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 1 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 4.2. Generar coneixement i estratègies comunicatives que permetin transformar la percepció social estigmatitzadora, desmuntar estereotips i lluitar contra la discriminació a partir de models positius d'acció.

29 projectes (10 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials, 17 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública i 2 per xarxes d'acció de l'Acord).

- 4.3. Garantir els drets de les persones amb problemes d'estigmatització social.

26 projectes (17 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 10 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 4.4. Construir col·lectivament i inclusivament la convivència i la percepció de seguretat en tots els àmbits i des de la perspectiva del cicle vital.

10 projectes (3 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 7 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 4.5. Prevenir i evitar l'aïllament de les persones en institucions i espais segregats.

15 projectes (10 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 5 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

LÍNIA 5:

Disminuir les desigualtats socials territorials.

En el marc d'aquesta línia, s'hi han incorporat 74 projectes i serveis impulsats. D'aquests, 16 els impulsen entitats i organitzacions socials, i 58, departaments, organismes o districtes de la ciutat.

A continuació, es recull el detall per objectius de línia:

- 5.1. Mantenir l'ús residencial i les persones residents que ho vulguin en els barris en procés de millora urbana, i evitar l'expulsió dels barris per motius d'insuficiència econòmica.

4 projectes (4 incorporats per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 5.2. Obstaculitzar les pràctiques especulatives en l'habitatge i l'espai urbà en general.

1 projecte (1 incorporat per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 5.3. Desenvolupar el Pla de barris en aquells barris on hi hagi índexs més elevats de desigualtat social incidint-hi amb reformes integrals.

13 projectes (1 projecte incorporat per entitats i organitzacions socials i 12 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 5.4. Garantir una mobilitat equitativa i sostenible per a tothom i lluitar contra el canvi climàtic i els seus efectes, assegurant el criteri de justícia ambiental.

5 projectes (1 projecte incorporat per entitats i organitzacions socials i 4 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 5.5. Desenvolupar uns barris més resilents socialment, amb capacitat de fer front als seus reptes, impactes o situacions de crisi d'una manera proactiva.

10 projectes (2 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 8 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

- 5.6. Promoure plans de desenvolupament econòmic en els districtes amb un índex més alt de vulnerabilitat pel que fa a proximitat, incorporant-hi l'economia social i solidària, les formes productives, cooperatives i comunitàries i el teixit comercial de petites i mitjanes empreses.

13 projectes (4 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 9 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

5.7. Apropar els serveis al territori i a les necessitats de les persones.

17 projectes (5 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 12 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

5.8. Garantir el dret a la salut mitjançant la reducció de les desigualtats socials en els territoris.

11 projectes (3 projectes incorporats per entitats i organitzacions socials i 8 per departaments i districtes de l'Ajuntament o altres organismes de l'Administració pública).

93

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

Per a més informació del conjunt dels projectes i serveis incorporats a l'Estratègia, podeu entrar a l'enllaç següent: barcelona.cat/barcelonainclusiva

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

7. PLA D'ACCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Un cop aprovada l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials 2017-2027, s'elaborarà el **Pla d'acció de l'Estratègia**.

El Pla d'acció de l'Estratègia es desenvoluparà seguint el plantejament següent:

- El model social de ciutat que ha elaborat l'Estratègia està sent, en l'actualitat, objecte de desplegament per tots els plans que impacten en els processos de reducció de les desigualtats i per la inclusió social, és a dir, en els 37 plans que figuren en el *Document TOP* (temes crítics, objectius i propostes)⁵⁷ elaborat específicament en la fase d'anàlisi de l'Estratègia.
- L'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials aglutina, en 5 línies estratègiques i 42 objectius, els projectes i les accions de les entitats, els moviments socials, les xarxes d'acció i els departaments i districtes de l'Ajuntament de Barcelona que més incideixen en la reducció de les desigualtats socials, que són les principals generadores dels processos de pobresa i exclusió social. Per tant, **la major part dels objectius de l'Estratègia seran desenvolupats pels projectes i les accions que s'han compromès a executar tant les diverses àrees de l'Ajuntament com les entitats i els moviments socials**.
- L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, com a organitzador de la col·laboració entre entitats, farà una tasca de seguiment i d'avaluació de les accions i projectes incorporats a l'Estratègia. Així mateix, **també durà a terme una tasca específica de promoció, impuls i coproducció dels projectes que es considerin amb més impacte i transversalitat, tenint en compte la capacitat de gestió de l'Acord**.
- A partir de l'aprovació de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials de Barcelona, el Consell de la Governança de l'Acord, a proposta de la Comissió d'Acció de l'Acord i la Comissió Transversal de l'Ajuntament, aprovarà **l'impuls dels projectes estructurants de més gran impacte en la reducció de les desigualtats socials** que afecten els processos d'exclusió i en què cal fer unes accions d'impuls i seguiment específics.

Els projectes estructurants tindran en comú:

- El seu alt nivell d'impacte transversal en les diferents línies i objectius estratègics.
- I el seu desplegament implica una pluralitat d'actors tant de la societat civil com àrees de l'Ajuntament.

57. El *Document TOP: temes crítics, objectius i propostes* està disponible a l'enllaç següent: barcelona.cat/barcelonainclusiva

Els temes en els quals es basaran els projectes estructurants seran els següents:

- El desplegament del model col·laboratiu de garantia del dret a una alimentació saludable.
- La promoció de la ciutadania activa i compromesa.
- La prevenció i la convivència als barris.
- La reducció de les desigualtats educatives en el barris més vulnerables, especialment en la primera infància.
- L'Acord contra el racisme i la xenofòbia.
- Avançar en el reconeixement i la visibilització de les cures i ampliar els serveis que li donen suport.
- La lluita contra l'exclusió residencial i energètica dels col·lectius més vulnerables.
- La prevenció i garantia de permanència del veïnat davant de processos d'expulsió/gentrificació: la reducció de les pràctiques especulatives en l'habitatge.
- Les polítiques de renda per garantir ingressos i apoderament social de les persones i famílies vulnerables.
- El salari mínim de referència de la ciutadania.

Aquests projectes estructurants, en funció de la gestió que pugui desenvolupar l'Acord Ciutadà, seran els següents:

- 1. Projectes de gestió de xarxes de l'Acord:** projectes estratègics que ja estan impulsats i gestionats per l'Acord, ja sigui a través d'una xarxa o bé que han estat objecte d'un grup d'impuls i seguiment, i que, per la seva importància estratègica, cal donar-los continuïtat o reimpulsar-los.
- 2. Projectes tractors:** nous projectes tractors sobre temes, mai coproduïts en el marc de l'Acord Ciutadà, sobre els quals es considera que l'Acord és l'espai idoni per poder fer-ne la tasca de coproducció. Aquests seran impulsats per un grup d'impuls i seguiment creat específicament.
- 3. Projectes de promoció i seguiment:** projectes en què la seva gestió se situa en espais diferents a l'Acord, però que per la seva importància en l'Estratègia han de ser objecte de promoció i seguiment per part dels òrgans de governança de l'Acord.

Per desenvolupar i impulsar aquests projectes estructurants, prèviament es faran entrevistes als i les responsables municipals dels àmbits en els quals es pretén impulsar les xarxes i els projectes.

A partir d'aquestes entrevistes, s'elaborarà una proposta de document resum que inclourà la informació següent:

1. Descripció del projecte

Es plantejarà la situació actual de la ciutat envers la temàtica tractada a la xarxa i el projecte, així com els mecanismes de la ciutat per donar resposta al repte central en el qual pretén treballar la xarxa.

2. Objectius del projecte i proposta d'accions

S'inclouran els objectius que pretenen donar resposta als desafiaments plantejats en cada una de les xarxes i els projectes. Alhora, es farà esment de les actuacions més destacades que es desenvoluparan per acomplir els objectius establerts.

3. Justificació i impacte en les línies estratègiques

S'especificarà el seu nivell d'impacte en les diferents línies i objectius estratègics, així com la implicació de la pluralitat d'actors tant de la societat civil com de les àrees de l'Ajuntament que justifiquen l'impuls de la xarxa o del projecte tractor.

4. Indicadors de resultat/impacte

Incorporació del conjunt d'indicadors que serviran per avaluar el grau d'assoliment dels objectius previstos, conèixer el nivell de desenvolupament de les actuacions, mesurar l'impacte del projecte i valorar la feina conjunta duta a terme pels diferents agents que puguin conformar la xarxa o el projecte.

5. Actors implicats

Es detallarà el conjunt d'actors implicats en l'impuls del projecte estructurant o la xarxa.

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

8.

FITES COMUNICABLES PER A L'ANY 2027

Del conjunt d'objectius de l'Estratègia, s'han definit **dotze grans fites de ciutat, comunicables i mesurables, a les quals es vol arribar en deu anys.**

L'objectiu d'aquestes fites és fer més comunicable l'Estratègia –seguint el model dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni o l'Estratègia Europa 2020– i fer palès el compromís del conjunt d'actors de la ciutat per la inclusió social i la reducció de les desigualtats socials. En la seva definició s'han prioritzat fites mesurables, comunicables i comparables amb altres realitats territorials del mateix context.

Cal assenyalar que les fites no són els mecanismes que s'utilitzaran per avaluar l'Estratègia –aquests es descriuen al següent apartat del document–, sinó que s'han construït a partir de la visió de l'Estratègia a la qual es vol arribar l'any 2027, amb el compromís de tots i totes, i que s'ha descrit al capítol 4, Visió de Barcelona 2027.

99

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

1. **Reduir una de cada tres llars que han de destinar un percentatge superior al 40% de la seva renda anual a les despeses de l'habitatge.**
 - L'any 2016 a Barcelona hi havia 127.959 llars que destinaven més d'un 40% dels seus ingressos a cobrir despeses d'habitatge (el 19,3% del total de llars de la ciutat).⁵⁸
 - Amb aquesta fita es pretén reduir en 40.000 les llars que suporten aquesta càrrega.
2. **Revertir la dinàmica de creixement de les desigualtats de renda entre barris, reduint en un 10% la distància entre els 5 barris amb una més alta i més baixa renda familiar disponible (RFD) / per capita.**
 - La distància l'any 2015 entre la mitjana dels 5 barris amb major i els 5 barris amb menor RFD / per capita és de 34.391 euros.⁵⁹
 - La distància l'any 2027 hauria de ser inferior a 31.000 euros.
3. **Reduir la taxa de pobresa laboral per sota del 7%.**
 - L'any 2016, la taxa de pobresa laboral era del 9,8%.⁶⁰

58. Font: Idescat i IERMB. *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2016*.

59. Font: Estadística municipal i revistes de Barcelona Economia núm.: 71, 74, 77 i 80. Dades de districte i barri dels anys 2011, 2012 i 2013, calculades pel Departament de Recerca i Coneixement a partir de les dades publicades per Barcelona Economia.

60. Taxa de pobresa laboral: nombre de persones que estan ocupades i que disposen d'una renda per sota del llindar de pobresa (calculat com el 60% de la mitjana de la renda disponible de la llar). Font: INE i Idescat: *Enquesta de condicions de vida, 2016*.

4. Disminuir a la meitat la taxa de privació material severa⁶¹ de tota la població i, especialment, dels infants.

- La taxa l'any 2011 era del 10,6%.
- Al disminuir a la meitat la taxa de privació material severa de tota la població, la taxa l'any 2027 assoliria un valor aproximat del 5%.
- En canvi, la taxa de privació material severa dels menors de 16 anys, l'any 2011, era del 12,5%. En disminuir a la meitat, s'assoliria una taxa de privació material severa de la població infantil del 6,25%.

5. Disminuir en un 60% les persones que no poden mantenir la llar a una temperatura adequada.

- El percentatge l'any 2016 era del 9,1%.⁶²
- El percentatge de persones que no poden mantenir la llar a una temperatura adequada l'any 2027 hauria de ser inferior al 4%.

6. Reduir en 9 punts percentuals la diferència de la taxa d'èxit escolar entre el districte que té la taxa més elevada i el que la té més baixa, garantint que les taxes més altes es mantenen o creixen.

- Per al curs 2014-2015, la diferència era de 18,37 punts percentuals.⁶³
- La diferència de la taxa d'èxit escolar a 4t d'ESO l'any 2027 hauria d'estar per sota del 10%.

7. Garantir que cap dona ni cap home s'hagi d'ocupar en solitari d'una persona gran o discapacitada amb necessitat de cura.

- L'any 2027, ningú no s'hauria d'ocupar d'una persona amb necessitats de cura en solitari. El recorregut és ambiciós perquè el 2016, un 7,9% de la

61. Taxa de privació material severa: proporció de població que viu en llars que no es poden permetre almenys quatre aspectes dels següents: 1) No es pot permetre anar de vacances almenys una setmana a l'any; 2) No es pot permetre un àpat de carn, pollastre o peix almenys cada dos dies; 3) No es pot permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada; 4) No té capacitat per afrontar despeses imprevistes (de 650 euros); 5) Ha tingut retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal (hipoteca o lloguer, rebuts de gas, comunitat...) o en compres a terminis en els últims 12 mesos; 6) No es pot permetre disposar d'un automòbil; 7) No es pot permetre disposar de telèfon; 8) No es pot permetre disposar d'un televisor; 9) No es pot permetre disposar d'una rentadora. Font: *Estudi Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*. Idescat i IERMB. *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2006-2011*. Tot i així, la dada que s'utilitzarà per fer la fita prendrà com a referència l'any 2016. Però resta pendent rebre la informació per part del Departament de Recerca i Coneixement

62. Font: *Enquesta de Salut de Barcelona, 2016*.

63. Font: Dades de districte per als cursos escolars 2007-2008, 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2013-2014 proporcionades per l'Institut Infància i Adolescència partint de la informació de l'informe *Oportunitats educatives a Barcelona, 2016*.

població de la ciutat (majoritàriament dones) s'ocupaven d'una persona amb dependència sense cap suport.⁶⁴

8. Reduir en un 20% el percentatge de persones que no tenen la possibilitat de parlar amb algú dels seus problemes personals i familiars tant com voldrien.

- L'any 2016, el percentatge de persones (de 16 o més anys d'edat) que no tenen la possibilitat de parlar amb algú dels seus problemes personals i familiars tant com voldrien era del 8,8%.⁶⁵
- L'any 2027, el percentatge de persones que no tenen la possibilitat de parlar amb algú dels seus problemes personals i familiars tant com voldrien seria d'un 7,04% aproximadament. En altres paraules, aconseguir que un 93% o més de les persones puguin acudir a algú per parlar dels seus problemes personals o familiars.

101

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

9. Augmentar l'esperança de vida en néixer de la ciutat de Barcelona, reduint a la meitat la diferència entre els barris en funció de la renda familiar disponible.

- La distància per al període 2013-2015 era de 3,6 anys.⁶⁶
- La distància per al trienni 2025-2027 hauria de ser d'1,8 anys.

10. Reduir en un 25% el patiment psicològic, disminuint a la meitat les diferències entre homes i dones i entre districtes.

- L'any 2016, el percentatge de persones amb patiment psicològic era del 18,5%.⁶⁷ Amb una reducció del 25%, l'any 2027 el percentatge de persones amb patiment psicològic seria del 13,9%.
- La diferència entre homes i dones amb patiment psicològic era del 3,8%.⁶⁸ L'any 2027, amb una reducció del 50%, seria de 1,9%.
- L'any 2016, la diferència entre el districte amb major i menor percentatge de persones amb patiment psicològic assolía un valor de 22,1%.⁶⁹ L'any 2027, amb una reducció del 50%, seria de l'11%.

64, 65, 67 i 69. Font: *Enquesta de Salut de Barcelona*, 2016.

66. Font: Informe: *La Salut a Barcelona*, 2016.

68. Font: *Enquesta de Salut de Barcelona*, 2016, (concretament, de la informació extreta de l'escala de salut mental GHQ-12).

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

11. Incrementar en un 50% les persones amb discapacitat i diversitat funcional que gaudeixen de programes per a l'autonomia personal i la vida independent.

- L'any 2017, hi havia 602 persones ateses (165 persones en pisos cedits a entitats; 50 persones amb Servei Municipal d'Assistència Personal i 387 persones ateses en els projectes de Vida Independent subvencionats el 2017).
- Amb un increment del 50%, s'atendria més de 900 persones aproximadament.

12. Reduir fins al 10% el percentatge de persones que han patit algun conflicte cívic o problema de convivència al seu barri en el darrer any.

- L'any 2015 el percentatge era de 15,20%.⁷⁰

70. Font: *Enquesta de victimització 2012-2014*.

9. AVALUACIÓ I REPROGRAMACIÓ DE L'ESTRATÈGIA

9.1. Nivells d'avaluació de l'Estratègia

L'avaluació de l'Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials es durà a terme en sis dimensions d'avaluació:

1. **Projectes i accions:** avaluació del nivell de realització dels projectes i les accions compromesos per les entitats socials i l'Ajuntament de Barcelona amb l'objectiu de desplegar l'Estratègia.
2. **Objectius:** avaluació de les línies estratègiques i els seus objectius.
3. **Entorn:** identificació dels principals canvis de l'entorn extern que condicionen la situació social de la ciutat, així com dels desafiaments de la política social per a la inclusió i reducció de les desigualtats.
4. **Impacte:** avaluació comparada entre l'evolució de la situació social de l'àrea metropolitana de Barcelona, Catalunya i la ciutat de Barcelona.
5. **Fites mesurables:** seguiment de les fites proposades per a l'any 2027.
6. **Capacitat d'organització i acció:** avaluació de la millora en la interacció i cooperació entre els diferents actors de la ciutat.

103

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

A continuació, es detalla en què consistiran les diverses dimensions d'avaluació:

1. Avaluació de projectes i accions

S'avaluarà el nivell de realització de totes i cadascuna de les accions compromeses per les entitats socials i les diferents àrees municipals de l'Ajuntament de Barcelona per desplegar l'Estratègia, amb l'objectiu de conèixer l'etapa de realització en què es troba i el nivell d'avenç respecte a l'etapa en què es va incloure en l'Estratègia (formulació, aprovació, pressupost, execució, finalització...).

A partir de cada projecte, servei o acció es farà un índex per conèixer el nivell general d'avenç dels projectes i les accions de l'Estratègia.

2. Avaluació dels objectius

L'avaluació dels objectius es farà a través de dues vies complementàries. D'una banda, els objectius que poden ser mesurats comparativament en el temps a través d'indicadors, i, de l'altra, amb la construcció d'un índex d'acompliment dels objectius a partir de l'avaluació realitzada.

3. Avaluació d'entorn

A partir dels principals estudis internacionals (Nacions Unides, OCDE, Eurostat, informes de la Unió Europea, del Banc Mundial, etc.) sobre la situació social de l'entorn i de la principal bibliografia sobre el tema (que s'especificarà juntament amb els estudis internacionals), s'identificaran les tendències de canvi social de l'entorn, i es proposarà, si escau, els nous desafiaments que poden suposar per a la política social.

4. Avaluació d'impacte

Si bé som plenament conscients de les moltes variables que incideixen en el canvi social, creiem que si es valora comparativament l'evolució de la situació social de l'àrea metropolitana de Barcelona, Catalunya i la ciutat de Barcelona, podem fer hipòtesis fundades dels factors que hi han influït i, especialment, en relació amb la possible influència de l'Estratègia.

Aquesta avaluació quedarà reforçada si s'acompanya d'una avaluació del nivell de realització d'objectius, projectes i accions.

5. Fites mesurables

Es farà periòdicament un seguiment de les fites proposades per a l'any 2027, d'acord amb els indicadors a partir dels quals s'han formulat.

6. Avaluació de la capacitat d'organització i acció

De manera similar a com es va dur a terme l'avaluació de l'Estratègia Compartida, s'obrirà un procés d'avaluació a través d'una metodologia qualitativa, les entrevistes. L'objectiu és valorar si ha hagut (o no) un avenç en la millora de la interacció i cooperació entre les entitats socials i l'Ajuntament de Barcelona per fer front a les desigualtats socials i millorar la inclusió social a la ciutat.

9.2. Indicadors de seguiment i d'avaluació de l'Estratègia

El conjunt d'indicadors que es tindran en compte tant en l'avaluació d'objectius com en l'avaluació de l'impacte s'extreuen de diferents fonts i enquestes actualment disponibles per l'Ajuntament de Barcelona, com per exemple de l'*Enquesta de salut*, l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població* o l'*Enquesta de victimització*.

A continuació, s'especifiquen els indicadors concrets per a cadascuna de les 5 línies de l'Estratègia.

LÍNIA 1:

Reduir la desigualtat en la distribució de la renda i garantir els drets socials, en especial, l'accés a l'habitatge, l'ocupació de qualitat i les necessitats bàsiques.

105

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

S'han establert els indicadors següents:

1. Indicadors generals de pobresa:
 - 1.1. Taxa de risc de pobresa o exclusió social (AROPE).
 - 1.2. Taxa de risc de pobresa o exclusió social (AROPE) de les persones menors de 16 anys.
 - 1.3. Taxa de risc de pobresa de la població de 16 anys i més.
 - 1.4. Taxa de pobresa de les llars amb menors de 16 anys.
 - 1.5. Taxa de privació material severa de la població de 16 anys i més.
 - 1.6. Taxa de privació material severa dels menors de 16 anys.
 - 1.7. Percentatge de llars que han patit algun endarreriment en els pagaments degut a dificultats econòmiques.
 - 1.8. Percentatge de llars que arriben a final de mes amb dificultat o amb molta dificultat.
2. Indicadors generals de distribució de la renda:
 - 2.1. Distància entre la més alta i la més baixa RFD/*per capita*.
 - 2.2. Índex de desigualtat en renda.
 - 2.3. Índex Gini.
 - 2.4. Índex 80/20.
3. Indicadors de renda referits a l'habitatge:
 - 3.1. Esforç econòmic dedicat a l'habitatge.

- Lloguer (rebut mensual/RFD).
 - Compra obra nova (hipoteca/RFD).
 - Compra de segona mà (hipoteca/RFD).
 - Propietat habitatge nou (quota mensual en % RFD).
 - Propietat habitatge de segona mà (quota mensual en % RFD).
- 3.2.** Taxa de sobrecàrrega de les despeses d'habitatge.⁷¹
- 3.3.** Preu mitjà de lloguer mensual (preu/m², segons el districte).
- 3.4.** Nombre de llançaments acordats.
- 3.5.** Nombre de persones sense llar (segons la tipologia europea d'exclusió residencial ETHOS).⁷²
- 3.6.** Nombre d'habitatges de lloguer protegit.
- 3.7.** Percentatge d'habitatges de lloguer protegit en relació amb el parc residencial principal.
- 3.8.** Percentatge de persones que no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (durant els mesos freds o càlids) (indicador equivalent al concepte de "taxa de pobresa energètica").
- 3.9.** Percentatge de llars que viuen en habitatges en condicions deficitàries.
- 4.** Indicadors de renda referits a l'ocupació i el salari
- 4.1.** Bretxa salarial segons el sexe.
- 4.2.** Índex de pobresa laboral.
- 4.3.** Taxa d'atur (per sexe i edat).
- 4.4.** Percentatge d'aturats de molt llarga durada (més de dos anys).
- 4.5.** Evolució de la taxa de cobertura de l'atur.
- 4.6.** Ocupats assalariats amb contracte temporal / Ocupats assalariats.
- 4.7.** Percentatge de població que viu en llars amb intensitat de treball molt baixa.

71. La taxa es calcula com el percentatge de llars que hi dediquen més del 40% de la renda anual de la llar.

72. Persones sense sostre, vivint al carrer, en habitatge inadequat, en assentaments, altres situacions (cases d'acollida, albergs, etc.).

LÍNIA 2:

Incrementar l'equitat educativa i les oportunitats formatives i culturals al llarg de la vida.

S'han establert els indicadors següents:

1. Índex d'escolarització d'infants de 0-2 anys.
2. Taxa d'abandonament prematur dels estudis.
3. Índex d'absentisme escolar.
4. Taxa d'èxit a 4t ESO.
5. Taxa de població amb estudis superiors.
6. Taxa de població amb estudis primaris o menys.
7. Percentatge d'alumnat d'educació secundària que no supera les proves de competències bàsiques a 4t ESO.

LÍNIA 3:

Enfortir i articular els serveis i les xarxes relacionals i comunitàries de suport facilitadores de l'apoderament personal i col·lectiu.

S'han establert els indicadors següents:

1. Percentatge de persones de 16 anys i més que no acudeixen a ningú en cas de manca de recursos econòmics.
2. Percentatge de persones de 16 anys i més que no acudeixen a ningú en cas de malaltia.
3. Percentatge de persones que formen part d'alguna entitat/associació.
4. Percentatge de persones que són membres d'alguna associació, club o entitat sense ànim de lucre.
5. Percentatge de persones excloses de les relacions socials.
6. Persones més grans de 80 anys que viuen soles.
7. Percentatge de persones de 16 anys i més que no tenen algú per parlar dels seus problemes personals i familiars tant com voldrien.
8. Percentatge de persones de 65 anys i més que no tenen algú per parlar dels seus problemes personals i familiars tant com voldrien.
9. Percentatge de llars en què algun membre no té satisfetes les necessitats de cura en el domicili a causa de l'edat o les malalties cròniques.
10. Percentatge de persones que s'han de fer càrrec en solitari d'una persona dependent.
11. Percentatge de nens i nenes que no estan prou satisfets amb com els escolten les persones adultes.

LÍNIA 4:

Eliminar l'estigmatització i la segregació social.

S'han establert els indicadors següents:

1. Nivell de seguretat percebut.
2. Nivell de percepció de civisme.
3. Percentatge de persones que han patit un conflicte cívic o de convivència al seu barri en el darrer any.
4. Percentatge de persones que pensen que els immigrants treuen recursos dels serveis públics.
5. Percentatge de persones que pensen que és millor per a un país que hi convisqui gent de costums i tradicions diferents.
6. Percentatge de persones que se senten discriminades per sexe, país de naixement, país d'origen, ètnia, orientació sexual o discapacitat.
7. Percentatge d'adolescents (13-19 anys) que afirmen haver patit discriminació (per gènere, país d'origen o ètnia, per orientació sexual o per discapacitat) en els últims dotze mesos.
8. Percentatge d'adolescents (13-19 anys) que afirmen haver estat víctimes de *bullying*, és a dir, maltractament en l'entorn escolar (haver estat insultat, colpejat, marginat) quatre o més vegades en els últims dotze mesos o bé haver sofert alguna vegada cadascuna de les tres accions en els darrers dotze mesos.
9. Percentatge d'adolescents (13-19 anys) que afirmen ser víctimes de *cyberbullying*, és a dir, maltractament a través d'internet (alguna cosa l'ha perjudicat a través d'internet –enviament de fotos, vídeos, comentaris...) quatre o més vegades en els últims dotze mesos o bé haver sofert alguna vegada cadascuna de les tres accions en els darrers dotze mesos.

LÍNIA 5:

Disminuir les desigualtats socials territorials.

S'han establert els indicadors següents:

1. Índex sintètic de vulnerabilitat social.
2. Renda familiar disponible *per capita*.
3. Índex de renda familiar disponible a Barcelona.
4. Esperança de vida en néixer.
5. Taxa d'instrucció insuficient..
6. Taxa de titulats superiors segons el sexe.
7. Taxa de mortalitat prematura.
8. Taxa de tuberculosi.
9. Taxa de fecunditat adolescent.
10. Índex de consum problemàtic de drogues.
11. Prevalença de mala salut percebuda.
12. Prevalença de patiment psicològic.
13. Índex de vulnerabilitat residencial.

Aquesta llista d'indicadors s'actualitzarà en funció de les dades comparades disponibles en cada avaluació, amb la possibilitat que hi hagi variacions i que s'hi incorporin nous indicadors més adequats per mesurar els objectius i l'impacte de l'Estratègia.

9.3. Temporalitat de l'avaluació

Durant el darrer trimestre del 2019, als inicis de gestió del Govern municipal sorgit de les properes eleccions municipals, s'iniciarà la **primera avaluació** de l'Estratègia que constarà de la realització de:

- Avaluació de l'entorn.
- Avaluació d'impacte.
- Primera aproximació al nivell d'avenç de les fites.

A partir de la primera avaluació, si escau, es farà una reprogramació de l'Estratègia.

Durant el tercer trimestre de l'any 2023, als inicis d'un nou mandat, es farà una **avaluació global**:

- Projectes i accions.
- Objectius.
- Entorn.
- Impacte.
- Fites mesurables.
- Capacitat d'organització i acció.

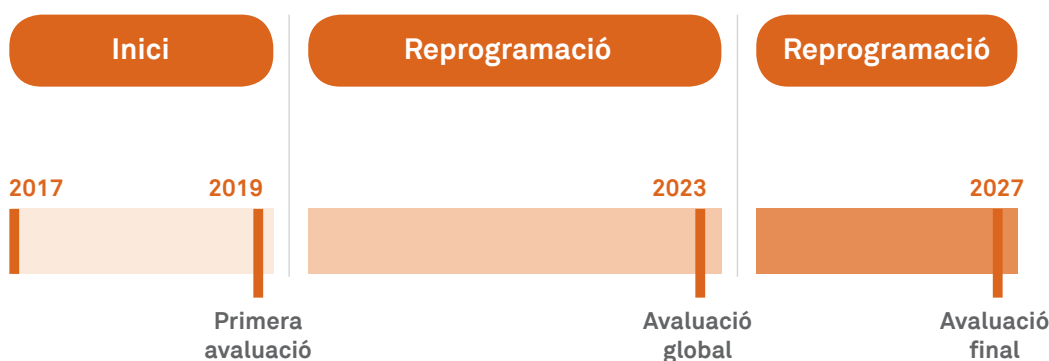
Un cop finalitzada l'avaluació, es farà una reprogramació de l'Estratègia. **Al 2027 es farà una avaluació final de l'Estratègia.**

Durant tot aquest període, es preveu la possibilitat de dur a terme altres avaluacions o reprogramacions, en funció de possibles canvis d'entorn que modifiquin de manera substancial la situació social de la ciutat.

111

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

10. EL PROCÉS D'ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA

El procés d'elaboració de l'Estratègia va iniciar-se l'estiu del 2016 i finalitzarà amb l'aprovació formal del document al Plenari municipal de l'Ajuntament de Barcelona i amb la seva presentació pública al conjunt de la ciutat.

Durant tots aquests mesos, s'ha implicat en el seu desenvolupament les entitats i organitzacions de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, les xarxes d'acció de l'Acord, el conjunt d'àrees i districtes de l'Ajuntament de Barcelona, el Consell Municipal de Benestar Social i moviments socials.

El conjunt dels documents elaborats s'han treballat i debatut en diversos espais, entre d'altres, a la Comissió Transversal de l'Estratègia, la Comissió d'Acció i el Consell de la Governança de l'Acord Ciutadà, la Taula de Coordinació de Xarxes de l'Acord, el Consell Municipal de Benestar Social, l'Assemblea de l'Acord, la Taula de corresponsabilitat dels districtes; i també han estat presentats als grups polítics municipals.

Les etapes del procés d'elaboració de l'Estratègia han estat les següents:

- **Etapa de preparació:** juliol del 2016 - gener del 2017
- **Etapa d'anàlisi:** novembre del 2016 - març del 2017
- **Etapa propositiva:** març del 2017 - octubre del 2017
- **Etapa gestió:** finals 2017 - 2027

A continuació, es detallen les accions més significatives dutes a terme durant les diverses etapes i els diversos documents de treball resultants de tot aquest procés.

ETAPA DE PREPARACIÓ

Juliol del 2016 - gener del 2017

- Elaboració de la proposta de **plantejament de l'Estratègia**.⁷³
- Presentació i debat del plantejament de l'Estratègia a la Comissió d'Acció de l'Acord (24/10/16), el Consell de la Governança de l'Acord (10/11/16), una sessió específica amb el Consell de la Governança (19/01/17) i a la Taula de Coordinació de Xarxes de l'Acord (26/01/17).

ETAPA D'ANÀLISI

Novembre del 2016 - juliol del 2017

- Elaboració del **Document marc per confeccionar l'Estratègia**.⁷⁴
- Elaboració del **Document TOP: Temes crítics, objectius i propostes**,⁷⁵ buidat de plans relacionats amb la inclusió social de l'Ajuntament i algunes entitats socials, i Anàlisi dels resultats sessions monogràfiques serveis socials (IMPULSEM).
- Debat dels diversos documents a la Comissió d'Acció de l'Acord (27/02/17) i la Taula de corresponsabilitat de districtes municipals (15/03/17).
- Realització de vint **entrevistes** a diversos agents, presentant el document de plantejament, el document marc i el document TOP (gener-març del 2017) als grups polítics municipals, diverses àrees i departaments municipals, entitats socials i moviments socials; i dues sessions de treball amb la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (20/06/17 i 04/09/17).

73. Es pot consultar a l'apartat de documentació de la pàgina web de l'Acord Ciutadà a: barcelona.cat/barcelonainclusiva

74. Es pot consultar a l'apartat de documentació de la pàgina web de l'Acord Ciutadà a: barcelona.cat/barcelonainclusiva

75. Es pot consultar a l'apartat de documentació de la pàgina web de l'Acord Ciutadà a: barcelona.cat/barcelonainclusiva

ETAPA PROPOSITIVA

Març del 2017 - setembre del 2017

- Elaboració **document Cap a la síntesi estratègica (temes crítics i primera proposta d'objectius)**.⁷⁶
- Presentació i debat dels documents a la Comissió Transversal Ajuntament de Barcelona (10/03/17), a una sessió conjunta del CMBS i el Consell de la Governança (21/03/17), a l'assemblea anual de l'Acord 2017 (29/03/17), al Grup motor municipal de l'Estratègia Inclusió (04/04/17) i a una reunió conjunta amb els directors i directores de Serveis a les Persones i Territori i els directors i directores territorials de l'Institut Municipal de Serveis Socials (05/05/17).
- Inici de la **definició d'indicadors** de seguiment de l'Estratègia i fites mesurables, en diverses reunions del grup d'indicadors (06/03/17, 24/03/17, 25/04/17, 25/05/17, 14/07/17).
- Elaboració del **document Visió, missió i objectius de l'Estratègia**.⁷⁷
- Presentació i debat del document Visió, missió i objectius de l'Estratègia a la Comissió Transversal Municipal Estratègia (15/05/17), el Consell de la Governança de l'Acord (18/05/17), el Grup motor Estratègia Inclusió (26/05/17), la Taula de Coordinació de Xarxes de l'Acord (01/06/17), la Comissió Transversal Municipal Estratègia (19/06/17) i la Comissió d'Acció de l'Acord (19/06/17).
- Redacció de la primera proposta de **document de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats (juliol 2017)**.⁷⁸
- Presentació i debat del document de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats al Consell de la Governança de l'Acord (06/07/17) i per via electrònica amb el Grup motor Estratègia Inclusió, la Comissió Transversal Municipal Estratègia i el Consell de la Governança de l'Acord.
- Elaboració del document resum del **text de l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats (juliol del 2017)**.⁷⁹

115

Drets Socials

Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027

76. Es pot consultar a l'apartat de documentació de la pàgina web de l'Acord Ciutadà a: barcelona.cat/barcelonainclusiva

77. El document està disponible a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: barcelona.cat/barcelonainclusiva

78. El document està disponible a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: barcelona.cat/barcelonainclusiva

79. Per descarregar el document, accediu a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: barcelona.cat/barcelonainclusiva

- Enviament del **document resum conjuntament amb el procés de recollida de projectes i serveis per incorporar a l'Estratègia** el conjunt d'entitats de l'Acord, xarxes d'acció, departaments municipals i moviments socials (del 27/07/17 - 20/10/17).
- Celebració d'una sessió de presentació del document amb els grups polítics municipals (19/09/17).
- Elaboració d'una primera **proposta de fites per a l'any 2027**.
- Es treballa la proposta de fites amb el Consell de la Governança de l'Acord (04/09/17), la Comissió Transversal Ajuntament de Barcelona (27/09/17) i la Taula de Coordinació de Xarxes (04/10/17).
- Celebració d'una sessió de presentació de resultats i pla d'acció per l'aprovació del Consell de la Governança conjuntament amb la Comissió Transversal i permanent CMBS (18/10/17).
- Aprovació de l'Estratègia al Consell de la Governança de l'Acord (16/11/17).

Es preveu que l'Estratègia sigui aprovada en el marc del Plenari municipal de l'Ajuntament.

11. LLISTA D'ENTITATS I ORGANITZACIONS QUE HI PARTICIPEN

A continuació, es detallen el conjunt de departaments i organismes públics, entitats i xarxes que participen en l'Estratègia d'inclusió amb projectes i accions pròpies.

Organismes i departaments de l'Ajuntament i altres administracions:

1. Agència de Salut Pública de Barcelona
2. Consorci de Serveis Socials de Barcelona
3. Consorci d'Educació de Barcelona
4. Consorci Sanitari de Barcelona
5. Consorci per a la Normalització Lingüística de Barcelona
6. Departament de Transversalitat de Gènere. Ajuntament de Barcelona
7. Departament de Consum. Ajuntament de Barcelona
8. Departament del Temps i Economia de les Cures. Ajuntament de Barcelona
9. Direcció de Model Urbà. Ajuntament de Barcelona
10. Direcció de Salut. Ajuntament de Barcelona
11. Direcció de Servei de Prevenció. Ajuntament de Barcelona
12. Direcció de Serveis d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat. Ajuntament de Barcelona
13. Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat. Ajuntament de Barcelona
14. Direcció de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum. Ajuntament de Barcelona
15. Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Gent Gran. Ajuntament de Barcelona
16. Direcció de Serveis d'Intervenció Social. Ajuntament de Barcelona
17. Direcció d'Estratègia i Innovació. Ajuntament de Barcelona
18. Direcció Executiva d'Estratègies per al Foment de l'Ocupació de Barcelona Activa
19. Direcció Operativa d'Innovació Socioeconòmica de Barcelona Activa
20. Direcció Servei d'Acció Comunitària. Ajuntament de Barcelona
21. Districte de Ciutat Vella. Ajuntament de Barcelona
22. Districte de l'Eixample. Ajuntament de Barcelona
23. Districte de Gràcia. Ajuntament de Barcelona
24. Districte d'Horta-Guinardó. Ajuntament de Barcelona

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

25. Districte de les Corts. Ajuntament de Barcelona
26. Districte de Nou Barris. Ajuntament de Barcelona
27. Districte de Sant Andreu. Ajuntament de Barcelona
28. Districte de Sant Martí. Ajuntament de Barcelona
29. Districte de Sants-Montjuïc. Ajuntament de Barcelona
30. Districte de Sarrià-Sant Gervasi. Ajuntament de Barcelona
31. Gabinet Tècnic de Programació. Ajuntament de Barcelona
32. Gerència de Presidència i Economia. Ajuntament de Barcelona
33. Institut de Cultura de Barcelona
34. Institut Infància i Adolescència de Barcelona
35. Institut Municipal de Persones amb Discapacitat
36. Institut Municipal de Serveis Socials
37. Institut Municipal d'Educació de Barcelona
38. Institut Municipal de l'Habitatge i Rehabilitació de Barcelona

Entitats socials, empreses, patronals i col·legis professionals

39. A12 Estudis i Recerca Interuniversitària
40. ADAMA
41. Adoratrius-SICAR cat
42. ALENCOP SCCL
43. Alzheimer Catalunya Fundació
44. Amics de la Gent Gran
45. Amics del Moviment Quart Món Catalunya
46. Arrels Fundació
47. Asociación Mujeres Migrantes en Cataluña
48. Asociación Social Yaya Luisa
49. Asociación Sud Integración
50. Associació AREP
51. Associació Atlàntida, Professionals per la Interculturalitat
52. Associació Banc Farmacèutic
53. Associació Benestar i Desenvolupament
54. Associació Catalana de l'Hemofília

55. Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes
56. Associació Catalana per al Parkinson
57. Associació Catnova
58. Associació Cívica La Nau
59. Associació Educativa Integral del Raval
60. Associació Gabella
61. Associació In Via
62. Associació Inclús
63. Associació Intercultural Nakeramos
64. Associació LaFinKa Barcelona
65. Associació Narinan Projecte Social Familiar
66. Associació per la Inserció Social i Laboral
67. Associació Prohabitage
68. Associació Punt de Referència
69. Associació Rauxa
70. Associació Salut i Família
71. Associació Sant Martí Esport
72. Associació Síndrome d'Asperger de Catalunya
73. ATRA
74. Càritas Diocesana de Barcelona
75. Casal dels Infants ASB
76. Centre de Joves i Adults - Fundació ACIS
77. Ciutat i valors, fundació de serveis i iniciatives socials de la ciutat de Barcelona
78. Club Futbol Sala Centre Compartir
79. Cohousing Barcelona, SCCL
80. Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya
81. Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya
82. Col·legi de Pedagogs de Catalunya
83. Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
84. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya
85. Comissions Obreres
86. Consell de la Joventut de Barcelona

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

87. Correm Junts - Milla de Sarrià
88. Creu Roja a Barcelona
89. Faada. Fundació per l'Assessorament, Acció en Defensa dels Animals
90. Federació ACAPPS
91. Federació Catalana de Voluntariat Social
92. Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
93. Federació de Centres Especials de Treball de Catalunya
94. Federació Salut Mental Catalunya
95. Filles de la Caritat, Fundació Social
96. Foment del Treball Nacional
97. Fòrum Salut Mental
98. Fundació Acció Solidària contra l'Atur
99. Fundació Acollida i Esperança
100. Fundació Ajuda i Esperança
101. Fundació APIP-ACAM
102. Fundació Aroa
103. Fundació Banc de Recursos
104. Fundació Catalana per la Paràlisi Cerebral
105. Fundació Champagnat
106. Fundació Comtal
107. Fundació de l'Esperança
108. Fundació Els Tres Turons
109. Fundació Família i Benestar Social
110. Fundació Formació i Treball
111. Fundació IPSS
112. Fundació IReS
113. Fundació Itaca
114. Fundació Joia
115. Fundació Jubert Figueras
116. Fundació Mambré
117. Fundació Maria Raventós
118. Fundació Mercè Fontanilles

119. Fundació Pere Tarrés
120. Fundació PIMEC
121. Fundació Privada Ared
122. Fundació Privada Avismón-Catalunya
123. Fundació Privada Bayt al-Thaqafa
124. Fundació Privada Escó
125. Fundació Privada Jovent
126. Fundació Privada Llars Compartides
127. Fundació Privada Pare Manel
128. Fundació Privada Quatre Vents
129. Fundació Roger Torné
130. Fundació Roure
131. Fundació Salut i Comunitat
132. Fundació Social del Raval
133. Fundació Surt
134. Fundació Uszheimer
135. Fundación Babel Punto de Encuentro
136. Fundació Pasqual Maragall
137. Fundación Prevent
138. Fundación Soñar Despierto
139. Gra de Blat Ong
140. Impulsem, SCCL
141. Institut Diversitas, SCCL
142. ISOM, SCCL
143. Museu Marítim de Barcelona
144. Nutrició Sense Fronteres
145. ONCE
146. Pla de barris
147. Plataforma d'Afectats per la Hipoteca
148. PROGESS, SL
149. Psicòlegs Sense Fronteres Catalunya
150. Salesians Sant Jordi - PES Cruïlla

Drets Socials

Estratègia d'inclusió
i reducció de les
desigualtats socials
de Barcelona
2017-2027

- 151. Salut Mental Gràcia
- 152. Sant Pere Claver - Fundació Serveis Socials
- 153. Servei Civil Internacional de Catalunya
- 154. Suara Cooperativa
- 155. Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- 156. Taula per la Infància i l'Adolescència a Catalunya
- 157. Trastero de las Artes
- 158. Unió General de Treballadors
- 159. Unión Romaní
- 160. Unitat de Formació i Recerca de Treball Social. Universitat de Barcelona

Xarxes d'acció de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva

- 161. Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar (XAPSLL)
- 162. Xarxa Barcelona d'inclusió al mercat ordinari de treball (XIB)
- 163. Xarxa de Drets dels Infants (XDI)
- 164. Xarxa de Centres Oberts d'atenció a la infància i adolescència (XCO)
- 165. Xarxa d'Habitatges d'Inclusió de Barcelona (XHIB)
- 166. Xarxa NUST - Nous Usos Socials del Temps
- 167. Xarxa pel Suport a les Famílies Cuidadores (XSFC)

BCN

**Estratègia d'inclusió
i reducció de les desigualtats
socials de Barcelona
2017-2027**

barcelona.cat/barcelonainclusiva